

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
Βρυσακίου 15 & Κλάδου, 105 55 Αθήνα
τηλ.: 210 3215 146 / fax: 210 3215 147
e-mail: sadas-pea@tee.gr • www.sadas-pea.gr

'ARCHITEKTONES'
JOURNAL OF THE ASSOCIATION OF GREEK ARCHITECTS
Issue 74, Cycle B, March/April 2009
Vrysakiou 15 & Kladou, 105 55 Athens
tel.: +30 210 3215 146 / fax: +30 210 3215 147

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Ευάγγελος Λυρούδης**
Αντιπρόεδρος: **Γιώργος Νικολάου**
Γεν. Γραμματέας: **Μαρία Κουρμπανά**
Ειδ. Γραμματέας: **Μυρτώ Δεσποτιδίδη**
Ταμίας: **Γαρυφαλιά Κοσμόγλου**
Μέλη: **Δημήτρης Δούμας**
Αντώνης Μασούνης
Δημήτρης Μαραβέας
Κώστας Μπαρδάκης
Κώστας Μπελιμπασάκης
Θανάσης Μπούμπης
Γιάννης Πάνου
Ισίδωρος Σέμψης
Κώστας Τζατζάνης
Βασίλης Χατζηκίδης

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
Ευάγγελος Λυρούδης

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν
τις απόψεις των συντακτών τους.
Οι επίσημες θέσεις του ΣΑΔΑΣ και των άλλων
Συλλόγων Αρχιτεκτόνων δημοσιεύονται στη
στήλη Δραστηριότητες του συλλόγου.

Τιμή τεύχους 0,003 €

ΕΚΔΟΤΗΣ

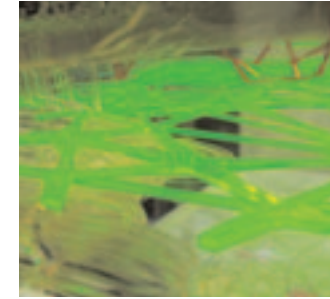
Σωτήρης Δημακόπουλος
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΔΟΣΗΣ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ 3D Σ. Δημακοπούλου & ΣΙΑ ΕΕ
Βουλιαγμένης 49, 116 36 Αθήνα
τηλ.: 210 9235 487-9
fax: 210 9222 743

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Όλγα Σημαιοφορίδου
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Γιώργος Καλομηνίδης
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Βιργινία Παυλίδου
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ
Λάμπης Δορλής
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
Βάνα Διαμαντοπούλου
Αρετή Κατή
Μέλπω Παπαδοπούλου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Νίκη Δανιηλίδου
DTP SERVICE

Shapen

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
Αφοι Αθ. Τσακίρη ΑΕ
Κηφισού 18 ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 210 5124 578, 210 5126 570
ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Ευάγγελος Μοσχόφης

Εξώφυλλο: Hydro-net, αρχ. Iwamoto-scott Architecture. Από τον διαγωνισμό «City of the future», Σαν Φρανσίσκο, Καλιφόρνια, ΗΠΑ 2008

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Όλγα Βενετσιάνου
Διονύσης Καννάς
Ειρήνη Κουφέλη
Αμαλία Κωτσάκη
Έλενα Λαϊνά
Μιχάλης Λεφαντζής
Άννα Μελανίτου
Ναταλία Μπαζαίου
Βασιλική Παναγιωτοπούλου
Μάρω Σίνου
Φραγκίσκα Χρυσολούρη

Ανταποκριτές:
Αριστοτέλης Δημητρακόπουλος
[Κύπρος]
Νεκτάριος Κεφαλογιάννης
[Βαρκελώνη]
Δημήτρης Μανίκας [Βιέννη]
Εμμανουήλ Ντούρλιας [Παρίσι]
Γ. Προκάκης, Α. Καλαντίδης
[Βερολίνο]

Υπεύθυνος από Δ.Σ.:
Γιώργος Νικολάου
Γραμματεία Σ.Ε.: Στέλλα Ρίζου

Επιθυμία του Συλλόγου είναι, να αξιοποιήσει τις απόψεις όλων των συναδέλφων μέσα από τις σελίδες του περιοδικού. Είναι δυνατόν, όλες οι συνεργασίες που θα αποστέλλονται στο περιοδικό, είτε υπό μορφή παρουσιάσεων έργων, θέσεων και επιστολών να καταχωρούνται στις σελίδες του. Η Σ.Ε. ενημερώνει όλους τους συναδέλφους που επιθυμούν να αποστείλουν υλικό, να τηρούν τις αναγκαίες τεχνικές προδιαγραφές που ισχύουν για το περιοδικό. Κάθε συνάδελφος που εκδηλώνει την πρόθεσή του για αρθρογραφία στα προγραμματισμένα αφιερώματα πρέπει να αποστέλει πρώτα ενημερωτική περίληψη του άρθρου του. Τα κείμενα πρέπει να είναι αποθηκευμένα σε δισκέτα και να συνοδεύονται από PRINT-OUT και φωτογραφικό υλικό, για άρθρα αφιερωμάτων η έκτασή τους πρέπει να κυμαίνεται από 1000-1200 λέξεις (συμπεριλαμβανομένων των παραπομπών ή των σημειώσεων), για άρθρα επικαίρων 700 λέξεις και για επιστολές 400 λέξεις. Είναι απαραίτητη προϋπόθεση για περαιτέρω επεξεργασία από τη Σ.Ε. το υλικό να αποστέλλεται μόνο στη Γραμματεία του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση των βιβλίων για βιβλιοπαρουσίαση. Θα είναι πολύ χρήσιμο για όλους το περιοδικό να ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ και να ασκείται κριτική για το περιεχόμενο και την εμφάνισή του από όλους τους συναδέλφους.

Περιεχόμενα

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

- 20 «Δραστηριότητες Δ.Σ. ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ»
27 **Δ. Αντωνακάκης**, «Ο αρχιτέκτονας Hans Poelzig 1869-1936»
29 **Στ. Δαούτη, Γ. Μητρούλιας, Μ. Ραυτόπουλος**, «Επαναπροσδιορίζοντας το Περίπτερο»
32 «Αποκατάσταση και επανάχρηση ιστορικών κτηρίων. Το παρελθόν ορίζει το μέλλον»

Π Ρ Α Σ Ι Ν Ο Β Η Μ Α

- 42 **Ε. Λυρούδης**, «Βιο-οικονομία και αρχιτεκτονική»
Α Ρ Χ Ι Τ Ε Κ Τ Ο Ν Ι Κ Ο Ι
Δ Ι Α Γ Ω Ν Ι Σ Μ Ο Ι Β '
54 «Ανάπλαση της πλατείας Νικοτσάρα στην Καβάλα»
60 «Ανάπλαση της περιοχής Φαλήρου στην Καβάλα»
68 «Ανάπλαση της περιοχής Σαλάτς στο Κιλκίς»
75 «Ανάπλαση του Ο.Τ. 106 στη Φιλοθέη Αττικής»

84 Ε Ι Δ Η Σ Ε Ι Σ

Στηρίξτε την έκδοση του περιοδικού μας

R Εξοφλείστε τις συνδρομές σας στον ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

R Εγγραφείτε στον Σύλλογο

ΟΝΟΜΑ:

ΕΠΩΝΥΜΟ:

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ:

ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: 146/480197-02 Εθνική Τράπεζα

ΠΡΟΣ: ΣΑΔΑΣ – ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΠΟΣΟ: 20,00 € (ετήσια συνδρομή) ή

20,00 € (εγγραφή και συνδρομή για τους συναδέλφους που έχουν αποκτήσει το πτυχίο τους την τελευταία πενταετία) ή

30,00 € (εγγραφή και συνδρομή)

Grosses Schauspielhaus, Βερολίνο, αρχ. HansPoelzig

Προς τον Πρόεδρο ΤΕΕ
κ. Γ. Αλαβάνο

Θέμα: Επιτροπή μελέτης τροποποίησης του τρόπου χορήγησης της άδειας άσκησης επαγγέλματος

Αξιότιμε Πρόεδρε

Με την ευκαιρία της συγκρότησης και λειτουργίας της επιτροπής στα πλαίσια του ΤΕΕ, που θα εξετάσει την αναθεώρηση του τρόπου απόκτησης της άδειας άσκησης επαγγέλματος, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι οποιαδήποτε συζήτηση και οριστική κατάληξη σε αυτό το θέμα πρέπει να έχει τα χρονικά περιθώρια για μια ολοκληρωμένη και εμπειρισταωμένη εξέταση και ανάλυση όλων των παραμέτρων που σχετίζονται με αυτό.

Οποιαδήποτε πρόταση δεν πρέπει να έχει την πίεση του χρόνου και σε κάθε περίπτωση οφείλει να συνεκτιμήσει τη γνώμη και τις προτάσεις όλων όσων εμπλέκονται σ' αυτό το θέμα (ΤΕΕ- Σύλλογοι- Σχολές).

Ταυτόχρονα, με την ευκαιρία αυτή, θα θέλαμε να σας αναφέρουμε ότι σε σχέση με τα θέματα των ειδικοτήτων και εγγραφών των συναδέρφων μηχανικών στις διάφορες ειδικότητες του ΤΕΕ, είναι ανάγκη να γίνει μια συνολική συζήτηση, που δεν θα αφορά βέβαια μόνο τους Αρχιτέκτονες, αλλά θα πρέπει να μπει και στην ουσία του θέματος, που δεν είναι άλλο από το θεσμικό πλαίσιο άσκησης των τεχνικών επαγγεμάτων.

Στα πλαίσια δηλαδή του επανακαθορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων των μηχανικών δεν έχει νόημα να προσθέσουμε νέες κατηγορίες (και κατ' επέκταση νέες επιστημονικές επιτροπές στα πλαίσια της λειτουργίας του ΤΕΕ) στις ήδη υφιστάμενες ώστε η «πίτα» να μοιράζεται σε περισσότερους.

Με βάση τα παραπάνω πρέπει μέσα από έναν διάλογο –με καθορισμένο χρονικό ορίζοντα– με συνολημικές τα παραγωγικά υπουργεία, το Υπουργείο Παιδείας, τους συλλόγους των μηχανικών μαζί με το ΤΕΕ, να οριοθετηθούν όλα τα θέματα που σχετίζονται με:

1. τα επαγγελματικά δικαιώματα
2. τις προϋποθέσεις πρόσβασης και άσκησης των τεχνικών επαγγεμάτων
3. την τήρηση της επαγγελματικής και επιστημονικής δεοντολογίας των παρεχομένων από τους μηχανικούς υπηρεσιών

Συμπερασματικά: τα θέματα,

- α) των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των Πολυτεχνικών σχολών και τμημάτων λαμβανομένων υπόψη και των οδηγιών για τα επαγγελματικά προσόντα και τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά της ΕΕ και
- β) οι εξελίξεις στον ακαδημαϊκό χώρο με τις νέες σχολές και τμήματα στα πανεπιστήμια και πολυτεχνεία, με τις νέες ειδικότητες, τα θέματα αξιολόγησης των ΑΕΙ και τα θέματα της αναβάθμισης των διπλωμάτων σπουδών πενταετούς διάρκειας απαιτούν συνολικές επιλύσεις στην κατεύθυνση της αξιοποίησης όλων των διπλωματούχων μηχανικών με θεσμοθετημένες αρμοδιότητες και διακριτούς ρόλους.

Προς 1) ΤΕΕ και Περιφερειακά Τμήματα
2) ΚΕΔΚΕ
3) Τμήματα ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ & Τοπικούς Συλλόγους Αρχιτεκτόνων

Θέμα: Προϋποθέσεις επιλογής εκπροσώπων στις ΕΠΑΕ

Το ΔΣ του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων έχοντας υπόψη τη διαχρονική εξέλιξη και τα προβλήματα των ΕΠΑΕ, διατύπωσε το παρακάτω πλαίσιο πάνω στο οποίο πρέπει να κινούνται όλοι οι εκπρόσωποι του κλάδου μας και εξέφρασε τις ακόλουθες θέσεις για τις οποίες προτείνεται όπως:

- υιοθετηθούν από την Πολιτεία και τους Φορείς
  - αποτελέσουν τη βάση για τη λειτουργία των ΕΠΑΕ
- υπενθυμίζοντας επίσης ότι οι εκπρόσωποι των φορέων του κλάδου των αρχιτεκτόνων που διορίζονται στις πρωτοβάθμιες και δευτεροβάθμιες ΕΠΑΕ, θα πρέπει να πληρούν πέραν των άλλων και ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις σχετικά με την επαγγελματική εμπειρία.
- Σας παραθέτουμε τα σχετικά αποσπάσματα από τις διατάξεις της Απόφασης 31252/1530/87 «Σύσταση, σύνθεση και λειτουργία Επιτροπών Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου(ΕΠΑΕ)» (ΦΕΚ 482 Δ της 29.5.1987) σχετικά με την εμπειρία των μελών:

Α) ΕΜΠΕΙΡΙΑ μελών πρωτοβάθμιων ΕΠΑΕ:

«Τα μέλη της πρωτοβάθμιας ΕΠΑΕ πρέπει να διαθέτουν εμπειρία τουλάχιστον 6 χρόνων από την κτήση άδειας άσκησης του επαγγέλματος ή διάκριση (τουλάχιστον “έπαινο”) σε πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, ανεξάρτητα από τον χρόνο κτήσης άδειας άσκησης επαγγέλματος».

Β) ΕΜΠΕΙΡΙΑ μελών δευτεροβάθμιων ΕΠΑΕ:

«Τα μέλη της δευτεροβάθμιας ΕΠΑΕ πρέπει να διαθέτουν εμπειρία τουλάχιστον 8 χρόνια από την κτήση άδειας άσκησης του επαγγέλματος ή διάκριση (τουλάχιστον βραβείο) σε πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, ανεξάρτητα από τον χρόνο κτήσης άδειας άσκησης επαγγέλματος».

Θέσεις του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ για την αναβάθμιση της λειτουργίας των ΕΠΑΕ και βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας τους.

Α. ΕΝΙΑΙΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΚΡΙΣΗΣ – ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων πιστεύει καταρχήν, ότι η πιστή τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία τους. Η σωστή ερμηνεία και τήρηση των Πολεοδομικών διατάξεων και όχι οι υποκειμενικές ερμηνείες των νόμων και των εγκυκλίων και ο έλεγχος πληρότητας των διαφόρων μελετών τόσο των ιδιωτών όσο και των δημόσιων φορέων και οργανισμών, πρέπει επίσης να αποτελούν μέλημα των Πολεοδομικών Υπηρεσιών.

01. Οι μελέτες διαβιβάζονται στην ΕΠΑΕ, ύστερα από έλεγχο πληρότητας και εφαρμογή των πολεοδομικών διατάξεων από την Υπηρεσία. Η τήρηση των όρων αυτών αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση για την ίδια τη κρίση των ΕΠΑΕ.

02. Λεπτομερής καθορισμός προδιαγραφών των προς υποβολή ελέγχου μελετών. Για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα στην παρουσίαση κάθε μελέτης είναι απαραίτητος ο έλεγχος ένταξης της κατασκευής στο περιβάλλον σε σχέση με ύψη, όγκους, στοιχεία όψεων και τον εν γένει χαρακτήρα της περιοχής και όχι μόνο η αντιμετώπιση της αισθητικής, κάθε μεμονωμένου κτηρίου. Πρέπει λοιπόν να ελέγχεται

με την άρτια παρουσίαση της μελέτης μαζί με την υποβολή ευκρινών φωτογραφιών, αναπτυγμάτων, και άλλων στοιχείων (ανάλογα με την κλίμακα και τις απαιτήσεις του έργου) και η συνέπεια προς τις παρακάτω αρχιτεκτονικές και πολεοδομικές προδιαγραφές:

Αρχιτεκτονικές προδιαγραφές

- Τήρηση βασικών αρχών της Αρχιτεκτονικής
- Κλίμακα μεγέθους αναλογιών και σχημάτων
- Σχέςεις πλήρων και κενών
- Επιλογή υλικών και μέθοδοι κατασκευής
- Πολεοδομικές προδιαγραφές
- Σχέςεις κτηρίου και περιβάλλοντος χώρου
- Σχέςεις τοπίου – ελεύθερων χώρων
- Σχέςεις κτηρίου και κάλυψης στο οικόπεδο

• Διαλεκτική ένταξη του κτηρίου (διατήρηση του υπάρχοντος πολεοδομικού ύφους ή ένταξη κατ’ αντίθεση με το περιβάλλον πολεοδομικό ύφος)
Πρέπει επίσης να εφαρμόζονται με συνέπεια τα εδάφια στ και η του άρθρου 3 της υπ. αριθμ. 31252/87 Υπουργικής απόφασης με την οποία «...οι μελέτες ελέγχονται από τις ΕΠΑΕ με βάση την αρχιτεκτονική άποψη που επέλεξε ο μελετητής, ο έλεγχος αφορά τη σωστή και ολοκληρωμένη έκφρασή της, η δε τυχόν απορριπτική απόφαση της ΕΠΑΕ πρέπει να αιτιολογείται με σαφήνεια...».

Σκοπός του ελέγχου είναι σύμφωνα με την παραγρ. 4 43424/76ο4/88 της Υπουργικής απόφασης «να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης των χρηστών τόσο των υπαρχόντων όσο και των νεοαναγειρόμενων κτηρίων, παράλληλα με τη προστασία του περιβάλλοντος, την κατά το δυνατό διατήρηση των φυτειών και τη λειτουργικότερη οργάνωση των ακαλύπτων χώρων του οικοπέδου και ολόκληρου του οικοδομικού τετραγώνου». Οι όροι διαβίωσης πρέπει να εκτιμώνται σύμφωνα με τα σταθερότυπα φωτισμού, αερισμού και ηλιασμού, τη λειτουργικότητα της κάτοψης του νεοαναγειρόμενου κτηρίου, τη διατήρηση του υφιστάμενου πρασίνου όχι μόνο γενικά αλλά και με τη δυνατότητα να ενταχθεί λειτουργικά στη συγκεκριμένη μελέτη και την εξασφάλιση της ιδιωτικότητας.

ο3. Πρέπει να αναδειχθεί η αξία της αιτιολογικής έκθεσης σαν ουσιαστικό στοιχείο της μελέτης. Η έκθεση αυτή πρέπει να επεξηγεί ολοκληρωμένα την πρόταση, να αναφέρεται στα χαρακτηριστικά του οικοπέδου και του ευρύτερου χώρου, τους περιορισμούς που αντιμετωπίσε ο μελετητής και τα αιτήματα του εργοδότη, ώστε να αναπτυχθούν και να προβληθούν τα κοινά σημεία αναφοράς μεταξύ της επιτροπής και του μελετητή, να διευκολυνθεί το ίδιο το έργο της και η προσέγγιση προς την κρίνόμενη μελέτη.

Β. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ – ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Κοινή διαπίστωση αποτελεί επίσης ο έλεγχος των κατασκευών, που σήμερα ουσιαστικά είναι υποτυπώδης, αρχής γενομένης έστω από έργα που έχουν ελεγχθεί από τις ΕΠΑΕ, πρέπει να εφαρμοστεί με ευθύνη των Υπηρεσιών αλλά και τη συνδρομή των ιδίων των ΕΠΑΕ, εφόσον κριθεί αναγκαίο.

Από την άλλη πλευρά, ο ρόλος των ΕΠΑΕ ως Επιτροπών αρχιτεκτονικού αλλά και πολεοδομικού ελέγχου μπορεί να ενισχυθεί με την εστίαση του αντικειμένου των στους τομείς μείζονος σημασίας όπως:
– την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και κυρίως των «υπό κατεδάφιση» αξιόλογων κτηρίων που δεν καλύπτονται από χαρακτηρισμό ως διατηρητέων
– τις κατασκευές σε περιοχές ιδιαίτερης σημασίας για το φυσικό περιβάλλον

– τις σημαντικές οικιστικές περιοχές (πλατείες, βασικοί οδικοί άξονες, περιοχές έντονης ανοικοδόμησης και επεκτάσεων σχεδίων πόλεων κ.ά.)
– τα έργα διαμόρφωσης υπαιθρίων χώρων και στοιχείων αστικού εξοπλισμού.

ΕΠΑΕ Αθήνας

Γ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΜΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΕΙΣ - ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΕ

Για τη διασφάλιση της διαφάνειας στην επιλογή των εκπροσώπων του κλάδου στις ΕΠΑΕ αλλά και την ενδυνάμωση του θεσμού με τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερο έμπειρων συναδέλφων προτείνουμε τα παρακάτω:

ο1. Για την κατάρτιση του καταλόγου εκπροσώπων να εφαρμόζονται διαδικασίες «αντικειμενικής επιλογής».
Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει οι διαδικασίες να γίνουν πιο συγκεκριμένες και η κρίση να στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα.
Οι εκπρόσωποι πρέπει να εναλλάσσονται, να αποφεύγονται δηλαδή φαινόμενα «μόνιμης εκπροσώπησης» και στα κριτήρια που ήδη υπάρχουν πρέπει να ζητείται η προσκόμιση σύντομου βιογραφικού σημειώματος του ενδιαφερόμενου.

ο2. Να εξασφαλίζεται κυκλική εκπροσώπηση από συναδέλφους αρχιτέκτονες του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα και όχι μόνο από τα πολεοδομικά γραφεία.
Για τον σκοπό αυτό θα γίνουν οι σχετικές ενέργειες από το ΔΣ του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ.
Η δε επιλογή τους θα πρέπει να γίνεται με αξιοκρατικά κριτήρια, βάσει βιογραφικού και άλλων αξιόπιστων κριτηρίων.

ο3. Η συνολική προσωπική και επαγγελματική πορεία των συναδέλφων που επιλέγονται να εκπροσωπήσουν τους φορείς στις ΕΠΑΕ πρέπει να είναι από τα πιο σημαντικά κριτήρια και η τήρηση μια απεγάδιαστης και κοινά αποδεκτής επαγγελματικής δεοντολογίας είναι στοιχεία επιλογής που θα πρέπει να λαμβάνονται σημαντικά υπόψη.

ΕΠΑΕ Αθήνας

Δ. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΑΕ

Η βελτίωση των συνθηκών και του περιβάλλοντος εργασίας των ΕΠΑΕ καθώς και η επίλυση των λειτουργικών προβλημάτων είναι στις άμεσες προτεραιότητες του κλάδου μας.
Το πλέγμα των θεμάτων που αναφέρονται:

ο1. Στο περιβάλλον εργασίας, στον φόρτο, στην εξυπηρέτηση των μελετητών, στη δυνατότητα ύπαρξης πλήρους και λειτουργικού αρχείου, στην τήρηση πρακτικών, κωδικοποίησης των αποφάσεων πρέπει να επιλυθούν άμεσα.

ο2. Ηλεκτρονική πρωτοκόλληση του φακέλου με τον ειδικό αύξοντα αριθμό πρωτοκόλλου της ΕΠΑΕ και συσχέτιση με το γενικό πρωτόκολλο της υπηρεσίας.

ο3. Αυστηρή τήρηση της προτεραιότητας στη συγκρότηση της ημερήσιας διάταξης και δημοσιοποίησή της προς τους ενδιαφερομένους.

ο4. Τήρηση ουσιαστικών πρακτικών από τη γραμματεία της ΕΠΑΕ και ενημέρωση των ενδιαφερομένων για την πορεία του ελέγχου.

ο5. Αυστηρή τήρηση της ώρας έναρξης των συνεδριάσεων και καθιέρωση ανώτατου ορίου αριθμού μελετών που συζητούνται ανά συνεδρίαση.

ο6. Επίσης, πρέπει να βρει λύση και το θέμα της αποζημίωσης των μελών των ΕΠΑΕ.

Συμπερασματικά:

Η αναβάθμιση του ρόλου των ΕΠΑΕ συναρτάται άμεσα με την ουσιαστική υιοθέτηση του θεσμικού ρόλου που καλούνται να υπηρετήσουν. Πρέπει όμως, οι κανόνες άσκησης της αρχιτεκτονικής και της τήρησης των νομίμων διαδικασιών, να τηρούνται από όλους τους συντελεστές που παρεμβαίνουν στο έργο των ΕΠΑΕ.

	<div>Προς τον Σύλλογο Αρχιτεκτόνων Ν. Δωδεκανήσου</div>	
	<div> <p>Θέμα: Μελέτη της πλατείας Αγ. Νικολάου Ρόδου</p></div>	
	<div></div>	
	<div></div>	

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Σχετικά με το θέμα που προέκυψε με τη μελέτη της πλατείας Αγ. Νικολάου και μετά από ερωτήματα – καταγγελίες συναδέλφων για το αντιδεοντολογικό της όλης διαδικασίας «δωρεάς» μιας μελέτης στον Δήμο Ρόδου, σας γνωρίζουμε τα εξής:

– Ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων εκπροσωπώντας τα επαγγελματικά συμφέροντα αλλά και προασπίζοντας τον κώδικα δεοντολογίας των Ελλήνων Αρχιτεκτόνων, τόσο στα πλαίσια του κώδικα των Ελλήνων Μηχανικών όσο και των Ευρωπαϊών Αρχιτεκτόνων, υποστηρίζει σταθερά τις νόμιμες διαδικασίες ανάθεσης και εκπόνησης μελετών κατά το ισχύον Εθνικό και Ευρωπαϊκό Δίκαιο, ήτοι, είτε τη διεξαγωγή Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών, είτε τις διαδικασίες ανάθεσης σύμφωνα με τον Ν.3316/ο5 ή το ΠΔ 6ο/2οο7.
– Είναι λοιπόν προφανές ότι τα καταγγελλόμενα από τους συναδέλφους της Ρόδου γεγονότα σχετικά με τις «διαδικασίες» εκπόνησης και ανάθεσης μελέτης με το σύστημα της «δωρεάς», εκφεύγουν από τις ως άνω διαδικασίες και παραβιάζουν ουσιαστικά τις αρχές του κλάδου.

Σας καλούμε λοιπόν να επέμβετε και να αποκαταστήσετε, τόσο μεταξύ των συναδέλφων όσο και στην τοπική κοινωνία της Ρόδου, την ορθή διαδικασία εκπόνησης της μελέτης της πλατείας Αγ. Νικολάου σύμφωνα με τις πάγιες αρχές του κλάδου μας, ενημερώνοντας μας σχετικά για τις ενέργειές σας.

Στη διάθεσή σας για κάθε τυχόν συνεργασία ή συμπαράσταση.

	<div>Προς το ΤΕΕ Τμήμα Δωδεκανήσου</div>	
	<div> <p>Θέμα: Μελέτη της πλατείας Αγ. Νικολάου Ρόδου</p></div>	
	<div></div>	
	<div></div>	

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Σχετικά με το θέμα της μελέτης της πλατείας Αγ. Νικολάου Ρόδου και μετά από καταγγελίες συναδέλφων σχετικά με το αντιδεοντολογικό της όλης διαδικασίας, σας γνωρίζουμε ότι:

– Ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων εκπροσωπώντας τα επαγγελματικά συμφέροντα αλλά και προασπίζοντας τον κώδικα δεοντολογίας των

Ελλήνων Αρχιτεκτόνων, τόσο στα πλαίσια του κώδικα των Ελλήνων Μηχανικών όσο και των Ευρωπαϊών Αρχιτεκτόνων, υποστηρίζει σταθερά τις νόμιμες διαδικασίες ανάθεσης και εκπόνησης μελετών κατά το ισχύον Εθνικό και Ευρωπαϊκό Δίκαιο, ήτοι, είτε τη διεξαγωγή Αρχιτεκτονικών Διαγωνισμών, είτε τις διαδικασίες ανάθεσης σύμφωνα με τον Ν.3316/ο5 ή το ΠΔ 6ο/2οο7.

– Είναι λοιπόν προφανές ότι τα καταγγελλόμενα από τους συναδέλφους της Ρόδου γεγονότα σχετικά με τις «διαδικασίες» εκπόνησης και ανάθεσης μελέτης με το σύστημα της «δωρεάς», εκφεύγουν από τις ως άνω διαδικασίες και παραβιάζουν ουσιαστικά τις αρχές του κλάδου.

Επειδή μας έγινε γνωστό ότι η εν λόγω δωρεά περιεβλήθη της «σύμφωνης γνώμης» της ΔΕ του ΤΕΕ Τμήματος Δωδεκανήσου, παρακαλούμε να μας την κοινοποιήσετε μαζί με το αιτιολογημένο σκεπτικό της, προκειμένου να ενημερωθούμε σχετικά.

Σε κάθε περίπτωση όμως θεωρούμε απαραίτητη την ανάκλησή της για την αποκατάσταση, τόσο μεταξύ των συναδέλφων όσο και της τοπικής κοινωνίας, των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της επαγγελματικής δεοντολογίας στην άσκηση της αρχιτεκτονικής.

Παρακαλούμε να μας ενημερώσετε σχετικά για τις ενέργειές σας.
Στη διάθεσή σας για κάθε τυχόν συνεργασία.

ΕΠΑΕ Αθήνας

	<div>Προς την κα Χρ. Μαυραγάνη Αρχιτέκτονα Μηχανικό</div>	
	<div> <p>Θέμα: Ενεργειακοί επιθεωρητές</p></div>	
	<div></div>	
	<div></div>	

Σε απάντηση του σχετικού σας γνωρίζουμε τα εξής:

Η ενσωμάτωση της Κοινοτικής Οδηγίας 2οο2/91/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2οο2 για την «ενεργειακή απόδοση των κτηρίων» στο Εθνικό μας Δίκαιο έγινε με τον Ν.3661 του 2οο8 (ΦΕΚ89Α/19.ο5.ο8)

Το Υπουργείο Ανάπτυξης ως «επισπεύδον» Υπουργείο έχει αναλάβει πρωτοβουλία για τη θέσπιση και εφαρμογή των μέτρων που επιβάλλει ο Ν.3661/ο8.

Ειδικότερα με την ΚΥΑ του άρθρου 3 του Ν.3661/ο8 με την οποία θα θεσπιστεί ο Τεχνικός Κανονισμός (ΚΕΝΑΚ) θα καθοριστούν οι ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις των κτηρίων, ο τύπος και το περιεχόμενο της ενεργειακής μελέτης κ.ά.

Με την εξουσιοδότηση του άρθρου 9 του Ν.3661/ο8 θα προωθηθεί προεδρικό διάταγμα για τη θεσμοθέτηση του «Σώματος Ενεργειακών Επιθεωρητών» που θα αναφέρεται μεταξύ άλλων στα προσόντα τους, στη διαπίστευσή τους, στο μητρώο τους, στο «Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης» κ.λπ.

Τα παραπάνω σχέδια τόσο της ΚΥΑ όσο και του Προεδρικού Διατάγματος των ενεργειακών επιθεωρητών ήταν σε διαβούλευση μέχρι πρότινος στην ιστοσελίδα του ΥΠΑΝ.

Μέχρις ότου οριστικοποιηθούν τα παραπάνω από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΑΝ (με συμμετοχή και του ΥΠΕΧΩΔΕ), δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ακριβώς τα προσόντα, τις ειδικότητες, τα σεμινάρια που πρέπει να κάνουν αυτοί που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον για ενεργειακοί επιθεωρητές και προπαντός από ποιον φορέα θα γίνει η διαπίστευσή τους.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Είμαστε στη διάθεσή σας για κάθε συμπληρωματική πληροφορία που θα μας γνωστοποιηθεί στο μέλλον.

Προς την οικογένεια Χρήστου Παπουτσάκη, αρχιτέκτονα

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων εκφράζει τη βαθιά του λύπη για τον πρόωρο θάνατο του εκλεκτού μας συναδέλφου Χρήστου Παπουτσάκη, που υπήρξε πολύτιμο και με μεγάλη προσφορά μέλος του Συλλόγου.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Προς την οικογένεια Χρήστου Παπουτσάκη, αρχιτέκτονα

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θέμα: Η Διατήρηση του Ξενία Ναυπάκτου

Ο ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ έχει ασχοληθεί συστηματικά με τα ξενοδοχεία Ξενία και έχει συμβάλλει στην προσπάθεια διατήρησής τους ως σημαντικών νεώτερων μνημείων αρχιτεκτονικής και υποδειγματικών κτηρίων τόσο ως προς την τυπολογική και μορφολογική τους έκφραση όσο και ως προς την ένταξη τους στο φυσικό περιβάλλον και το τοπίο.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Το Ξενία της Ναυπάκτου είναι μια ενδιαφέρουσα και ξεχωριστή περίπτωση καθώς το κτήριο περιβάλλεται από έναν αστικό κήπο που ακουμπά στη θάλασσα.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Θα θέλαμε να τονίσουμε την αξία του κτηρίου και να υποστηρίξουμε τη διατήρησή του χωρίς επεμβάσεις ώστε να επανενταχθεί δημιουργικά στις σύγχρονες λειτουργίες της πόλης.

Προς την οικογένεια Χρήστου Παπουτσάκη, αρχιτέκτονα

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΑΔΑΣ-ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ 15/03/09 ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΗΜΙΥΠΑΙΘΗΡΙΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Οι ημιυπαίθριοι χώροι θεσμοθετήθηκαν με κριτήριο:

- την αρτιότερη αρχιτεκτονική αντιμετώπιση,
- τη λειτουργία των κατασκευών σε σχέση με το ίδιο το κτήριο αλλά και με το περιβάλλον,
- τις κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας,
- την εξοικονόμηση ενέργειας.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Ένα πολύτιμο εργαλείο στα χέρια του μελετητή έγινε η αιτία να δημιουργηθεί μια νέα γενιά αυθαιρέτων.

Θα ήταν μεγάλο λάθος να καταργηθούν οι ημιυπαίθριοι χώροι λόγω του γεγονότος αυτού, όπως θα ήταν λάθος να μην τροποποιηθούν συγκεκριμένες διατάξεις του ΓΟΚ ώστε να ανακοπεί η τάση για συνέχιση της αυθαιρεσίας προς την κατεύθυνση αυτή, μιας και από το 1985, οπότε και εφαρμόζεται ο ισχύων ΓΟΚ, πολλά πράγματα έχουν αλλάξει.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Άμεση προτεραιότητα στις χωρίς αναβολή πλέον ενέργειές μας θα πρέπει να έχουν:

- Η διαβούλευση για το πώς θα συνεχίσουμε με βάση μια θλιβερή πραγματικότητα.
- Η εγκατάλειψη των προεκλογικών εξαγγελιών και σκοπιμοτήτων.
- Η σθεναρή άρνησή μας σε νέες γενιές αυθαιρέτων.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Η άρνηση του χρήστη να δεχθεί νέα υπέρογκα χαράτσια πρέπει να είναι δεδομένη όταν μάλιστα στο μεγαλύτερο ποσοστό για τον ημιυπαίθριο «ως κλειστό χώρο» έχει πληρώσει:

- τον πωλητή
- την εφορία
- το ΙΚΑ
- τον Δήμο/ΔΕΗ κ.λπ.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Ο κλειστός ημιυπαίθριος χώρος δεν μπορεί να νομιμοποιηθεί αφού κάτι τέτοιο θα ήταν αντισυνταγματικό στον βαθμό που αυξάνει τον ΣΔ και θα δημιουργούσε πολλαπλά προβλήματα και παρενέργειες σε σχέση με ιδιοκτησίες στις οποίες εφαρμόζεται ο νόμος.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Η πολιτεία οφείλει να δώσει αυτή τη φορά συγκεκριμένες και σαφείς κατευθύνσεις εφαρμόζοντας ένα πλέγμα αποφάσεων για την αποτροπή της αυθαιρέτης δόμησης.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΣΑΔΑΣ-ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ 15/03/09 ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΚΟΥ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΠΑΡΚΙΝΓΚ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ, ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ

ΠΡΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ-ΜΕΛΗ ΤΕΕ

Το Σάββατο 7 Μαρτίου 2009, κάτοικοι των Εξαρχείων και άλλων γειτονιών της Αθήνας, κρίνοντας πως με τη δημιουργία πάρκου στον χώρο του πρώην πάρκινγκ στη συμβολή των οδών Χαρ. Τρικούπη, Ναυαρίνου και Ζωοδ. Πηγής θα βελτιωθεί σημαντικά η ποιότητα ζωής στην πόλη, οικειοποιήθηκαν το οικόπεδο, φύτεψαν πορτοκαλιές, λεμονιές, ελιές και άλλα δέντρα, δημιουργώντας έναν ελεύθερο χώρο πρασίνου, έκφρασης και παιχνιδιού.

Η δυνατότητα δημιουργίας ενός δημόσιου χώρου πρασίνου στον συγκεκριμένο χώρο υπήρχε εδώ και δεκαεννιά χρόνια. Το οικόπεδο αυτό ανήκει στο ΤΕΕ το οποίο το 1990 –σύμφωνα με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής (1203/15.5.90)– είχε προσφέρει το οικόπεδο στον Δήμο Αθηναίων για να το κάνει πλατεία, ζητώντας να αποζημιωθεί με τίτλο μεταφοράς συντελεστή δόμησης και αυτός ο συντελεστής να μεταφερθεί σε οικόπεδο ιδιοκτησίας του στο Μαρούσι.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Η δυνατότητα δημιουργίας ενός δημόσιου χώρου πρασίνου στον συγκεκριμένο χώρο υπήρχε εδώ και δεκαεννιά χρόνια. Το οικόπεδο αυτό ανήκει στο ΤΕΕ το οποίο το 1990 –σύμφωνα με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής (1203/15.5.90)– είχε προσφέρει το οικόπεδο στον Δήμο Αθηναίων για να το κάνει πλατεία, ζητώντας να αποζημιωθεί με τίτλο μεταφοράς συντελεστή δόμησης και αυτός ο συντελεστής να μεταφερθεί σε οικόπεδο ιδιοκτησίας του στο Μαρούσι.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αθηναίων (1673/7.11.90) αποφάσισε ομόφωνα την αποδοχή της πρότασης του ΤΕΕ τονίζοντας ότι η προτεινόμενη «μετατροπή του χώρου κρίνεται απαραίτητη επειδή το οικόπεδο αυτό είναι

κατάλληλο για τη δημιουργία πλατείας, σε μια κεντρική πυκνοκατοικημένη περιοχή της Αθήνας, η οποία έχει απόλυτη ανάγκη από σημαντικού μεγέθους κοινόχρηστους χώρους».

Ως συνήθως, όμως, ο Δήμος όλα αυτά τα χρόνια αδράνησε καθώς ποτέ μέχρι σήμερα δεν προχώρησε στην υλοποίηση της δέσμευσης του. Το οικόπεδο λειτουργούσε ως υπαίθριο ιδιωτικό πάρκινγκ του οποίου η μίσθωση έληξε. Έτσι βρεθήκαμε σήμερα αντιμέτωποι με τον κίνδυνο οικοδόμησης του οικοπέδου.

Ημερήσια διαδρομή του τρένου

ΚΑΛΟΥΜΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ ΝΑ ΣΤΗΡΙΞΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ ΩΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ.

Προς τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Αντ. Σαμαρά τον Γεν. Γραμματέα του ΥΠΠΟ κ. Θ. Δραβίλλα

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ (ΚΕΡΚΥΡΑ 29.03.09)

Το συντονιστικό όργανο του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων που συνεδρίασε στην Κέρκυρα στις 29.03.2009 αποφάσισε να επισημάνει την υποχρέωση της πολιτείας για άμεση ίδρυση του εκκρεμούντος επί διετία Φορέα Διαχείρισης της Παλαιάς πόλης της Κέρκυρας, η οποία από το 2007 έχει εγγραφεί στον κατάλογο των Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco, με τη μορφή και τις προδιαγραφές που ήδη βρίσκονται στις Γενικές Διευθύνσεις του ΥΠΠΟ για επεξεργασία, έτσι ώστε η παλιά πόλη της Κέρκυρας να αποκτήσει εγκαίρως την υποδομή και ετοιμότητα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις εγγραφής της στον Κατάλογο Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Απαραίτητη προϋπόθεση ως Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων θεωρούμε τη συμμετοχή του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Κερκύρας στον Φορέα Διαχείρισης, ως ο κατεξοχήν φορέας που μπορεί να προσφέρει την επιστημονική του και κάθε άλλη σχετική συμβολή στην όλη προσπάθεια.

Το συντονιστικό όργανο του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων που συνεδρίασε στην Κέρκυρα στις 29.03.2009 αποφάσισε να επισημάνει την υποχρέωση της πολιτείας για άμεση ίδρυση του εκκρεμούντος επί διετία Φορέα Διαχείρισης της Παλαιάς πόλης της Κέρκυρας, η οποία από το 2007 έχει εγγραφεί στον κατάλογο των Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco, με τη μορφή και τις προδιαγραφές που ήδη βρίσκονται στις Γενικές Διευθύνσεις του ΥΠΠΟ για επεξεργασία, έτσι ώστε η παλιά πόλη της Κέρκυρας να αποκτήσει εγκαίρως την υποδομή και ετοιμότητα να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις εγγραφής της στον Κατάλογο Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Απαραίτητη προϋπόθεση ως Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων θεωρούμε τη συμμετοχή του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Κερκύρας στον Φορέα Διαχείρισης, ως ο κατεξοχήν φορέας που μπορεί να προσφέρει την επιστημονική του και κάθε άλλη σχετική συμβολή στην όλη προσπάθεια.

Κοινοποίηση: 1. Σύλλογοι – Τμήματα Αρχιτεκτόνων ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ 2. ΜΜΕ 3. Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ 4. ΔΣ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

Προς τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Αντ. Σαμαρά τον Γεν. Γραμματέα του ΥΠΠΟ κ. Θ. Δραβίλλα

ΠΟΡΙΣΜΑ Σ.Ο.Π.Ε. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ (Συντονιστικού Οργάνου Πανελλήνιας Ένωσης)

Κέρκυρα 29-03-2009

Κοινοποίηση: 1. Σύλλογοι – Τμήματα Αρχιτεκτόνων ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ 2. ΜΜΕ 3. Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ 4. ΔΣ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

Προς τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Αντ. Σαμαρά τον Γεν. Γραμματέα του ΥΠΠΟ κ. Θ. Δραβίλλα

ΠΟΡΙΣΜΑ Σ.Ο.Π.Ε. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ (Συντονιστικού Οργάνου Πανελλήνιας Ένωσης)

Κέρκυρα 29-03-2009

Κοινοποίηση: 1. Σύλλογοι – Τμήματα Αρχιτεκτόνων ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ 2. ΜΜΕ 3. Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ 4. ΔΣ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

Προς τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Αντ. Σαμαρά τον Γεν. Γραμματέα του ΥΠΠΟ κ. Θ. Δραβίλλα

ΠΟΡΙΣΜΑ Σ.Ο.Π.Ε. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ (Συντονιστικού Οργάνου Πανελλήνιας Ένωσης)

Κέρκυρα 29-03-2009

Το Συντονιστικό Όργανο του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων,

συνήλθε σε τακτική σύνοδό του στην Κέρκυρα στις 29.3.2009. Εξέτασε τη μέχρι τώρα εφαρμογή του «Αρχαιολογικού νόμου» Ν.3028/02 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς». Ειδικότερα ασχολήθηκε με ό,τι αφορά τα νεώτερα και σύγχρονα αρχιτεκτονικά μνημεία, που χρονολογούνται από το έτος 1830 μέχρι σήμερα. Με αφορμή την παρουσίαση απ' όλους τους συμμετέχοντες των δυσλειτουργιών, αλληλοεπικαλύψεων και συναρμοδιοτήτων, αποφασίστηκε το σώμα των Αρχιτεκτόνων να απευθύνει παράκληση και πρόσκληση για συνάντηση στον Υπουργό Πολιτισμού κ. Αντώνη Σαμαρά με αντικείμενο τα ακόλουθα:

– Την παρουσίαση των απόψεων των Αρχιτεκτόνων, ως καθ’ ύλη αρμόδιων να σχεδιάζουν θεωρητικά και πρακτικά την προστασία και την ανάδειξη της διαχρονικής Αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς.

– Την κατάλληλη διατύπωση –ώστε να γίνουν αποδεκτές οι προτάσεις των αρχιτεκτόνων– των αναγκαίων συμπληρώσεων και τροποποιήσεων του καλώς και κακώς λεγόμενου «Αρχαιολογικού νόμου». Καλώς μεν, γιατί πράγματι μεριμνά κατ' εξοχήν για τα αρχαιολογικά ερείπια με προσεγγίσεις μουσειακές, που δεν αρμόζουν στα «ζωντανά» αρχιτεκτονικά νεώτερα μνημεία, κακώς δε, γιατί θα έπρεπε να προβλέπει άλλες εξειδικευμένες προσεγγίσεις και διαδικασίες για τα μεν και άλλες για τα δε.

– Την επισήμανση της ανάγκης για την άμεση στελέχωση τόσο των Εφορειών Νεωτέρων Μνημείων Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας όσο και των νέων Υπηρεσιών Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών (δηλαδή αναστηλωτικών) Έργων στις 12 περιφέρειες της χώρας. Απαιτείται άμεσα η στελέχωση των Τμημάτων των υπηρεσιών αυτών για την ουσιαστική λειτουργία τους, με την πρόσληψη εντός της επόμενης 5ετίας των 300 περίπου Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών που προβλέπει ο Οργανισμός του ΥΠΠΟ (ΠΔ 191/03).

– Τέλος, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την άμεση κατάργηση των αλληλοεπικαλύψεων αρμοδιοτήτων μεταξύ ΥΠΠΟ και ΥΠΕΧΩΔΕ. Ένα πρώτο βήμα θα ήταν ο διαχωρισμός των λεγομένων «διπλοκνήξινων» από το ΥΠΠΟ και το ΥΠΕΧΩΔΕ. Αυτό θα ήταν για το καλό τόσο των Αρχιτεκτονικών Μνημείων, όσο και των πολιτών, των εμπλεκόμενων φορέων και βεβαίως των Αρχιτεκτόνων, μελετητών και κατασκευαστών.

Κοινοποίηση: 1. Σύλλογοι – Τμήματα Αρχιτεκτόνων ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ 2. ΔΣ ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ 28 & 29 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009 ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Το Συντονιστικό Όργανο των Συλλόγων και Τμημάτων του ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνιας Ένωσης Αρχιτεκτόνων, συνεδρίασε στην Κέρκυρα, το διήμερο 28-29 Μαρτίου 2009.

Το Σάββατο 28 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε Ημερίδα με θέμα: «Αποκατάσταση και επανάχρηση ιστορικών κτηρίων. Το παρελθόν ορίζει το μέλλον;» που οργάνωσαν από κοινού η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κέρκυρας και τα τοπικά Τμήματα του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων. Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα εκδηλώσεων

της Ιονίου Ακαδημίας με μεγάλη επιτυχία, με συμμετοχή αρχιτεκτόνων της περιοχής και φορέων.

Στην ημερίδα παρευρέθησαν και μίλησαν διακεκριμένοι επιστήμονες που υπηρετούν τον χώρο των αναστηλώσεων και της προστασίας των παραδοσιακών μνημείων και συνόλων, χαιρέτησαν δε εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Παράλληλα, παρουσιάστηκε, στον χώρο της Νομαρχίας Κέρκυρας, έκθεση με θέμα «Ερμνεύοντας την νιοή των Ιστορικών κτηρίων», που συνδιοργάνωσαν το εργαστήριο οικοδομικής της σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, η Νομαρχία Κέρκυρας και ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Κέρκυρας.

Την Κυριακή 29-3-2009 έγινε η Συνεδρίαση του Συντονιστικού Οργάνου, στην οποία συμμετείχαν οι Πρόεδροι και μέλη των ΔΣ από τους Περιφερειακούς Συλλόγους και τα Τμήματα:

- ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων
- ΣΑΔΑΣ-Τμήμα Κορίνθου
- ΣΑΔΑΣ-Τμήμα Λευκάδας
- ΣΑΔΑΣ-Τμήμα Ρεθύμνου
- ΣΑΔΑΣ-Τμήμα Χανίων
- ΣΑΔΑΣ-Τμήμα Χίου
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν. Αχαΐας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Δωδεκανήσου
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν. Ευβοίας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ζακύνθου
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν. Ημαθίας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ηρακλείου
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Καβάλας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Κέρκυρας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Κυκλάδων
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Λάρισας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Μαγνησίας
- Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Χαλκιδικής «Νικόλαος Ζάχος»

Η συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε στον χώρο της Νομαρχίας και σημείωσε μεγάλη επιτυχία, τόσο όσον αφορά τη συμμετοχή (Συλλόγων αρχιτεκτόνων από όλη την Ελλάδα), όσο και τα επιτυχή συλλογικά συμπεράσματα-αποτελέσματα των προγραμματισμένων εργασιών του.

Κατά τη συνεδρίαση έγινε ενημέρωση από τον Πρόεδρο για τα τρέχοντα θέματα του Συλλόγου καθώς και λεπτομερής παρουσίαση των ακολούθων θεμάτων ημερήσιας διάταξης:

1. Ενημέρωση πεπραγμένων ΔΣ και Αντιπροσωπείας.
2. Άδεια άσκησης επαγγέλματος – Θεσμικό πλαίσιο.
3. Αρμοδιότητες ΥΠΠΟ – ΥΠΕΧΩΔΕ – ΥΠΜΑΘ – ΥΠΑΙΓ για περιοχές που ελέγχονται από περισσότερα του ενός Υπουργεία.

Αντίστοιχα, οι Πρόεδροι και οι εκπρόσωποι των τμημάτων και των περιφερειακών συλλόγων ενημέρωσαν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τοποθετήθηκαν στα παραπάνω θέματα και αντάλλαξαν απόψεις.

Τα θέματα για την άδεια άσκησης επαγγέλματος ανεπίτχθησαν από τη ΓΓ του Συλλόγου Μαρία Κουρμπανά. Ενημέρωσε για τα πεπραγμένα της Συντονιστικής Επιτροπής Εξετάσεων, για τις εργασίες της ειδικής επιτροπής που έχει συσταθεί από το ΤΕΕ για τους αρχιτέκτονες καθώς και τους προβληματισμούς που συνοδεύουν τη νέα διαδικασία που εισαγείται το ΤΕΕ. Για το θεσμικό πλαίσιο και το ευρωπαϊκό τοπίο όσον αφορά την Οδηγία 36/2005 περί αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων και ειδικότερα τους όρους εκπαίδευσης των αρχιτεκτόνων, αναφέρθηκε λεπτομερώς ο Κων/νος Μπελιμπασάκης, μέλος του ΔΣ του ΣΑΔΑΣ- ΠΕΑ. Τέλος, τα θέματα αλληλοεπικάλυψης αρμοδιοτήτων παρουσιάστηκαν από τον Ισιδωρο Σέμψη, μέλος του Δ.Σ. του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ. Ιδιαίτερα χρήσιμη ήταν η εμπειρία του ΥΠΕΧΩΔΕ που ανέπτυξε η Φούλη Κοσμόγλου καθώς και η εμπειρία του ΥΠΠΟ που ανέπτυξε ο Νίκος Χαρκιοιάκης.

Μετά τη διατύπωση απόψεων από όλους τους παρευρισκόμενους Προέδρους και εκπροσώπους Συλλόγων, συντάχθηκαν πορίσματα-ψηφίσματα που αφορούν στη συμμετοχή των αρχιτεκτόνων της Κέρκυρας στον Φορέα Διαχείρισης του Δήμου Κερκυραίων μετά την ένταξή του στα μνημεία της UNESCO καθώς και ειδικό πόρισμα-επιστολή προς το ΥΠΠΟ για την παρουσίαση των απόψεων των Αρχιτεκτόνων, ως καθ' ύλην αρμόδιων να σχεδιάζουν θεωρητικά και πρακτικά την προστασία και την ανάδειξη της διαχρονικής Αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς.

Με αφορμή τη συνάντηση στην Κέρκυρα, το Προεδρείο του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ επισκέφτηκε τον Δήμαρχο και τον Νομάρχη Κέρκυρας και αντάλλαξαν σκέψεις και απόψεις για πιθανές συνεργασίες στο μέλλον.

Το επόμενο συντονιστικό αποφασίστηκε να γίνει στην Καβάλα εντός του Ιουνίου του 2009 και το μεθεπόμενο στη Ρόδο το Φθινόπωρο του 2009.

Ο αρχιτέκτονας Hans Poelzig 1869-1936

Δημήτρης Αντωννάκης, αρχιτέκτων

Μια έκθεση διεθνούς επιπέδου στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (ΚΑΜ)

Στις 29 Μαρτίου 2009 έκλεισε η έκθεση που παρουσίασε το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου στα Χανιά, στα Μεγάλο Αρσενάλι με θέμα: «Hans Poelzig, Αρχιτέκτων-Δάσκαλος-Καλλιτέχνης», με το έργο του σημαντικού Γερμανού αρχιτέκτονα του Μεσοπολέμου.

Στο πλαίσιο αυτής της έκθεσης, που περιελάμβανε 150 πίνακες με αρχιτεκτονικά σχέδια του αρχιτέκτονα αλλά και σχέδια για σκηνικά, καθώς και μεγάλο αριθμό προπλασμάτων, και σε συνδιοργάνωση με το Goethe Zentrum Χανίων, οργανώθηκε μια ημερίδα-παράλληλη εκδήλωση με την επιστημονική επιμέλεια της Αμαλίας Κωτσάκη, επίκ. καθηγήτριας του Πολυτε-

χνείου Κρήτης. Θέμα της ημερίδας: «Ο Hans Poelzig και το πνεύμα των καιρών. Εκφράσεις του γερμανικού εξπρεσιονισμού στον καλλιτεχνικό χώρο».

Στην ημερίδα με τις εξαιρετικές παρουσιάσεις όλων των όψεων του γερμανικού Εξπρεσιονισμού εκτός από τον Dr Prof. Wolfgang Pehnt ο οποίος μίλησε με θέμα «Turm und Höhle. Zu einem Motiv im Werk von Hans Poelzig - Πύργος και σπήλαιο. Προς ένα θέμα στο έργο του Hans Poelzig» συμμετείχαν: ο γνωστός καθηγητής θεατρολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Βάλτερ Πούχνερ, με μια σπάνιας εκφραστικότητας «θεατρική» ομιλία με θέμα «Oskar Kokoschka. Λογοτεχνικές, θεατρικές και εικαστικές συζητήσεις στον γερμανικό εξπρεσιονισμό», ο Χρήστος Σαμαράς, συνθέτης, καθηγητής Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών ΑΠΘ «Ο γερμανικός εξπρεσιονισμός και η δεύτερη Σχολή της Βιέννης», ο Γιώργος Προκάκης, αρχιτέκτων, τ. καθηγητής Αρχιτεκτονικής Σχολής Technische Universität Berlin «Ο Hans Poelzig και το πνεύμα των καιρών», ο Σωτήρη Μπαχτετζή, Δρ Ιστορίας Τέχνης Technische Universität Berlin «Γυάλινα Κάστρα: Η κριτική της πρωτοποριακής αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου στο έργο του Kurt Schwitters» και ο Κωνσταντίνος Μπάσιος, Εργαστήριο Πολιτικής Επικοινωνίας Πανεπιστημίου Αθηνών «Γερμανικός εξπρεσιονισμός: Μετα-θεωρήσεις στα λόγια και συσχετίσεις στην πράξη», ενώ η εισήγηση της Αμαλίας Κωτσάκη επεχείρησε τη σύνδεση του θέματος με τα καθ' ημάς έχοντας ως τίτλο «Αναζητώντας αντικατοπτρισμούς του γερμανικού εξπρεσιονισμού στη νεοελληνική αρχιτεκτονική».

Στην ημερίδα αυτή παρουσίασαν επίσης μια οργανωμένη αναφορά-εργασία στα πολιτισμικά δρώμενα των πρώτων χρόνων του 20ού αιώνα φοιτητές και φοιτήτριες του τμήματος Αρχιτεκτόνων του Πολυτεχνείου Κρήτης, σε μια πρώτη δημόσια παρουσίαση. Επίσης, προβλήθηκε η ταινία Der Golem, wie er in die Welt kam (1920), σε σκηνοθεσία Paul Wegener και σκηνικά του Hans Poelzig, και εκδόθηκε από το ΚΑΜ κατάλογος με έργα του Poelzig και εκτενές θεωρητικό κείμενο του Dr. Prof. Wolfgang Pehnt. Σύνομα αναμένεται έκδοση με τα πλήρη κείμενα των εισηγήσεων στην ημερίδα.

Εκτός, όμως, από αυτή τη συμπυκνωμένη συ-

γκέντρωση των εξαιρετικών ομιλιών, ιδιαίτερη αναφορά ανήκει στον Dr Prof. Wolfgang Peht, διεθνούς εμβλείας Ιστορικό της Τέχνης και της Αρχιτεκτονικής, έναν άνθρωπο που ακτινοβολεί ευγένεια, προσήνεια και ειλικρίνεια, τα χαρακτηριστικά του σεβαστού δασκάλου, και που έχει ασχοληθεί συστηματικά με το έργο του Hans Roelzig. Ο καθηγητής Peht μας τίμησε με την παρουσία του στα Χανιά τις τελευταίες μέρες χάρις στη συνεργασία του ΚΑΜ με το Ifa' και τη γενναιοδωρη συμβολή του Goethe Zentrum Χανίων και των ανθρώπων του.

Ο καθηγητής W. Peht έδωσε δύο διαλέξεις και μια εξαιρετικά εμπνευσμένη ξενάγηση στην έκθεση όπου δεν ανέλυσε μόνο τα έργα του Roelzig, αλλά επεσήμανε και την αξία του ως δασκάλου της αρχιτεκτονικής, ενός δασκάλου του οποίου το έργο δεν ήταν τα συγγράμματα και οι τίτλοι, αλλά η σχέση του με τους φοιτητές, τα χτισμένα έργα και η πλούσια εμπειρία του από την κατασκευή τους. Παρουσίασε τον δάσκαλο Roelzig που συνεργάστηκε με την εξουσία χωρίς να της παραδοθεί και χωρίς να προδώσει για χάρη της τους συναδέλφους του σε δύσκολα χρόνια. Τόνισε ιδιαίτερα την επιρροή που άσκησε ο Roelzig από τη μια μεριά με την αρχιτεκτονική του την εποχή της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, και από την άλλη με τη διδασκαλία του, που συνεχίστηκε μέχρι τον θάνατό του. Προέβαλε δε τον εκπαιδευτικό ρόλο του Roelzig ως αρχιτέκτονα, δασκάλου και καλλιτέχνη στον κοινωνικό χώρο.

Παρουσίασε το με-γάλο ενδιαφέρον του και τη θετική εμπλοκή του σε όλες τις πολιτισμικές δραστηριότητες της εποχής του –ζωγραφική, θέατρο, κινηματογράφο– ως ένα χαρακτηριστικό του «σωστού και ολοκληρωμένου» δασκάλου, του οποίου το ήθος δοκιμάζεται συνεχώς στη καθημερινή πρακτική του. «Γνωρίζω καλά ότι με το παράδειγμά μου διδάσκω σε όλα τα επίπεδα, χωρίς να επιχειρώ να οδηγήσω τους φοιτητές μου σε απομιμήσεις των δικών μου πράξεων ή έργων», έλεγε ο Hans Roelzig.

Η έκθεση των έργων του Hans Roelzig, αφού «ταξίδεψε» πριν από τα Χανιά στην Άγκυρα και την Καισαρεία, είναι «κλεισμένη» για περισσότερο από έναν χρόνο από διάφορα μεγάλα μουσεία του εξωτερικού, Ευρώπη, Ασία και Αμερική. Στην Ελλάδα δεν κατέστη δυνατόν να παρουσιαστεί σε άλλη πόλη εκτός από τα Χανιά.

Σημείωση

1. Το Ifa (Institut für Auslands) είναι ένα Ινστιτούτο που εξαρτάται από το Υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας, και είναι αυτό που είχε την ευθύνη για τις τρεις εξαιρετικές εκθέσεις που ήδη παρουσιάστηκαν τα τελευταία χρόνια στο Μεγάλο Αρσενάλι με την πρωτοβουλία του ΚΑΜ. Πρόκειται για τις εκθέσεις του Erich Mendelson το 2003, της Διεθνούς Νέας Αρχιτεκτονικής το 2005, και τώρα του αρχιτέκτονα Hans Roelzig το 2009.

Επαναπροσδιορίζοντας το Περίπτερο

Στυλιανή Δαούτη, Γιώργος Μητρούλιας, Μιχάλης Ραυτόπουλος, αρχιτέκτονες

Τον μήνα Μάρτιο διεξάχθηκε Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός με τίτλο «The Art Fund Pavilion» και θέμα τον σχεδιασμό ημιυπαίθριας προσωρινής gallery για τον προαύλιο χώρο του νέου μουσείου Lightbox στο Woking της Αγγλίας.

Ανάμεσα σε 610 συμμετοχές από 52 χώρες ξεχώρισε και η πρόταση της αθηναϊκής ομάδας AREA (Architecture Research Athens) που επιλέχθηκε ανάμεσα στους πέντε finalist μαζί με αρχιτέκτονες από τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Αμερική.

Οι αρχιτέκτονες της ομάδας Σ. Δαούτη, Γ. Μητρούλιας και Μ. Ραυτόπουλος πρότειναν μια μεταβλητή περίπτερη κατασκευή από ξύλο, προσαρμοσμένη στη σφηνοειδή γεωμετρία της αυλής. Βασισμένο στο αρχέτυπο του αρχαιοελληνικού Περιπτέρου που χαρακτηρίζεται από μια διαπερατή κατασκευή οριοθετημένη από περιμετρικές κολώνες, το προτεινόμενο περίπτερο επιτυγχάνει προγραμματική ευελιξία μέσω μιας διαπερατής περιμέτρου και μιας προσαρμοσμένης στον χώρο της αυλής μορφολογίας.

πάνω: Γενική άποψη του Περιπτέρου από την είσοδο του Μουσείου

Η τοποθέτησή του χωρίζει την αυλή του μουσείου σε δύο μικρότερους χώρους που σχετίζονται ο ένας με την κεντρική είσοδο και ο δεύτερος με το καφέ του Μουσείου. Με ζητούμενη επιφάνεια 35τμ και μέγιστο ύψος 4μ, η μικρή αυτή κατασκευή καλύπτει τρεις διαφορετικές προγραμματικές χρήσεις: εκθεσιακό χώρο για έργα αναρτημένα στον τοίχο ή τοποθετημένα ελεύθερα, χώρο επίσημων παρουσιάσεων 30 θέσεων και χώρο ανεπίσημων συγκεντρώσεων ή εορταστικών εκδηλώσεων.

Έτσι ανάλογα με τις χρήσεις τα περιμετρικά τμήματα του περιπτέρου ανοίγουν για να απαντήσουν στο άμεσο περιβάλλον και την κυκλοφορία. Κατά τη διάρκεια μιας παρουσίας το Περίπτερο παραμένει κλειστό πέρα από το μεγάλο ανυψωμένο άνοιγμα, που προσφέρει θέα προς το κανάλι στο βόρειο όριο της αυλής. Για τις εκθέσεις η κυκλοφορία στο Περίπτερο οργανώνεται αξονικά κατ' επέκταση της κύριας εισόδου του, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται μια πιο ελεγχόμενη ορατότητα και ροή. Τέλος κατά τη διάρκεια κοινωνικών εκδηλώσεων το Περίπτερο ανοίγει σχεδόν τελείως και προς τις δύο πλευρές της αυλής μεγιστοποιώντας την προγραμματική δια-

κάτω αριστερά: Η τελική γεωμετρία του Περιπτέρου χωρίζει την αυλή σε δύο περιοχές: της εισόδου και του καφέ
 κάτω δεξιά: Το Περίπτερο ανοίγει προς τις αυλές του κατά τη διάρκεια κοινωνικών εκδηλώσεων

δίπλα πάνω: Ενδεικτική κατά μήκος τομή
 δίπλα μέση: Αξονομετρικό με κατασκευαστικές λεπτομέρειες
 δίπλα κάτω δεξιά: Διαγράμματα κυκλοφορίας ανάλογα με τις τρεις χρήσεις του Περιπτέρου
 δίπλα κάτω αριστερά: Το Περίπτερο κατά τη διάρκεια έκθεσης

μπερότητα και επανενώνοντας τον εξωτερικό αυτό χώρο (είσοδος και καφέ). Η εσωτερική διαμόρφωση του Περιπτέρου προσαρμόζεται και στις τρεις αυτές περιπτώσεις. Οι βαθμίδες που καταλήγουν στο ψηλότερο σημείο κατάλληλο για να θαυμάζει κανείς τη θέα προς το κανάλι χρησιμοποιούνται είτε ως καθίσματα για το κοινό, είτε ως σημεία ανάδειξης των εκθεμάτων τέχνης.

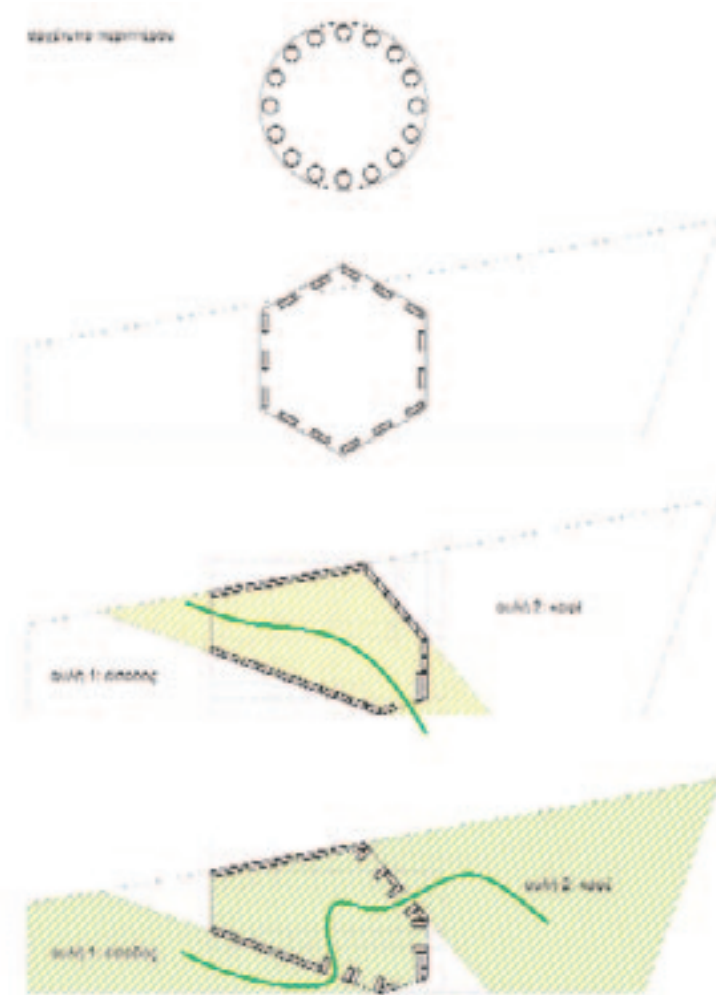
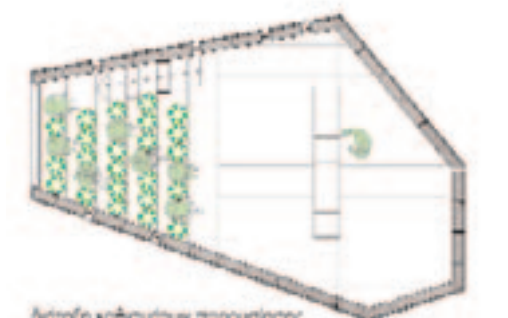
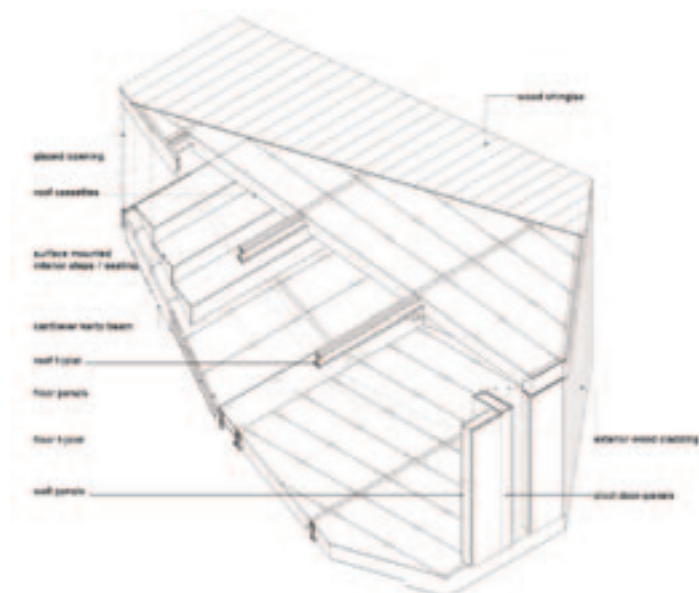
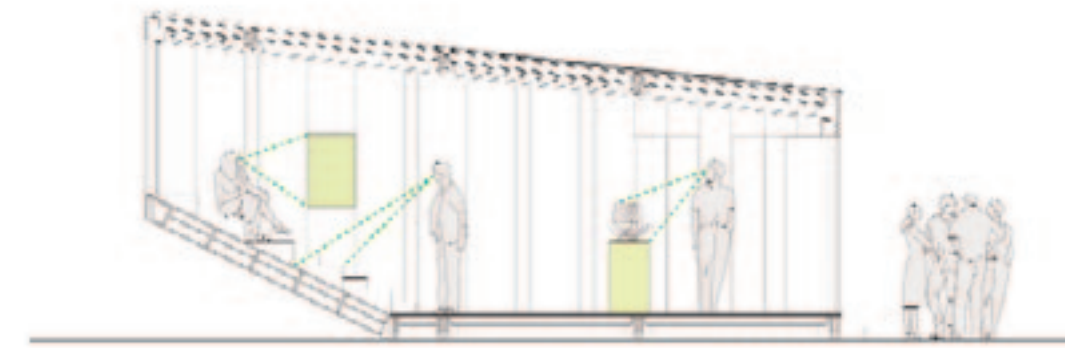
Ενδιαφέρον στοιχείο του διαγωνισμού αποτελεί ο περιορισμός στον τρόπο κατασκευής του. Η κατασκευάστρια εταιρεία Facit, που θα αναλάβει την υλοποίηση της gallery έχει αναπτύξει ένα σύστημα τρισδιάστατου ψηφιακού σχεδιασμού και παραγωγής συναρμολογούμενων κομματιών από μηχανήματα που χρησιμοποιούνται κυρίως στον βιομηχανικό χώρο. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται μια οικονομική και γρήγορη κατασκευή αφού τα επιμέρους κομμάτια μεταφέρονται και συναρμολογούνται εύκολα.

Ο τρόπος δόμησης της Facit, λειτουργεί στατικά ως ένα εννιαίο σύστημα-πλαίσιο από ξύλο. Το Περίπτερο της ομάδας AREA αποτελείται σχεδόν αποκλειστικά από ξύλινα κουτιά που συνδέονται

με ξυλοδοκούς εγκάρσιας διατομής τύπου I (I-beam) και συνδυάζει το σύστημα-πλαίσιο με το παραδοσιακό σύστημα των περιπτέρων, «δοκού επι στύλου», δημιουργώντας ένα υβρίδιο και των δύο στατικών δομών: ο χώρος που πατάει στο έδαφος και χαρακτηρίζεται από ανοιγόμενα τμήματα, λειτουργεί με τον παραδοσιακό τρόπο, ενώ το σπκωμένο προς τη θέα τμήμα, σε πρόβολο, λειτουργεί σαν πλαίσιο. Επίσης, όλα τα κομμάτια που χρησιμοποιούνται για τις κατακόρυφες και οριζόντιες επιφάνειες του Περιπτέρου έχουν μέγιστο μήκος 2400mm και πλάτος 600mm για γρήγορη εγκατάσταση και αποσυναρμολόγηση (εντός 72 ωρών όπως έχει ζητηθεί) αλλά και αποθήκευση. Η εξωτερική του επιφάνεια επενδύεται από βαμμένες ξύλινες πλάκες ενώ η επιλογή του έντονου πράσινου χρώματος για τη συνολική επιφάνεια του Περιπτέρου, παραπέμπει τόσο στον οικολογικό χαρακτήρα των υλικών όσο και στην «τεχνητή φύση» μιας προσωρινής κατασκευής.

Με την πρόταση αυτή οι αρχιτέκτονες διερευνούν τη δυνατότητα μετατροπής ενός αφηρημένου δομικού συστήματος, όπως αυτό της Facit, σε μια συγκεκριμένη υλική πρόταση. Μέσα από τη διερεύνηση αυτή της μορφολογίας και του προγράμματος, η ζητούμενη πρόταση αποκτά νόημα σε σχέση με το περιβάλλον και την κοινότητα στην οποία ανήκει.

Ο διαγωνισμός για το «Art Fund Pavilion» οργανώθηκε από την Tent London και το Μουσείο Lightbox και αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία να αποκτήσει η κοινότητα έναν νέο χώρο εξερεύνησης και ψυχαγωγίας. Οι επιλεγμένες προτάσεις εκτείνονται από τις 31 Μαρτίου έως τις 12 Απριλίου 2009 στο Lightbox, στο Woking της Αγγλίας.

Αποκατάσταση και επανάχρηση ιστορικών κτηρίων. Το παρελθόν ορίζει το μέλλον

Δελτίο Τύπου

Ένας από τους βασικούς στόχους των αρχιτεκτόνων είναι η προστασία, ανάδειξη και βιώσιμη επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων και συνόλων με απώτερο σκοπό την ποιότητα ζωής σε αυτά τα κτήρια ή σύνολα.

Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ημερίδα με θέμα «Αποκατάσταση και επανάχρηση ιστορικών κτηρίων. Το παρελθόν ορίζει το μέλλον;», οργάνωσαν από κοινού η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Κέρκυρας και τα τοπικά Τμήματα του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας και του Συλλόγου Αρχι-

μπτων αρχιτεκτονικά επεμβάσεων σε ιστορικά κτήρια, που προκύπτουν από την ενίσχυση του φέροντα οργανισμού, ειδικών ρυθμίσεων σε διατηρητέα κτήρια.

Προβληματισμοί αναπτύχθηκαν από τον Ολλανδό J.A. van der Made, χωροτάκτη πολεοδόμο, καθηγητή στην Academie van Bouwkunst Amsterdam σχετικά με το εάν οι μικρές ή μεγάλης κλίμακας προσθήκες σε ιστορικά κτήρια ή σύνολα πρέπει να είναι έκφραση της εκάστοτε εποχής ή σκηνικά του παρελθόντος. Παρου-

Ο τ. καθηγητής του ΕΜ Παναγιώτης Τουλιάτος, εστίαστηκε στη φιλοσοφία της παρέμβασης στην αρχιτεκτονική κληρονομιά, στη σπουδαιότητα της αποτύπωσης, της κατασκευαστικής ανάλυσης και της καταγραφής παθολογίας στη σωστή συντήρηση και αποκατάσταση ενός ιστορικού κτηρίου. Παρουσίασε σχετικό παράδειγμα τον ναό της Δοχειαρίου στο Άγιο Όρος. Επίσης τόνισε τη σπουδαιότητα ύπαρξης μελέτης του τοπικού δομικού συστήματος κάθε περιοχής.

Η Ειρήνη Εφεισίου, αρχιτέκτων μηχανικός, αναπληρώτρια καθηγήτρια ΕΜΠ, ανέπτυξε το θέμα «Προστασία και Επανάχρηση Ιστορικών Κατασκευών στη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα. Εκπαίδευση και παιδεία, θεωρία και πράξη», με παραδείγματα από την κατασκευαστική Ανάλυση κτηρίων του οικισμού Ανάβατου Χίου,

εξηγήσει το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας των Νεωτέρων Μνημείων στην Ελλάδα που ξεκινάει με τον Ν.1469/1950 και φτάνει στον σημερινό Ν.3028/2002. Επίσης αναφέρθηκε στην περίπτωση της πόλης της Κέρκυρας, που πρόσφατα εντάχθηκε στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, και πρότεινε δράσεις αφενός μεν, για την αναβάθμιση της παρεχόμενης προστασίας στα διατηρητέα Νεώτερα Μνημεία της πόλης, αφετέρου δε, για τη διευκόλυνση των ιδιοκτητών –πολιτών ή φορέων– στη διαδικασία της εκπόνησης και έγκρισης των αναγκαίων μελετών, της εκτέλεσης των εγκεκριμένων εργασιών και γενικότερα της ανάδειξης της πόλης.

Με motto «ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΣΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΑΡΞΕΙ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ»,

τεκτόνων το Σάββατο 28 Μαρτίου 2009 στην αίθουσα εκδηλώσεων της Ιονίου Ακαδημίας στην Κέρκυρα στα πλαίσια συνεδρίασης του Συντονιστικού Οργάνου της Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων (Σ.Ο.Π.Ε.) στις 29 Μαρτίου 2009.

Η εκδήλωση χαρακτηρίστηκε από τη μεγάλη συμμετοχή αρχιτεκτόνων μηχανικών από όλη την Ελλάδα, μηχανικών άλλων ειδικοτήτων αλλά και κοινού που κατέκλυσαν την αίθουσα για να παρακολουθήσουν τις τόσο ενδιαφέρουσες εισηγήσεις σχετικές με θέματα προστασίας, συντήρησης και επανάχρησης ιστορικών κτηρίων γενικά αλλά και ειδικά για την Κέρκυρα, προσθηκών σε ιστορικά κτήρια, εκπαίδευσης και παιδείας νέων αρχιτεκτόνων από τις αρχιτεκτονικές σχολές της χώρας σε θέματα ανάλογα, αντιμετώπισης του προβλήματος των ανεπιθύ-

σάσε την περίπτωση του Άμστερνταμ όπου καινούργιες κατασκευές «συνεργάζονται» με τις παλιές, συνυπάρχει το σήμερα με το χθες, η εποχή μας εκφράζεται με σύγχρονα υλικά και μορφές δίπλα στα ιστορικά κτήρια τηρουμένων αναμφισβήτητα κανόνων τυπολογίας και σεβασμού στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική κληρονομιά. Τελειώνοντας είπε ότι σε μερικές περιπτώσεις ο καλύτερος σεβασμός στο παρελθόν είναι μια μοντέρνα λύση. Μας εξέπληξε σε σχέση με τη χώρα μας η επισήμανση ότι εντός τριών μηνών είναι υποχρεωτική η χορήγηση οποιασδήποτε άδειας επισκευής, συντήρησης, προσθήκης σε ιστορικά κτήρια ή σύνολα. Δεν έλειψαν βέβαια και άσχημα παραδείγματα κακοποίησης και πλήρους αδιαφορίας προς το παρελθόν που πλαισιώνουν την ιστορική πόλη του Άμστερνταμ.

και την επανάχρηση του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου. Προβληματισμός αναπτύχθηκε στον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσουν οι Δημόσιες Αρχιτεκτονικές Σχολές της χώρας μας στην εκπαίδευση ικανών νέων επιστημόνων σε προπτυχιακό αλλά και μεταπτυχιακό επίπεδο όσο αφορά το θέμα της προστασίας των μνημείων.

Ο επίκουρος καθηγητής ΕΜΠ Χάρης Μουζάκης, πολιτικός μηχανικός, ανέλυσε την πρόταση της αντισεισμικής προστασίας των ιστορικών κτηρίων με εφαρμογή της παθητικής σεισμικής μόνωσης με χρήση εφεδράνων. Παρουσίασε παραδείγματα εφαρμογής για μνημεία από τη διεθνή εμπειρία.

Ο Νίκος Χαρκιολάκης, αρχιτέκτονας μηχανικός, διευθυντής Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων του ΥΠΠΟ, προσπάθησε να

η Φούλη Κοσμογλου, τμηματάρχης της διεύθυνσης οικιστικής πολιτικής της κατοικίας του ΥΠΕΧΩΔΕ, ανέπτυξε το θέμα «Ειδικές ρυθμίσεις σε διατηρητέα κτήρια», και τόνισε ότι ο αρχιτέκτονας πρέπει να δώσει μεν το στίγμα της εποχής του, αλλά τον μεγαλύτερο παράγοντα επιτυχίας έχει η επίβλεψη υλοποίησης της μελέτης και ο αποτελεσματικός έλεγχος από τις αρμόδιες πολεοδομικές υπηρεσίες. Η αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ κάνει προσπάθεια ώστε η προστασία των διατηρητέων κτηρίων να έχει δυναμικό και όχι μουσειακό χαρακτήρα.

Ιδιαίτερη μνεία έγινε από τους ομιλητές για την πόλη της Κέρκυρας, λόγω του μείζονος θέματος προστασίας της από την UNESCO και ειδικά:

Ο Αρσένης Ρίγγας, αρχιτέκτων μηχανικός, εκπρόσωπος ΤΕΕ-Τμήμα ΚΕΡΚΥΡΑΣ, με θέμα «Η σκόνη του χρόνου και το σύνδρομο της ηλεκτρι-

κής σκούπας», αναφέρθηκε στις συνέπειες του «μυμπτισμού» αντί του σεβασμού στα ιστορικά κτήρια, στην έννοια της προστασίας της Παλιάς Πόλης της Κέρκυρας, που είναι ταυτόχρονα ένα ζωντανό Μνημείο. Περιέγραψε πώς αντιλαμβάνονται την έννοια της προστασίας ο αρχιτέκτονας, ο αρχαιολόγος, ο πολίτης κάτοικος, ο πολιτικός. Αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα ύπαρξης μπτρώου κτηρίων, και στον ρόλο της «δυσαρχίας» (ΥΠΕΧΩΔΕ – ΥΠΠΕ).

Η Μαίρη Μπτροπία, αρχιτέκτων μηχανικός Εκπρόσωπος του Γραφείου Πόλης Κέρκυρας, μιλώντας με θέμα «Κτηριακό δυναμικό παλιάς πόλης Κέρκυρας. Προοπτικές προστασίας και ανάπτυξης», παρουσίασε τις δράσεις του προτεινόμενου Σχεδίου Διαχείρισης της Πόλης.

Η σημασία της παιδείας σε σχέση με την ιστορία του τόπου μας, τον σεβασμό στην αρχιτεκτονική μας κληρονομιά, που πρέπει να αρχίζει από τα πρώτα σχολικά χρόνια επισημάνθηκε ιδιαίτερα από τη Βάντα Αλεκτορίδου, αρχιτέκτονα μηχανικό ΥΠΠΟ, υπεύθυνη για την πόλη της Κέρκυρας εδώ και 25 χρόνια, που μίλησε με θέμα «Μαθαίνοντας την Πατριδογνωσία της Πόλης μας – Κέρκυρα»... «Είναι πολύ σημαντικό να μαθαίνεις την “πατριδογνωσία” του τόπου σου, να τον “διαβάζεις”, να ρωτάς για αυτόν, να τον ανακαλύπτεις, να γράφεις μια εργασία για αυτόν, να τον ζωγραφίζεις και γιατί όχι να τον καταγράφεις και στον υπολογιστή σου... Η γνώση είναι αυτή που θα σε κάνει να αναρωτηθείς τι κρύβει η μισάνοικτη πόρτα του αρχοντικού στα Μουράγια».

Στον χώρο έξω από την αίθουσα που έγινε η ημερίδα υπήρχε έκθεση φωτογραφιών από ιστορικά κτήρια και μνημεία της Κέρκυρας με εύστοχα σχόλια των μαθητών της τρίτης τάξης του 3ου δημοτικού σχολείου. Η δασκάλα Σοφία Τάτα μαθαίνει στους μαθητές της την αγάπη στο παρελθόν που πρέπει να συνυπάρχει με το μέλλον.

«Το διατηρητέο πλούτο της Ελλάδας θα πρέπει να εμπιστευθούμε στα χέρια της γνώσης και στο ταλέντο των ειδικών», ακούσαμε από τον πρόεδρο του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ Δρ Ευάγγελο Λυρούδια στην εισαγωγική ομιλία του.

Μετά τις ομιλίες ακολούθησε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση όπου από τις ερωτήσεις και απαντήσεις φάνηκε ότι η συμβολή όλων των ομιλητών με την αναλυτική παρουσίαση των εισηγήσεών τους αποτελεί ουσιαστική βοήθεια σε όσους ασχολούνται με την αποκατάσταση, συντήρηση και επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων.

Συμπερασματικά κρίνεται απαραίτητη:

– Η σωστή ισορροπία ανάμεσα στην άυλη διάσταση του ιστορικού κτηρίου.

– Η αναγνώριση της συνεισφοράς του στον χώρο και τον χρόνο, χωρίς μυμπτισμούς.

– Ο συντονισμός των προσπαθειών, συνεργασία ΥΠΕΧΩΔΕ και ΥΠΠΟ, φορέων, συλλόγων, κατοίκων.

– Ο περιορισμός διαδικασιών αδειοδοτήσεων.

– Η συστηματική παιδεία από την παιδική ηλικία.

Με σκοπό ο πολίτης να ευαισθητοποιηθεί, συνειδητοποιήσει, συμμετέχει ενεργά ο ίδιος στη διάσωση και επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ του Προέδρου του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ Ευάγγελου Λυρούδια

Η αποκατάσταση και επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων της πόλης αποδίδεται λεπτομερέστερα με τέσσερις ξεχωριστούς όρους: αναστήλωση (restoration), ανακαίνιση (renovation), επανάχρηση (reutilization) και επανακατοίκηση (rehabilitation). Η έννοια λοιπόν της απόδοσης σε νέα χρήση ή η διαιώνιση της παλαιάς εμπιρεύει την επικαιροποίηση, δηλαδή την έννοια του καινούργιου-σύγχρονου. Το καινούργιο πρέπει να εξυπηρετεί απόλυτα τις νέες ανάγκες χωρίς να χαθεί η ιστορική, αισθητική και υπομνηστική ή συναισθηματική αξία που κουβαλάει το μνημείο ή συνοδεύει κάποιο γειτονικό του μνημείο, που συγκριτικά είναι δυνατόν να είναι μεγαλύτερου ενδιαφέροντος.

Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη καταγραφής, κατ'

αρχήν, του μνημειακού πλούτου της χώρας, η ιεραρχική αξιολόγησή του, η επιλογή και ο σχεδιασμός πολιτικής προστασίας και ανάδειξης και παράλληλα η προστασία του κοινωνικού περιεχομένου του διατηρητέου μνημείου ή συνόλου. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι, σε περιόδους οικονομικής κρίσης, λανθασμένες πολιτικές είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε συμπίεση του βιοτικού επιπέδου και επακόλουθες κοινωνικές εντάσεις. Σε όλα τα στάδια της αναστήλωσης και προστασίας υπεισέρχεται η αξιολογική κρίση. Η αξιολογική κρίση δεν είναι απλή τεχνολογική γνώση για εφαρμογή. Αγγίζει τα όρια του ταλέντου και απαιτεί υψηλότατο επίπεδο παιδείας και εκπαίδευση. Σε όλη τη διαδικασία της προστασίας και ανάδειξης του μνημειακού πλούτου υπάρχουν διλήμματα, τόσο στον σχεδιασμό όσο και στις αποφάσεις της ακολουθητέας πολιτικής προστασίας.

Οι προσκεκλημένοι ομιλητές της ημερίδας θα παρουσιάσουν ένα ευρύ φάσμα των δραστηριοτήτων που αφορούν στην προστασία των μνημείων με έμφαση στην τεχνολογία αλλά και στους γενικότερους προβληματισμούς που συνοδεύουν την αναστήλωση και την προστασία. Ζούμε στην περίοδο που η προστασία των μνημείων έχει κατακτηθεί ως γνώση και έχει καταστεί κοινωνική συνείδηση. Περαιτέρω, η περιβαλλοντική ευθύνη πρέπει να χαρακτηρίζει την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα. Η ενεργειακή κρίση και η περιβαλλοντική υποβάθμιση είναι οι νέοι περιορισμοί που θα επηρεάσουν στο μέλλον τον σχεδιασμό. Ήδη ένα μεγάλο κεφάλαιο της έρευνας για την προστασία των μνημείων, και ιδιαίτερα των «ζωντανών» μνημείων, ανοίγει, το οποίο έχει σχέση με την εφαρμογή των συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας στον παραδοσιακό ιστό της πόλης αλλά και στο ιστορικό διατηρητέο τοπίο, π.χ. οι ανεμογεννήτριες, τα φωτοβολταϊκά, οι σοφίτες στη Βιέννη και η προσθήκη ορόφου στη Ρώμη. Η διαφαινόμενη συγκεντροποίηση του πλούτου οδηγεί σε μεγάλες επενδύσεις και μεγάλα έργα αφενός (π.χ. ολυμπιακά έργα, Mall κ.λπ.), ενώ η γήρανση των υφιστάμενων μεταπολεμικών οικοδομών στις μεγάλες πόλεις, φαίνεται να οδηγεί τον κλάδο των αρχιτεκτόνων στο άμεσο μέλλον σε μια νέα απασχόληση που λέγεται «ο επανασχεδιασμός και η λειτουργική αποκατάσταση των παλαιών κτηρίων» αφετέρου. Είναι ένα νέο αντικείμενο που θα απασχολήσει μαζικά συναδέλφους στο μέλλον.

Τι γίνεται τώρα με τους παραδοσιακούς μας οικισμούς, τα νησιά και την άμορφη οικοδόμηση των 10ετιών του '60 και '70, με τις άκριτες προσθήκες, με τα μπαλκόνια που στενεύουν

τους δρόμους, με την καταπάτηση του δημοσίου χώρου για τοποθέτηση σκαλών, ραμπών και εισόδων και γενικώς την κακοποίηση της αυθεντικής εικόνας των οικισμών πριν τη γενίκευση της χρήσης του αυτοκινήτου και της μοτοσικλέτας; Είναι άραγε πολύ αργά; Εμείς πιστεύουμε πως όχι. Κάθε στιγμή είναι κατάλληλη για να βάλουμε αρχιτεκτονική, δηλαδή ποιότητα, στη ζωή μας και στις κατασκευές μας. Ας γίνει σύνθημα και αυτής της ημερίδας ότι το διατηρητέο πλούτο της Ελλάδας θα πρέπει να τον εμπιστευθούμε στα χέρια της γνώσης και στο ταλέντο των ειδικών.

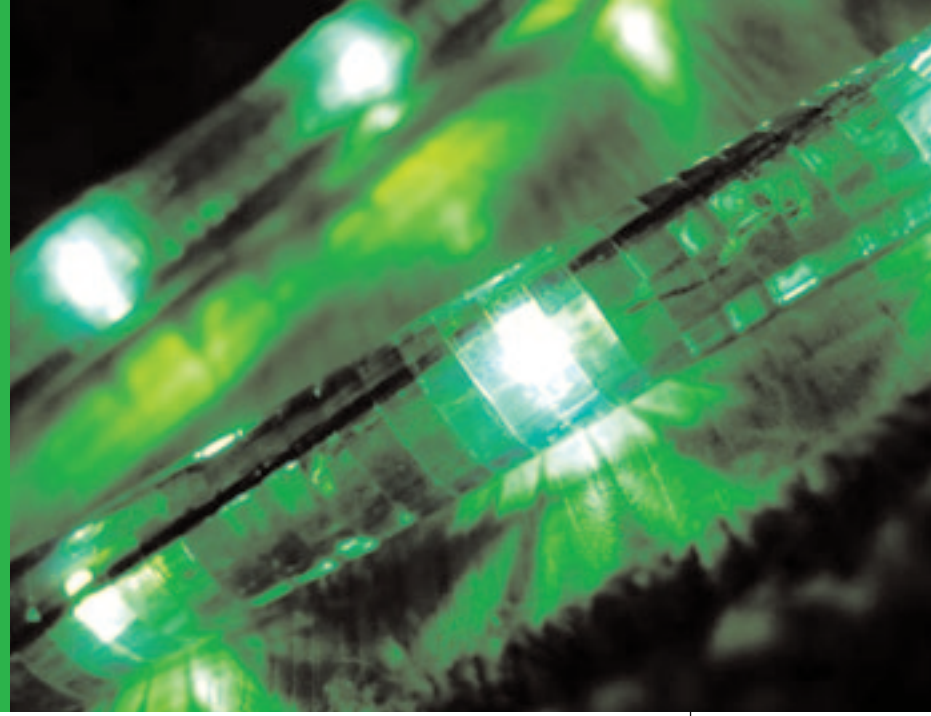
Δεν αρκούν μόνο καλοί αρχιτέκτονες, που αναμφισβήτητα είναι η κυρίαρχη ειδικότητα για την αποτύπωση, διάσωση, αναστήλωση και αξιοποίηση, αλλά χρειάζονται και ειδικευμένοι στατικοί που να αντιλαμβάνονται την ασφάλεια και τη στατική επάρκεια των κτηρίων μέσα από το πρίσμα της αξίας του μνημείου καθώς και μηχανολόγοι που να εντάσσουν τις εγκαταστάσεις για τις νέες χρήσεις με τρόπο πολιτισμικά ορθό. Με άλλα λόγια, χρειάζονται οι ομάδες όλων των ειδικοτήτων, όπου ο καθένας γνωρίζει τις ευθύνες του και τις υποχρεώσεις του, από τον επικεφαλής αρχιτέκτονα μέχρι τον τελευταίο τεχνίτη.

Ο ΣΑΔΑΣ-Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων, παραδοσιακά υποστηρίζει κάθε προσπάθεια ανάδειξης, συντήρησης και λογικής-ήπιας εκμετάλλευσης των ιστορικών κτηρίων και του ιστορικού περιβάλλοντος, ανταποκρινόμενος έτσι σε μια ευρύτερη κοινωνική απαίτηση και επιταγή. Στο μέλλον, προγραμματίζει και επιδιώκει, σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς (ΥΠΠΟ), να διατυπώσει θέσεις πολιτικής για την προστασία και ανάδειξη μνημείων και συνόλων καθώς και όρους άσκησης του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα-αναστηλωτή-συντηρητή.

Τελικά το παρελθόν της ασέβειας προς τα μνημεία μας θα αποκατασταθεί από τους άξιους επιστήμονες που ασχολούνται σήμερα με αυτό το αντικείμενο. Και όπως έλεγαν οι παλαιότε

πράσινο βήμα

ΒΙΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Διαχείριση περιβαλλοντικών επιπτώσεων Ο ρόλος του αρχιτέκτονα

Πάνε 30 ακριβώς χρόνια από το 1979, όταν η «αστική μόλυνση» είχε αποκτήσει μια επίκαιρη αίγλη. Ήταν η εποχή που το νέφος της Αθήνας αποτελούσε το κεντρικό σύνθημα στην πολιτική αντιπαράθεση της εποχής. Κάθε τόσο, ένα κιτρινοπράσινο πηχτό νέφος παγιδευόταν πάνω από το λεκανοπέδιο της Αθήνας και προκαλούσε δύσπνοια, ανησυχία και ως συνήθως πολιτικές έριδες, όχι για το πώς θα αντιμετωπισθεί αλλά κυρίως για το ποιος θα το αντιμετωπίσει.

Η πολύ παλαιότερη εμπειρία του smog του Λονδίνου, που σε διάρκεια μιας εβδομάδας το 1952 είχε δολοφονήσει 4.000 ανθρώπους, προσανατόλισε τους επιστήμονες στην προστασία της ατμόσφαιρας από την εκπομπή και διάχυση βλαβερών σωματιδίων, ρυπαντών και μολυντών καθώς και από τις επακόλουθες επιβλαβείς χημικές αντιδράσεις. Οι καθηγητές της μετεωρολογίας (Ζαμπάκας, Μαρσιόπουλος) στο πανεπιστήμιο Αθηνών, με κύρια βιβλιογραφική αναφορά στον διεθνή οργανισμό μετεωρολογίας WMO, ξεκίνησαν τότε να ερευνούν την επίδραση των κλιματολογικών συνθηκών και παραγόντων στη διάχυση και διάδοση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Επειδή όλα αυτά συνέβαιναν πάνω από την πόλη, η ανάγκη για ανάμειξη των πολεοδόμων και των αρχιτεκτόνων προέκυψε ευθέως και προφανώς.

Σαν συνέπεια όλων αυτών, η πρώτη «Εισαγωγή στην Αστική Μόλυνση» (Γιώργος Σαρηνιάννης) εκδίδεται στην έδρα της πολεοδομίας του ΕΜΠ το 1979. Ακολούθησαν διάφορες σπουδαστικές εργασίες μεταξύ των οποίων και η «Αστική μόλυνση και μικροκλίμα» (Ιωαννίδου, Καβάλα, Λυρούδιας), με εφαρμογή στην Αθήνα και αναζήτηση στοιχείων κλιματολογικού σχεδιασμού. Ήταν μια επιτυχημένη σπουδαστική εργασία που ταυτόχρονα αποτέλεσε αφορμή για την πρώτη συνεργασία μου με το περιοδικό *Τεχνικά*, όταν δημοσίευσε περίληψή της.

Ο κλιματολογικός σχεδιασμός είναι δυνατόν να επηρεάσει την κατεύθυνση των αγωγών εξαερισμού της πόλης, τον προσανατολισμό των κτηρίων τις περιοχές υγιεινής διαβίωσης, την έλ-

λειψη ή την παρουσία ανθυγιεινής υγρασίας κλπ. Για παράδειγμα, είναι απλή λογική το να θεωρήσουμε ότι η πόλη αεριζείται καλύτερα, όταν οι δρόμοι προσανατολίζονται στην κατεύθυνση των κυρίως πνεόντων ανέμων. Αν δε οι δρόμοι αυτοί έχουν και φυτά, τότε εμπλουτίζουν σε οξυγόνο τον αέρα και φιλτράρουν τα αιωρούμενα σωματίδια από την ατμόσφαιρα της πόλης.

Και όμως, η κοινή λογική καταστρατηγήθηκε υποτασσόμενη σε διαφορετικά κίνητρα: Ήταν τότε που εμείς, ως Αρχιτέκτονες και διοίκηση, αποφασίσαμε στο Παλαιό Φάληρο να ορθώσουμε ένα τείχος οκταόροφων κατασκευών ώστε να δημιουργήσουμε ένα φράγμα τέτοιο, ώστε η πόλη να δυσκολεύεται να αερισθεί. Ήταν πάλι, όπως σήμερα, μια περίοδος δύσκολη οικονομικά που έπρεπε να κινηθεί η αγορά και η οικοδομή είχε, όπως πάντα συμβαίνει σε παρόμοιες συνθήκες, την τιμητική της.

Περιβαλλοντικά δεδομένα

Την ίδια εποχή, άνηψε η επεξεργασία μετρήσεων. Οι υπολογιστές εμφανίστηκαν στην αρχή σαν main frames και αργότερα σαν desktops, στη δεκαετία του '80, δίδοντας τη δυνατότητα νέων μαθηματικών προσεγγίσεων και ερευνών κυρίως για την κατεργασία χρονοσειρών μετρήσεων. Πιστεύαμε ότι μετρώντας τη μόλυνση θα μπορούσαμε να καθορίσουμε και τον τρόπο διάχυσής της και πέρα από τη διαπίστωση του τι συμβαίνει, να μπορούσαμε να επηρεάσουμε τον σχεδιασμό της πόλης και του κτηρίου έτσι, ώστε να έχουμε καλύτερη ποιότητα ζωής και γενικότερη οικονομία.

Μετρήσαμε λοιπόν τη θερμή νήσο στο κέντρο της Αθήνας, κατανοήσαμε τι θα πει θερμοκρασιακή αναστροφή και θερμή νήσος και τελικά κλείνοντας τα εργοστάσια και τοποθετώντας καταλύτες στα αυτοκίνητα περιορίστηκε το φωτοχημικό νέφος. Το ξεχάσαμε, αλλά αρχίσαμε σιγά σιγά να ακούμε το βουπό από τα κλιματιστικά και πρακτικά σε κάθε υπνοδωμάτιο να τοποθετούμε έναν ψύκτη μέσα και μια σόμπα το κατακαλόκαιρο απ' έξω, γιατί, όπως όλοι γνωρίζουμε, τα κλιματιστικά αποβάλλουν θερμό αέρα στον εξωτερικό χώρο. Οι, έτσι κι αλλιώς,

θλιβεροί ακάλυπτοι έγιναν αβίωτοι και το όνειρο του κάθε μικροαστού της Κυψέλης ήταν να δραπετεύσει σε υγιεινότερο περιβάλλον στα βόρεια και στα νότια προάστια.

Πρωτοποριακές σκέψεις είχαν καταγραφεί εκείνη την εποχή, πλην όμως η οικολογία και η αειφορία, με την έννοια ότι αξίζει να πληρώσεις κάτι παραπάνω, δηλαδή να προκαταβάλεις το τίμημα του optimum και όχι το minimum για το μέλλον, δεν είχε ακόμη ωριμάσει. Το φθηνότερο ήταν και το προτιμότεο.

Οι θεωρητικοί επιστήμονες (scientists) επιμένουν στην αναζήτηση τάσεων, εμμονών, περιοδικότητων και τυχαίου μέρους στις χρονοσειρές των διαφόρων μεγεθών, κατά κάποιο τρόπο στις επιστήμες «πολυτελείας», όπου δεν αναζητούνται επιτακτικές λύσεις αλλά γενικώς βελτιώσεις, ενδείξεις και προγνώσεις πάσης φύσεως, από σεισμούς μέχρι πλημμύρες. Οι μηχανικοί όμως, που επιμένουν να θεωρούν εαυτούς επιλυτές προβλημάτων, ερωτοτροπούν, εκόντες άκοντες, με γενικότερες έννοιες όπως marketing, οικονομία, φιλοσοφία και αειφορία, αναζητώντας εφαρμογές πρακτικά σε όλους τους τομείς του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Ένας από τους πρώτους στόχους της «αειφορικής» συνείδησης και σκέψης απετέλεσε η ενεργειακή διαχείριση.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η αειφορία έχει αποτελέσει τη λέξη κλειδί για την παγκόσμια αγορά ενέργειας. Ο τρόπος με τον οποίο η ανθρωπότητα σήμερα παράγει και χρησιμοποιεί την ενέργεια, οδηγεί σε υποβάθμιση και εξάντληση των παγκόσμιων πηγών ενέργειας μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Η ενέργεια είναι απαραίτητη για τη ζωή και παρόλο που η τεχνολογική πρόοδος έχει καταστήσει εφικτή την αξιοσημείωτη μείωση στο ενεργειακό ισοζύγιο ανά μονάδα παραγωγής και χρήσης τελικού προϊόντος, η εξάντληση των αποθεμάτων υδρογονανθράκων είναι αναμενόμενο γεγονός. Το ερώτημα είναι πότε θα συμβεί. Όποια κι αν είναι η απάντηση, χρειάζεται να ληφθούν υπ' όψη οι συνθήκες για μια μακροπρόθεσμη εκδοχή υπό την παρούσα ενεργειακή κατάσταση που οδηγεί σε επείγουσα ανάγκη για πρωτοποριακές λύσεις για το μέλλον της παγκόσμιας ενέργειας.

Ο αρχιτέκτονας και η κατανάλωση της ενέργειας

Ερώτημα: Μπορούν οι μικρές οικονομίες στην κατανάλωση της ενέργειας να αποτρέψουν τις μεγάλες επενδύσεις που απαιτούνται για να

παρακολουθήσουν την ολοένα και αυξανόμενη απαίτηση σε ενέργεια της σύγχρονης κοινωνίας;

Επισήμως, όλοι λέμε ναι. Ενστικτωδώς, βέβαια, το αμφισβητούμε. Ποιοί είναι αυτοί που θα περιορίσουν τις ενεργειακές τους απαιτήσεις προκειμένου να περιοριστούν οι εκπομπές και να σωθεί ο πλανήτης; Εμείς θα περιορίσουμε το περιττό του περιττού; Η Ινδία και η Κίνα είναι δυνατόν να έχουν ώριμη αντίδραση, μη έχοντας γευτεί ακόμα ούτε τα απαραίτητα καταναλωτικά αγαθά, που πλουσιότερες κοινωνίες θεωρούν δεδομένα (π.χ. ιδιωτικά αυτοκίνητα);

Ο πολιτισμένος κόσμος και την επένδυση στις ανανεώσιμες πηγές θα ενθαρρύνει και την ενεργειακή κατανάλωση θα προσπαθήσει να περιορίσει με μακράς απόδοσης επενδύσεις. Ακόμα και μείωση γεννήσεων έχει πραγματοποιήσει.

Το ερώτημα παραμένει: είναι δυνατόν και για πόσο χρόνο μόνο ο ανεπτυγμένος κόσμος να καθορίσει το ενεργειακό μέλλον του πλανήτη; Και, για να εντοπιστούμε στο ειδικό θέμα αυτής της εισήγησης: Κάτω από αυτό το γενικό κλίμα της μείωσης των εκπομπών, του ελέγχου των γεννήσεων, του φόβου για αυτοκαταστροφή, ποιος είναι ο σύγχρονος και μελλοντικός ρόλος του αρχιτέκτονα;

Ιστορικά, ο αρχιτέκτονας παραμένει ένας σχεδιαστής, designer, οραματιστής που με μολύβι ή με Η/Υ σχεδιάζει, επιλύει-θεραπείει ανάγκες, αλλά ταυτόχρονα αποτυπώνει την ανθρώπινη φιλοδοξία, το κοινωνικό όραμα, την υπερβολή και τη ματαιοδοξία. Σήμερα καλείται να προσαρμόσει τον παραδοσιακό του ρόλο στις νέες ανάγκες. Όσο και να φαίνεται παράδοξο, ο καλύτερος τρόπος «προσαρμογής» στο μέλλον είναι εν μέρει η στροφή σε παραδοσιακότερες πρακτικές, λύσεις και εφαρμογές.

Για παράδειγμα, οι αρχέγονες γνώσεις, έχοντας καταστεί ένστικτο, οδηγούσαν τη φυλή στην επιλογή του τόπου κατοικίας, η οποία πολλές φορές διαφοροποιείτο σε χειμερινή ή θερινή. Όχι για λόγους αναψυχής, αλλά για λόγους επιβίωσης. Άλλοι ήταν το «μιτάτο» και άλλοι το «χειμαδιό», ακόμα και για τα ζώα. Με αντίστοιχα κίνητρα τα παραδοσιακά σπίτια έχουν μικρά ανοίγματα και ασβεστωμένους τοίχους για να περιορίζουν τις συνέπειες της αυξημένης ηλιακής ακτινοβολίας, ενώ μαζεύουν νερό σε στέρνες για να διαχειριστούν την εποχιακή διακύμανση της βροχόπτωσης.

Και όμως, στην πρώτη έκθεση της αμερικάνικης EPA το 1970, δεν περιλαμβάνονται πολλά πράγματα πέραν των παραδοσιακών μεσογειακών γνώσεων περί ηλιασμού, σκιασμού και εξοικονόμησης ενέργειας, ενώ σήμερα κάθε γραμμή που σχεδιάζεται, πρέπει να αντιστοιχεί σε υλικό και μορφή, στη σύνθεση των οποίων η ενεργειακή ταυτότητα πρέπει να είναι πλέον προσεκτικά επιλεγμένη.

Πρόκειται για μια πολυδιάστατη προσέγγιση στον σχεδιασμό, όπου ο εμβάτης-module της κατασκευής και του σχεδιασμού, θα πρέπει να έχει παραχθεί με την ελάχιστη ενεργειακή κατανάλωση και να αναπτύσσεται έτσι, ώστε να προκαλεί την ελάχιστη ενεργειακή επιβάρυνση: Δεν ωφελεί να έχουμε ένα σπίτι άριστα ενεργειακά και κλιματολογικά σχεδιασμένο και τα υλικά που χρησιμοποιούμε στην κατασκευή του να είναι ενεργοβόρα στην παραγωγή τους. Πόσο οικολογική μπορεί να είναι μια ανεμογεννήτρια, εάν η επιβάρυνση στο περιβάλλον για την

κατασκευή της είναι μεγαλύτερη από αυτό που πραγματικά προσφέρει κατά τη διάρκεια της οικονομικής ζωής της;

Η σύνθετη, πολυκριτηριακή αυτή ανάλυση οδηγεί σε νέα αντιμετώπιση των «φιλικών προς το περιβάλλον», «οικολογικών» και «αιεφορικών» πρακτικών. Σήμερα καθίσταται αναγκαίο η υιοθέτηση οποιασδήποτε «λύσης» να εξετάζεται τόσο από «αιεφορική» όσο και από οικονομική σκοπιά. Έτσι γεννιέται μια νέα έννοια-ομπρέλα, που θα την ακούσουμε όλο και περισσότερο στο μέλλον: Η έννοια της βιο-οικονομίας.

Η βιο-οικονομία είναι ένα σύνολο από οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με την επινόηση, την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη χρήση βιολογικών προϊόντων και διαδικασιών. Παρόλο που οι δραστηριότητες αυτές παραμένουν σχετικά περιορισμένες, αναπτύσσονται ραγδαία και αναμένεται στο μέλλον να επηρεάσουν σημαντικά την οικονομία και την κοινωνία, βελτιώνοντας την υγεία, τη διατροφή, την ενεργειακή απόδοση, το περιβάλλον, τη βιομηχανική παραγωγή, την αιεφορία και εντέλει να συμβάλουν στη γενικευμένη ευζωία.

Ανοιχτά ερωτήματα

Τα ερωτήματα που παραμένουν ανοικτά είναι το (α) εάν και πώς εμφανίζεται η βιο-οικονομία στις κυβερνητικές προτεραιότητες, (β) τι έχει πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα, ποια είναι τα κίνητρα για την ανάπτυξη της βιο-οικονομίας, (γ) ποιοι είναι οι αρμόδιοι προς τούτο, (δ) ποιες είναι οι βασικές αρχές μιας τέτοιας πολιτικής, (ε) τι νομοθετικό πλαίσιο απαιτείται και τέλος (στ) ποιο είναι το διεθνές περιβάλλον;

Το σύνολο των ερωτημάτων ανάγονται και παραπέμπονται στο μελλοντικό Υπουργείο Περιβάλλοντος, ασχέτως εάν βασιμώς μπορούμε να θεωρήσουμε ότι ακόμα και αν υπήρχε αυτό το Υπουργείο, η αποτελεσματικότητά του δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετική από των υπολοίπων.

Οι αιεφόρος ανάπτυξη και ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός δεν είναι μια επέκταση της αρμοδιότητας του αρχιτέκτονα. Ήταν πάντα το πεδίο της επαγγελματικής και κοινωνικής ευθύνης του αρχιτέκτονα, επομένως η συμμετοχή του σε δραστηριότητες που διέπονται από βιο-οικονομικές αρχές θεωρείται αναγκαία, ιδιαίτερα αν η στροφή σε παραδοσιακότερες προαιώνιες πρακτικές προβάλλει ως σημαντικός παράγοντας της σύγχρονης βιο-οικονομίας.

Οι παράγοντες που καθορίζουν τον ρόλο-συμ-

μετοχή του αρχιτέκτονα στη βιο-οικονομία είναι οι ακόλουθοι:

– Το «νηθικό γήρας» του κτηρίου - Η μοίρα του κάθε κτηρίου. Ο αρχιτέκτων ως κοινωνικός επιστήμονας ή ακόμη και ως κοινωνικός εγκληματίας πολλές φορές καταδικάζει ευρύτερα σύνολα να ζήσουν σε ένα κακό οικιστικό περιβάλλον.

– Η βιο-οικονομική διάσταση του αρχιτεκτονικού-πολεοδομικού σχεδιασμού για μια βέλτιστη εκμετάλλευση-χρήση των πόρων με συνείδηση αιεφορίας. Από την εκκαφή μέχρι την αποπεράτωση υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που η βελτίωση της διαδικασίας μπορεί να καταστεί βιο-οικονομικά ορθή. Στις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης, εάν τα ανάπιπτα, δηλαδή η παραγόμενη σκόνη από την οικοδομική δραστηριότητα, υπερβούν κάποια όρια, τότε η ανοικοδόμηση περιστελλεται.

– Ο αρχιτέκτονας πρέπει να εγγυάται την ασφάλεια και την υγιεινή των χρηστών-πελατών του καθώς και την ελάχιστη επίπτωση στο φυσικό περιβάλλον.

– Η μέγιστη οικολογική ανταποδοτικότητα όλων των κατασκευών που σχεδιάζει ο αρχιτέκτονας συναρτάται με τη μείωση των επικίνδυνων εκπομπών και αποβλήτων, τόσο κατά τη διάρκεια της οικονομικής ζωής του κτηρίου όσο και κατά τη φάση της κατασκευής του.

– Ο σχεδιασμός της άνεσης, της χρηστικότητας και της κατοικισιμότητας για κάθε χρήστη, από τα άτομα με ειδικές ανάγκες μέχρι τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, σε όλες τις κλίμακες του σχεδιασμού, από το shop mobility μέχρι την ελεύθερη πρόσβαση και τη χρηστικότητα των αντικειμένων που σχεδιάζονται και κατασκευάζονται είναι βιο-οικονομική παράμετρος που ανεξάρτητα του πόσο στοιχίζει, η ανεπτυγμένη κοινωνία οφείλει να την προσφέρει.

– Η πολιτιστική εναρμόνιση των κτηριακών μορφών στις τοπικές συνθήκες είναι επίσης δουλειά του αρχιτέκτονα. Ο σχεδιασμός της «ένταξης», για να εξασφαλιστεί η συνέχεια, πρέπει να είναι σύμφωνος με τα οράματα της κοινωνίας. Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη μνημείων είναι η κοινωνική πλευρά της βιο-οικονομίας.

– Τέλος, ο αρχιτέκτονας πρέπει να συμμετάσχει θεσμικά σύμφωνα με τις γνώσεις του, τη σπουδή του και την εμπειρία του στο μέρος των μελετών που του αναλογούν ώστε να εξασφαλίζεται το αναμενόμενο από την κοινωνία αποτέλεσμα.

Το κύκλωμα παραγωγής της οικοδομής

Στο κύκλωμα της παραγωγής των έργων, ο αρχιτέκτονας αναμειγνύεται από κοινού με άλλες ειδικότητες στην έρευνα για την ανάπτυξη των παρακάτω κατευθύνσεων:

- Βιομηχανία παραγωγής οικοδομικών υλικών, προκατασκευών, μηχανοποίηση κατασκευής κ.λπ.
- Αναλογιστές και οικονομολόγους για τον προσδιορισμό του βέλτιστου κόστους κατασκευής.
- Περιβαλλοντολόγους, πολεοδόμους και πολιτικούς επιστήμονες για τον προσδιορισμό των κοινωνικών αναγκών.
- Το Real Estate, για να καθορισθεί το βέλτιστο οικονομικό πρόγραμμα εξόδου από την κρίση.
- Άλλες μονοδιάστατες κοινωνιολογικά ειδικότητες, όπως διακοσμητές, διαμορφωτές κοινής γνώμης, διασκεδαστές, οι οποίοι αναμειγνύονται μέσω των ΜΜΕ και μοιραίως διεκδικούν ρόλο στην παραγωγική διαδικασία.

Όλα τα παραπάνω σαν διαδικασία συνεργασίας και συνυπαρξης πρέπει να εισαχθούν στην εκπαίδευση και μάλιστα από τα πρώτα στάδια. Παράλληλα, πρέπει να χρηματοδοτηθούν και να αναπτυχθούν παραδείγματα πειραματικών-πλοτικών κτηρίων ώστε να αναπτυχθεί εμπειρία και γνώση. Πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες από κοινού με άλλες ειδικότητες για τη διάχυση της γνώσης σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες.

Προχωρώντας τώρα σε πιο πρακτικά θέματα, ο αρχιτέκτονας καλείται να συμβάλλει στην αλλαγή συνθηκών όσον αφορά την ενεργειακή κατανάλωση, τόσο του μεμονωμένου καταναλωτή όσο και των βιομηχανικών διαδικασιών, με στόχο την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων και τη μεγιστοποίηση της ανακύκλωσης.

Κτήρια - δέντρα - ανακύκλωση

Στις μέρες μας σηματοδοτείται σχεδιαστικά ένας ποιητικός νατουραλισμός. Μια επιστροφή

Φωτοβολταϊκό πάρκο στη Σκύδρα του Νομού Πέλλας

Φωτοβολταϊκό πάνελ στη Βαρκελώνη, Ισπανία

στη φύση. Παράλληλα με τα «έξυπνα κτήρια», όπου όλα γίνονται αυτόματα, παράγεται μια φύτευση στους τοίχους και στα δώματα τόσο στα χαρτιά όσο και σε αρκετά κατασκευασμένα παραδείγματα που εμπνέονται από τους νόμους της φύσης. Οι προσεγγίσεις αυτές δημιουργούν έναν ενθουσιασμό στον χρήστη όταν τις βλέπει στο χαρτί ή ακούει περιγραφές από γοητευτικούς ομιλητές. Δεν πρόκειται για επιστημονική φαντασία.

Είναι άγνωστο προς το παρόν πόσο εύκολα και αν η συγκυρία θα αναγκάσει τον άνθρωπο να επιστρέψει στη φύση και να συνυπάρξει με ζώα και πουλιά, έντομα και τρωκτικά, όπως τη δεκαετία του '50 και να ανακυκλώνει τα υλικά που καταναλώνει με παραδοσιακούς τρόπους, τότε που η αλυσίδα της επιβίωσης περιελάμβανε την κότα, τον χοίρο, την κασίκα και την αυλή με το περιβόλι και τα οπωροφόρα δένδρα.

Επανερχόμενοι στη διαχείριση της περιβαλλοντικής μεταβολής και στον ρόλο που καλείται να παίξει ο αρχιτέκτονας, πρέπει να αναφερθούμε στα φυτεμένα δώματα, που τελικά δεν είναι τόσο απλή υπόθεση. Υπάρχουν ήδη κατασκευασμένα παραδείγματα που απέτυχαν πλήρως. Η μεν φύτευση δεν ευδοκίμησε, οι δε εξωτερικές επιφάνειες από ξύλο απορρόφησαν άλατα και δημιούργησαν αντιαισθητική εμφάνιση. Όταν αυτό συμβεί, η κοινή γνώμη απογοητεύεται και η αειφορία στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό δοκιμάζεται.

Η αειφορία στην αρχιτεκτονική δεν προσδιορίζεται αποκλειστικά με standards. Είναι ένα κοινωνικό όραμα που πρέπει να μεταφραστεί με βιο-οικονομικούς όρους. Η τεχνολογία, η πράσινη αρχιτεκτονική, το οικολογικό σπίτι, το «έξυπνο σπίτι», το «φιλικό προς το περιβάλλον» και το πολιτικά ορθό είναι θέματα, όχι για ανταγωνισμό, αλλά για συνέργεια με τις άλλες ειδικότητες μηχανικών, που πρέπει να οδηγήσουν την κοινωνία στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και στην καλύτερη ζωή.

Ο αρχιτέκτονας καλείται να είναι ο εφευρετικός και ο δημιουργικός επαγγελματίας μεταφράζοντας τις τρέχουσες κοινωνικές ανάγκες σε πράξη αλλά και οραματιζόμενος το μέλλον για τις επόμενες δεκαετίες. Εξάλλου, η αρχιτεκτονική σκέψη είναι κατ' εξοχήν συνθετική, σε έναν κόσμο γεμάτο περιορισμούς και αντιφάσεις.

Γνωρίζουμε ότι πρέπει να ξεκαθαριστούν ακόμη πολλά πράγματα και πρέπει να δουλέψουμε ώστε η αειφορία να αποτελέσει εθνικό προσανατολισμό. Η διατύπωση μιας εθνικής πολιτικής για την πράσινη αρχιτεκτονική στα πλαίσια της βιο-οικονομίας είναι στους άμεσους στόχους της Πανελληνίας Ένωσης Αρχιτεκτόνων.

Ευάγγελος Λυρούδης
Δρ αρχιτέκτων, Πρόεδρος ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ

διαγωνισμός

Ανάπλαση της πλατείας Νικοτσάρα
στην Καβάλα

Η πλατεία Νικοτσάρα έχει έναν πολύ ξεχωριστό χαρακτήρα. Περικλειστή, περιβεβλημένη από οικοδομές που παρουσιάζουν μεγάλη ανομοιομορφία και πολλά ετερόκλητα μορφολογικά στοιχεία, η πλατεία σήμερα μοιάζει περισσότερο με έναν επιβαρημένο από κίνηση κυκλοφοριακό κόμβο, ο οποίος βρίσκεται στα όρια του παλιού με το νέο, ανάμεσα στον παραδοσιακό συνοικισμό του «βράχου της Παναγίας» και την άμορφη μάζα των πυκνών οικοδομών χωρίς αρχιτεκτονικό χαρακτήρα. Οι «Καμάρες», το παλιό υδραγωγείο που προμήθευε κάποτε με νερό τη συνοικία της Παναγίας, δεσπόζει στο φόντο της πλατείας και επιβάλλεται στον χώρο με την κλίμακα και την ισχυρή του λιτότητα, αποτελώντας ένα από τα πιο σημαντικά μνημεία της πόλης. Η συσχέτιση του χώρου της πλατείας με τις Καμάρες και με το νοηματικό περιεχόμενό τους, αποτέλεσε την κεντρική ιδέα της πρότασης με στόχο τη δημιουργία ενός διαδραστικού αστικού υπαίθριου χώρου που θα ενίσχυε τη συλλογική μνήμη. Βασική συνθήκη για την ιδέα αυτή ήταν η επέκταση του κεντρικού τμήματος της πλατείας για την

ανάκτηση κατά το δυνατόν μεγαλύτερου ενοποιημένου χώρου με τη μετατόπιση και τη μείωση των γύρω δρόμων. Έτσι, η πλατεία αναπτύσσεται σε τέσσερα επίπεδα με ατρακτοειδές σχήμα και υψομετρική διαφορά μεταξύ τους 0,5 μ. ώστε να ακολουθεί την κλίση της οδού Κουντουριώτη, που είναι και δεσμευτική. Η ιδέα με την οποία εξελίχθηκε η πρόταση είναι η δημιουργία μίας φανταστικής μηχανής νερού, που, καθώς διανέμει το νερό με καταρράκτες ανάμεσα από τις καμάρες στην πλατεία, κυκλοφορεί μικρότερες ποσότητες σε γλυπτικά στοιχεία από μάρμαρο και τούβλο, δίνοντας δροσιά και κίνηση σε ολόκληρο τον χώρο.

Μελετητές:

Κωνσταντίνος Λολίδης, αρχιτέκτων
Παναγιώτα Χαλιάζη, αρχιτέκτων-αρχ. τοπίου

Ειδικοί συνεργάτες:

Ηλίας Λολίδης, αρχιτέκτων τοπίου, ΣΤΑΤΟΡΑΣ ΟΕ, στατικές μελέτες, ΕΥΔΟΞΟΣ ΑΤΜΕ ΑΕ, μελέτες συγγοινωνιακών έργων

Βοηθοί:

Σπ. Παπασύρου, Ε. Καρυπίδη, Η. Λολίδης, αρχιτέκτονες,
Τ. Τσομπανίδου, σχεδιάστρια

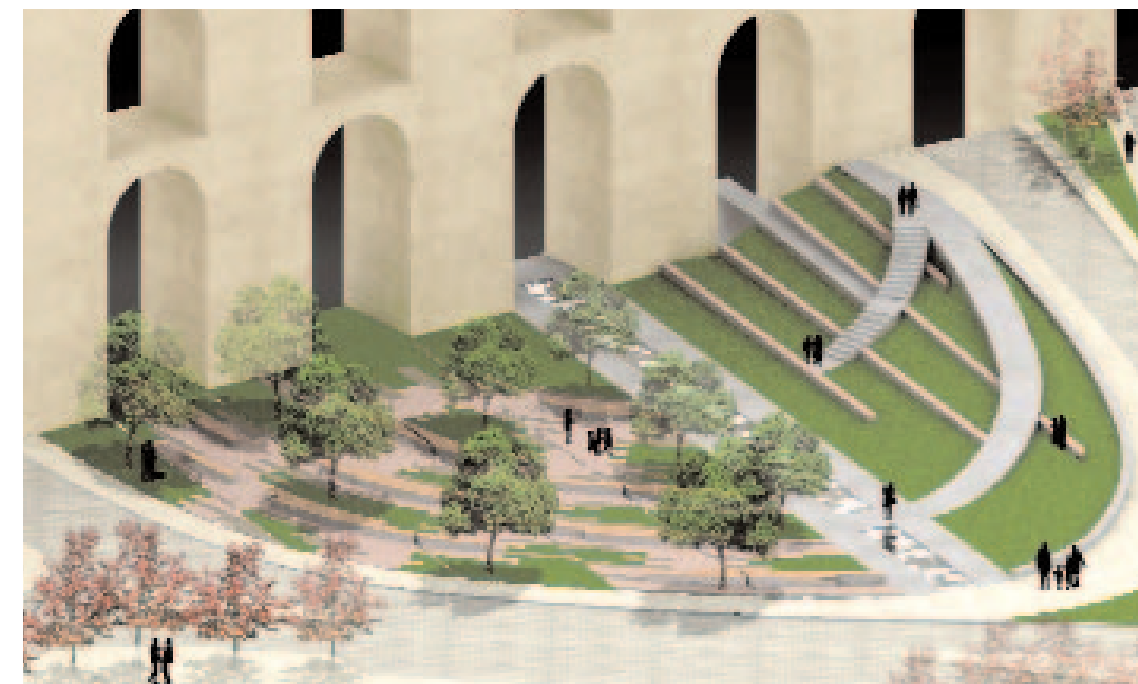

Κατευθυντήριος άξονας για τη νέα χάραξη της περιοχής αποτέλεσε η πρόθεση απόδοσης χώρου υπέρ του μνημείου, με σκοπό την ανάδειξή του, εξασφαλίζοντας παράλληλα μια ομαλή ροή για το οδικό δίκτυο.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, το ρεύμα εξόδου από την πόλη – οδός Παλαιού Υδραγωγείου – μετατοπίζεται προς το ρεύμα εισόδου – οδός Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού –, ώστε τελικά να εξασφαλίζεται ένας ενιαίος χώρος μπροστά από την περιοχή του Υδραγωγείου.

Ο χώρος αυτός αποτελεί μια υπόβαση για την ανάδειξή του, καθώς και τόπο συνάντησης, από όπου μπορεί κάποιος να προσεγγίσει άμεσα το μνημείο, ενσωματώνοντάς το στην καθημερινότητα της πόλης.

Η ενοποίηση των κοινόχρηστων χώρων σε μια ενιαία πλατεία, δεν λειτουργεί μόνο στην κατεύθυνση της ανάδειξης του μνημείου ως τοπόσημο για ολόκληρη την πόλη, αλλά συνδέει και γειτονιές της πόλης που μέχρι σήμερα ήταν αποκομμένες

Οι κοινόχρηστοι χώροι μεταξύ του υδραγωγείου και της οδού Κουντουριώτη, από την οδό Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, έως και την οδό Πιπίνου, ενοποιούνται σε έναν ενιαίο λειτουργικά και αντιληπτικά δημόσιο χώρο που διασχίζεται από τον πεζόδρομο μέχρι την οδό Πιπίνου παραλαμβάνονται με τη διαμόρφωση αναβαθμών που λειτουργούν και ως καθιστικά. Βόρεια του πεζόδρομου αναπτύσσεται ο κυρίως χώρος της πλατείας με μαλακά δάπεδα (ξύλο, χαλίκι και γρασίδι), φύτευση και καθιστικά. Σε όλη την έκταση της πλατείας, στον πεζόδρομο Π. Υδραγωγείου, καθώς και ανάμεσα στους αναβαθμούς, αναπτύσσεται ένα δίκτυο από αυλάκια νερού.

Μελετητές:

Πέτρος Βερικούκης, Σοφία Μαυρογιαννάκη,
Σάββας Τσελεπίδης, αρχιτέκτονες

Ειδικοί συνεργάτες:

Λάμπρος Αντάρας, Ελευθερία Ζωγράφου, Ειρήνη Ηλιοπούλου,
Ευγένιος Μπαλάσης, αρχιτέκτονες

Βοηθοί:

Τάνια Κάτσιου, Ελευθερία Ξενικάκη, αρχιτέκτονες

Ρυθμικές λωρίδες

Η πλατεία Νικοτσάρα χαρακτηρίζεται από την επιβλητική παρουσία του παλαιού Υδραγωγείου, που αποτελεί φορέα ιστορικής μνήμης και σύμβολο της Καβάλας. Η μελέτη αντιμετωπίζει τη σχέση της πόλης με το μνημείο ως το θεμελιώδες ερώτημα του διαγωνισμού. Ουσιαστικά ερευνάται η σχέση της σύγχρονης πόλης με την ιστορική της ταυτότητα και ο ρόλος των μνημείων στον επανασχεδιασμό του δημόσιου χώρου. Παράλληλα, με τον σχεδιασμό ενός κυκλικού κόμβου επιχειρείται η απλοποίηση της κυκλοφορίας και η ελαχιστοποίηση του οδοστρώματος προς όφελος της επιφάνειας της πλατείας.

Η πλατεία Νικοτσάρα προκειμένου να ενταχθεί στο έντονα ιστορικό περιβάλλον σχεδιάζεται ως μικρός αστικός κήπος. Οι κήποι αποτελούν κοινό τμήμα της βυζαντινής, της ισλαμικής αλλά και της νεοελληνικής παράδοσης. Η πρόταση εξελίσσει το αρχαιολογικό σχήμα του Κήπου από περίκεντρο σε γραμμικό, ακολουθώντας τον ρυθμό ανοιγμάτων του μνημείου. Έτσι

δημιουργείται ένας δημόσιος χώρος ανοιχτός στον αστικό ιστό, επεκτάσιμος και συνεχής στις δύο πλευρές του παλαιού Υδραγωγείου, που ενισχύει και αξιοποιεί τη διάτρητη φύση του μνημείου.

Ο περαιτέρω σχεδιασμός της μελέτης γίνεται με βάση συγκεκριμένες προτεραιότητες: Για την κυκλοφορία των οχημάτων προτείνονται συνεχείς ροές, ενώ η πεζή κυκλοφορία ιεραρχείται σε κύριες διαδρομές που εξυπηρετούν τις βασικές κινήσεις και σε δευτερεύουσες διαδρομές που λειτουργούν ως χώροι στάσης και περιπλάνησης. Οι κινήσεις ορίζονται από τα φίλτρα πρασίνου, φυτεμένες λωρίδες που παρακολουθούν τη γεωμετρία του μνημείου. Τέλος, ο ρυθμός αποτελεί τη μορφική γλώσσα επεξεργασίας του δημόσιου χώρου και αφορά την επιλογή των υλικών και τον σχεδιασμό των δαπέδων. Η ύπαρξη του ρυθμού βοηθά στην απόδοση της κλίμακας και ορίζει την αισθητική εμπειρία του επισκέπτη.

Μελετητές:

Αναστασία Καντιδάκη, Δημήτριος-Ίφιτος Ζησιμόπουλος, αρχιτέκτονες

Ειδικοί συνεργάτες:

Αθανασία Κικίδου, γεωπόνος, αρχιτέκτων τοπίου
Αικατερίνη Ζησιμοπούλου, αρχιτέκτων

Η πρόταση επιδιώκει την ανάκτηση του χαρακτήρα δημόσιου χώρου της πλατείας Νικοτσάρα και την ανάδειξη του Ρωμαϊκού Υδραγωγείου. Βασικό χειρισμό αποτελεί η βύθιση τμήματος της οδού Π. Κουντουριώτη και η λειτουργική λύση για το κυκλοφοριακό της περιοχής, προκειμένου να διαμορφωθεί ένας συνεχής χώρος πλατείας πάνω από αυτήν, με γνώμονα τις ανάγκες των πεζών.

Η λύση συνίσταται σε μια χειρονομία που αρθρώνει το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο, το Δικαστικό Μέγαρο και το υφιστάμενο σύστημα δρόμων και πεζοδρομίων.

Στην πλατεία που δημιουργείται πάνω από τον υποβαθμισμένο δρόμο και οριοθετείται από κεκλιμένες επιφάνειες, οι οποίες επιτρέπουν ταυτόχρονα την είσοδο και έξοδο των αυτοκινήτων, διαμορφώνεται χώρος συνάθροισης και στάσης, ξεκούρασης, παιχνιδιού και θέασης των Μνημείων.

Η επεξεργασία των οριζοντίων επιφανειών της περιοχής μελέτης αποτελείται από το πράσινο (φυσική επιφάνεια), το έγχρωμο σκυρόδεμα (τεχνητή επιφάνεια) και τον γρανιτένιο

κυβόλιθο (φυσικό-τεχνητή) ως μεταβατική ζώνη της πρότασης με τον περιβάλλον αστικό ιστό. Στην επιλογή των υλικών συνηγορούν η οικονομία και ευκολία κατασκευής και συντήρησης.

Ο εξοπλισμός:

Τα παγκάκια, είτε ως ανεξάρτητα στοιχεία του χώρου είτε ως όρια πρασίνου, ως οργανική παραμόρφωση του δαπέδου υλοποιούνται επίσης από σκυρόδεμα.

Τα φωτιστικά στοιχεία τοποθετούνται γραμμικά δηλώνοντας πιο έντονα τις πορείες που η γεωμετρία της κίνησης και της στάσης ορίζουν.

Διαχωριστικές μαύρες μεταλλικές σφαίρες, στην τομή της οδού Ομονοίας με την πλατεία, συμβάλλουν στη κατά το δυνατό μικρότερη διαίρεση της πλατείας.

Μελετητής:
Claudio Conenna, αρχιτέκτων

Συνεργάτες:
Ελισάβετ Πεφάνη, Κυριάκος Ρωμανίδης, αρχιτέκτονες

Ειδική συνεργάτρια:
Βασιλική Τσιούμα, αρχιτέκτων τοπίου

Η περιοχή της πλατείας Νικοτσάρα σηματοδοτεί την ανατολική είσοδο στο κέντρο της πόλης της Καβάλας.

Η προτεινόμενη διαμόρφωση προσπαθεί να αναδείξει το σημαντικότερο μνημείο της πόλης το τείχος των Καμαρών, προσδίδοντας του τη χαμένη του αίγλη, επαναφέροντας τη «χαμένη γη» κάτω από τις ασφάλτινες επιφάνειες, τις αποσπασματικές πλακόστρωτες διαμορφώσεις και τις άναρχες δομήσεις κτηρίων.

Η πρόταση παρέμβασης περιλαμβάνει συνοπτικά τα κάτωθι:

1. Ενοποίηση του οικοδομικού τετραγώνου των Δικαστηρίων με τμήμα της πλατείας Νικοτσάρα με κατάργηση τμήματος της οδού Ελληνικής Δημοκρατίας από την οδό Ομοιοίας μέχρι και την οδό Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού.

Η ενοποίηση στοχεύει να προσδώσει στην τόσο φορτισμένη κυκλοφοριακά περιοχή μία πωότερη κίνηση των οχημάτων αλλά κυρίως να αναδείξει το τείχος των Καμαρών σαν μνημείο και όχι σαν «πύλη» εισόδου και εξόδου από το κέντρο της πόλης.

2. Επίσης προτείνεται, αν και δεν είναι στην περιοχή επέμβασης του διαγωνισμού, η απομάκρυνση όλων των κτισμάτων που βρίσκονται στο οικοδομικό τετράγωνο που έχει χαρακτηριστεί από τις χρήσεις γης ως «χώρος Δικαστηρίων».

3. Απαλλοτρίωση των κτισμάτων πίσω από τις Καμάρες (εκτός περιοχής παρέμβασης) Στον ελεύθερο χώρο προτείνεται η κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης αυτοκινήτων και υπέργειου χώρου στάθμευσης μικρού αριθμού τουριστικών λεωφορείων. με διάνοιξη νέας οδού κυκλοφορίας.

Προτεινόμενες διαμορφώσεις

Η διαμόρφωση περιλαμβάνει φύτευση με δενδροστοιχίες περιμετρικά των οδών που περικλείουν τον χώρο και χαμηλή φύτευση στην κυρίως έκταση, έτσι ώστε να μην παρεμποδίζεται η θέα προς τις Καμάρες.

Η δημιουργία δύο μικρών επιπέδων στο κέντρο περίπου του χώρου και πάνω στο ίχνος του δρόμου που καταργήθηκε, δίνει τη δυνατότητα της στάσης και της παρατήρησης του τείχους των Καμαρών από απόσταση που ποτέ δεν είναι δυνατή με την παρούσα κατάσταση.

Η δαπεδόστρωση των δύο μικρών επιπέδων γίνεται με τη χάραξη ομόκεντρων κύκλων με κέντρο μία εγκατάσταση με αναφορά στην παλαιά λειτουργία του τείχους των Καμαρών, σαν υδραγωγείο.

Η κίνηση στη βάση του τείχους γίνεται σε όλο το μήκος του και στις δύο όψεις του με τη δημιουργία ξύλινου καταστρώματος, έτσι ώστε να δημιουργείται η αίσθηση της εύρεσης του επισκέπτη «σε αρχαιολογικό χώρο ανασκαφής».

Περιγραφή Κατασκευών

Όλες οι κατασκευές των διαμορφώσεων που αφορούν στα σκληρά υλικά των δαπέδων θα γίνουν από κτυπητό μάρμαρο Καβάλας, κυβόλιθους και άσπρη ξυλεία.

Ο εξοπλισμός των χώρων θα γίνει με ξύλινα παγκάκια σε βάση από οπλισμένο σκυρόδεμα, με φωτιστικά σώματα σε ιστούς, με ξύλινους κυλινδρικούς κάδους απορριμάτων και φωτιστικά δαπέδου στο ξύλινο κατάστρωμα γύρω από το τείχος.

Μελετητής:
Ελευθέριος Ελευθεριάδης, αρχιτέκτων

Ανάπλαση της περιοχής Φαλήρου
στην Καβάλα

Το ζήτημα της κλίμακας και του χαρακτήρα του νέου αστικού υπαίθριου χώρου αποτέλεσε το βασικό κριτήριο για τη διαμόρφωση της πρότασης. Από τη μια πλευρά ο χώρος όφειλε να αποτελεί το έμβλημα που αντικατοπτρίζει τη σύγχρονη Καβάλα, απευθύνεται στο σύνολο των πολιτών και προσελκύει τους επισκέπτες ως χωρόσημο υπερτοπικού χαρακτήρα. Αυτό σήμαινε ότι ο χώρος έπρεπε να διαθέτει ισχυρή μορφή και κλίμακα ικανή να εξυπηρετεί τόσο την κίνηση των διερχόμενων οχημάτων όσο και τις συγκεντρώσεις επισκεπτών με πολλούς διαφορετικούς σκοπούς. Από την άλλη, ως αστικός υπαίθριος χώρος, έπρεπε να δίνει στους επισκέπτες την ευκαιρία για επαφή με τα στοιχεία της φύσης –ιδιαίτερα το νερό– και να διαθέτει πράσινο και στοιχεία διαμόρφωσης που να τους προτρέπουν να χαλαρώσουν και να δράσουν με έναν τρόπο πιο ελεύθερο απ' ό,τι στους κλειστούς χώρους. Εξίσου σημαντικά στάθηκαν τα κριτήρια της ασφάλειας και της δυνατότητας προσπέλασης του χώρου από κατά το δυνατό περισσότερους χρήστες, ανεξαρτήτως ηλικίας ή φυσικής κατάστασης, οποιαδήποτε εποχή ή ώρα της ημέρας. Ταυτόχρονα, ως μια παρέμβαση σε ένα ήδη διαμορφωμένο αστικό περιβάλλον, δόθηκε ιδιαίτερη μέριμνα στην ενσωμά-

τωση του νέου αστικού υπαίθριου χώρου στο περιβάλλον του. Η συσχέτιση με την παραλία της Ραψάνης και το «Πάρκο Φαλήρου», που επισκέπτονται καθημερινά εκατοντάδες πολιτών, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, δεν περιορίζεται στη δυνατότητα πρόσβασης, αλλά της ουσιαστικής σύνδεσης στα πλαίσια ενός ενιαίου παραλιακού περιπάτου, ώστε οι δραστηριότητες και οι διαφορετικές λειτουργίες να μη συναγωνίζονται η μία την άλλη. Επίσης, η δημιουργία μεταβατικών χώρων στα όρια των νέων κατασκευών και στα όρια με τη θάλασσα, με γεωμετρία που αναφέρεται στον υφιστάμενο σχεδιασμένο περιβάλλον, συμβάλλει στην αντιληπτική συνέχεια του χώρου. Η περιοχή του Φαλήρου αντιμετωπίστηκε από την ομάδα των μελετητών σε μια φυσική προεξοχή της ξηράς στο παραλιακό μέτωπο της Καβάλας, η οποία κατά τη δεκαετία του '60 αμβλύθηκε σημαντικά με διαδοχικές αποξηράνσεις παραλιακών εκτάσεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί περισσότερος χώρος για δόμηση. Έτσι, κεντρική ιδέα της πρότασης αποτελεί η αναδημιουργία του «βράχου του Φαλήρου» και η δημιουργία ενός νέου πολυεπίπεδου αστικού υπαίθριου χώρου με χαρακτήρα κόμβου σε ένα ευρύτερο δίκτυο. Επειδή η περιοχή σήμερα παρουσιάζει την εικόνα ενός βεβαρημένου

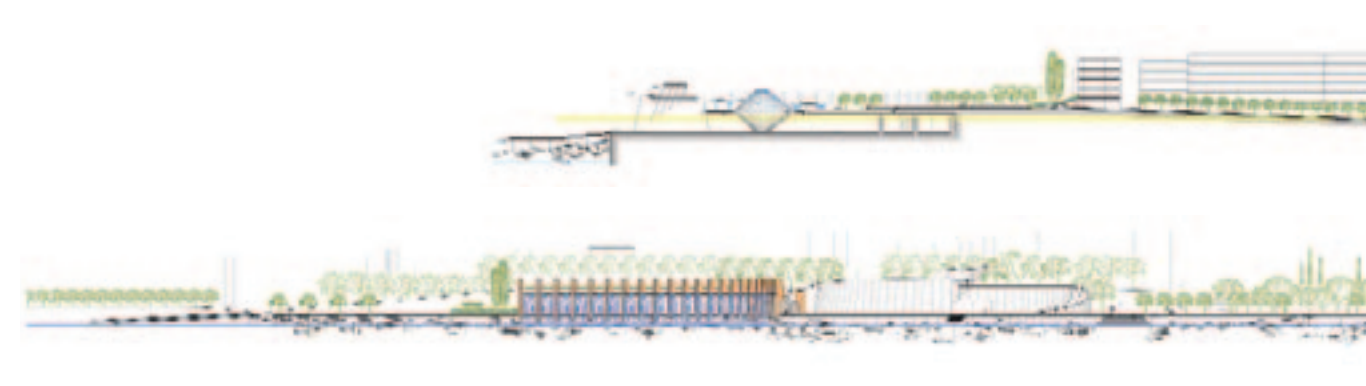
κυκλοφοριακά κόμβου, μια υπόγεια σήραγγα μήκους 300 μέτρων παραλαμβάνει μέρος της όχλησης των διερχόμενων οχημάτων και εξασφαλίζει αρκετό χώρο για την άνετη κίνηση των πεζών και μια πολυλειτουργική πλατεία στο ανώτερο επίπεδο. Εκεί πράσινοι χώροι με καθιστικά και στοιχεία νερού διαμορφώνουν στάσεις για ξεκούραση και κοινωνικής συναναστροφής για τους επισκέπτες. Χώροι στάθμευσης και πολιτιστικές δραστηριότητες με άμεση πρόσβαση στον παραλιακό περίπατο στεγάζονται στο υπόγειο επίπεδο κίνησης των οχημάτων, ενώ ένα γυάλινο γλυπτό με νερό δεσπόζει στο κέντρο της σύνθεσης ενοποιώντας τα δύο επίπεδα. Μια εντυπωσιακή σπονδυλωτή κατασκευή με διαδοχικά τόξα αναπτύσσεται δυτικά της πλατείας, διαμορφώνοντας μια δροσερή στοά για τη διέλευση πεζών και ποδηλάτων. Το νερό σε κίνηση με τη μορφή καταρρακτών συμπληρώνει την εμπειρία του επισκέπτη στη διαδρομή του δίπλα στη θάλασσα.

Μελετητές:
Κωνσταντίνος Λολίδης, αρχιτέκτων
Παναγιώτα Χαλιάζη, αρχιτέκτων-αρχ. τοπίου

Ειδικοί συνεργάτες:
Ηλίας Λολίδης, αρχιτέκτων τοπίου, ΣΤΑΤΟΡΑΣ ΟΕ, στατικές μελέτες, ΕΥΔΟΞΟΣ ΑΤΜΕ ΑΕ, μελέτες συγιοινωνιακών έργων, CONCEPT-i, 3d animators

Βοηθοί:
Σπ. Παπασπύρου, Ε. Καρυπίδη, Η. Λολίδης, αρχιτέκτονες,
Τ. Τσομπανίδου, σχεδιάστρια

Συνθετικές αρχές

Για την αξιοποίηση της περιοχής του Φαλήρου είναι αναγκαία η συγκοινωνιακή επίλυση και συγχρόνως η δημιουργία της λειτουργικής συνέχειας του παραλιακού μετώπου με τον αστικό ιστό.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου προτείνεται η κατασκευή ενός κυκλικού κόμβου, του οποίου το κεντρικό τμήμα βυθίζεται, επιτρέποντας την απρόσκοπτη κίνηση των πεζών από την πόλη προς το παραθαλάσσιο μέτωπο και αντίστροφα. Με αυτό τον τρόπο, ο κόμβος λειτουργεί ως τοπόσημο της παραλιακής ζώνης.

Οι συνθετικές χειρονομίες αφορούν στις εξής ενότητες:

1. Ροή αυτοκινήτων

Ο κυκλικός κόμβος επιτρέπει την απρόσκοπτη κίνηση των αυτοκινήτων χωρίς τη χρήση φωτεινής σηματοδότησης.

2. Ροή πεζών

Η βύθιση του κεντρικού τμήματος του κυκλικού κόμβου και η διοχέτευση της ροής των πεζών σε αυτόν, μέσα από δύο μεγάλες διαβάσεις, διαχωρίζουν τις κινήσεις πεζών και αυτοκινήτων. Οι πεζοί, μέσα από ένα χαμηλότερο από τη στάθμη των οδών, υπαίθριο χώρο-πέρασμα, έχουν άμεση θέαση και

έξοδο προς τη θάλασσα. Συγχρόνως δίνεται διέξοδος στην παραλιακή βόλτα του Πάρκου Φαλήρου.

3. Στάσεις – Θεάσεις

Το παραθαλάσσιο μέτωπο επιλύεται σε τρεις στάθμες:

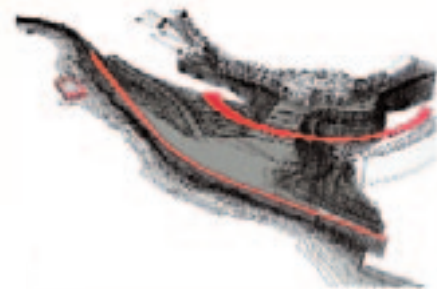
Ο εξώστης, επιτρέπει στους διερχόμενους από τον κόμβο, τη θέαση της θάλασσας και της παλιάς πόλης.

Ο βυθισμένος χώρος-πέρασμα οδηγεί τους επισκέπτες στο παραθαλάσσιο μέτωπο.

Η στάση της ακτής, αντιστοιχεί στην παραθαλάσσια σύνδεση μεταξύ του πάρκου του Φαλήρου και της παραλίας Καλαμιτσας, επιτρέποντας μια βιωματική σχέση του διερχόμενου με τη θάλασσα.

4. Τοπογραφία

Αποκαλύπτεται το φυσικό ανάγλυφο της τοπογραφίας και επανασχεδιάζεται το πράσινο. Με αυτόν τον τρόπο η σύσταση μιας βραχώδους ακτής επεκτείνεται και καταλαμβάνει τα πρανή του βυθισμένου κόμβου, συστήνει μια νέα σχέση του χώρου με το νερό, προτείνει διαδρομές και περιοχές στάσης και θέασης.

Μελετητές:

Χρυσόστομος Θεοδωρόπουλος, Έλενα Κουρή, Μαρία Μαρλάντη, αρχιτέκτονες
Θάνος Βλαστός, Δημήτριος Μηλάκης, συγκοινωνιολόγοι
Κώστας Λαλένης, πολεοδόμος

Συνεργάτες:

Δώρα Μπαλτά, Βασίλης Μουστάκης, Ανδρέας Καραβάνας, αρχιτέκτονες

Συνέχειες στις ασυνέχειες

Η περιοχή ανάπλασης, αλλά και το σύνολο του παραλιακού μετώπου της Καβάλας, χαρακτηρίζεται από ασυνέχειες και εμπόδια, διαφοροποιήσεις τόπων και χαρακτηριστικών.

Στόχος της πρότασης είναι να βρει συνέχειες στις ασυνέχειες, να οργανώσει και να διευθετήσει την ασφαλή κίνηση των οχημάτων και να εξασφαλίσει παράλληλα ασφαλείς και βιώσιμους χώρους κίνησης των υπολοίπων χρηστών ώστε να επανα-οικειοποιηθούν το τοπίο.

Με επίκεντρο τη λύση σχεδιασμού ενός κυκλικού κόμβου (roundabout), η πρόταση ανάπλασης συνοψίζεται στα παρακάτω.

Διαδρομές πολιτισμού: ένας περικλειστος προστατευμένος κήπος

Αξιοποίηση της νησίδας που βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με το κτήριο Πυθαγόρας, για την εκτόνωση των χρήσεων ενός δημόσιου κτηρίου, το οποίο μάλιστα συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό χρηστών. Αξιοποιώντας τις υψομετρικές διαφορές προτείνεται η δημιουργία ενός περικλειστού εσωστρεφούς κήπου που απευθύνεται στο δημόσιο κτήριο και βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με αυτό. Υπάρχει δυνατότητα εσό-

δου στον εσωτερικό κήπο από τα περιμετρικά πεζοδρόμια είτε με ράμπα είτε με κλίμακες, οι οποίες επιτρέπουν επίσης σε έναν πεζό να διασχίσει απλά τον κήπο για να περάσει απέναντι.

Διαδρομές του ουρανού: ένα βυθισμένο «αστικό δωμάτιο»

Η κεντρική νησίδα του κόμβου είναι βυθισμένη σε σχέση με τους δρόμους κίνησης των οχημάτων και εκμεταλλευόμενη τις υψομετρικές διαφορές με το επίπεδο της θάλασσας, αποτελεί έναν ενδιάμεσο χώρο όπου ο πεζός μπορεί να κινηθεί παράλληλα και κάτω από την κίνηση των αυτοκινήτων και να φτάσει με κλίμακες και ράμπες μέχρι το επίπεδο του πάρκου του Φαλήρου. Ο πεζός μπορεί να κινηθεί κάτω από το επίπεδο των αυτοκινήτων χωρίς να χρειαστεί να κατέβει και να ξανανέβει όπως συμβαίνει στις συνήθεις υπόγειες διαβάσεις. Πρόκειται για ένα προστατευμένο «αστικό δωμάτιο», περικλειστο, με αποκλειστική επαφή με τον ουρανό, ένας ιδιαίτερος χώρος, για μια πόλη, που λόγω θέσης, η ανοικτή θέα προς τη θάλασσα και τον ανοικτό ορίζοντα είναι συνήθεις.

Η σχεδιαστική οργάνωση που βασίζεται στο σύστημα διαδρομών και συνέχειας δίνει στον χώρο της νησίδας φυγές και διευρυμένη έξοδο προς τη θάλασσα.

Μελετητές:

Πρόδρομος Νικηφορίδης, Μπερνάρ Κουύμο, Παρασκευή Ταράνη, Μαρία Δούση, Μιχαήλ Νομικός, Άγγελος Τασολάμπρος, Ιωάννης Ανδρουλιδάκης, Στυλιανή Ψυλλάκη, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Δέσποινα Παυλοπούλου, Θεοφανή Βαλοάμη, αρχιτέκτονες

Σύμβουλος:

Απόστολος Παπαγιαννάκης, Δρ συγκοινωνιολόγος

Ο κόμβος του Φαλήρου αποτελεί ένα νευραλγικό σημείο της πόλης της Καβάλας, που σήμερα χρησιμοποιείται κυρίως για κυκλοφοριακές ρυθμίσεις. Η περιοχική εμφανίζει έλλειψη ταυτότητας και ασάφεια δραστηριοτήτων, χαρακτηριστικά που την καθιστούν, μη τόπο. Τα βασικά προβλήματα που εντοπίζονται είναι η διάσπαση του ενιαίου παραλιακού μετώπου της πόλης και η αποκοπή του αστικού ιστού από τη θάλασσα.

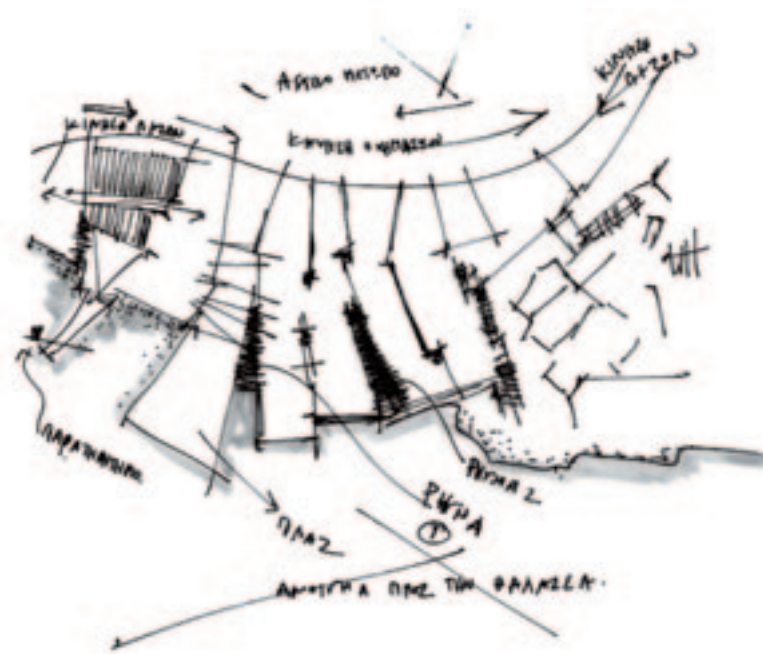
Η πρόταση προϋποθέτει την αποκατάσταση των χαρακτηριστικών και της ταυτότητας της περιοχής και την ενοποίηση του υπαίθριου χώρου, μέσω της ενότητας του σχεδιασμού και της προβολής των κοινών αναγνωρίσιμων μορφολογικών στοιχείων. Επίσης την αποκατάσταση των φυσικών στοιχείων (χώμα, νερό, πράσινο) και τέλος την ενίσχυση του δημόσιου χαρακτήρα της περιοχής και τη διευκόλυνση λειτουργιών, που θα προσφέρουν τόνωση στην περιοχή, με νέες ήπιες δραστηριότητες αστικού χαρακτήρα, οι οποίες πλέον θα απευθύνονται σε ολόκληρη την πόλη της Καβάλας.

Κεντρική ιδέα αποτελεί το άνοιγμα της πόλης προς τη θάλασσα και η διαπλοκή του φυσικού με το τεχνητό, ώστε να υπάρξει μια σχέση αλληλεπίδρασης. Η μορφή και η λειτουργικότητα εκφράζονται μέσω της ενιαίας διαμόρφωσης, ενώ με

τον σχηματισμό λωρίδων στο έδαφος, επιτυγχάνεται μια έντονη πλαστικότητα.

Το άνοιγμα της πόλης προς τη θάλασσα εντοπίζεται στην πρόταση στον σχεδιασμό λωρίδων από τον ιστό προς τη θάλασσα, με κατάληξη στο νερό σε διάφορα επίπεδα. Η αίσθηση αυτή ενισχύεται με ένα σταδιακό κατέβασμα όλης της περιοχής προς το νερό, ενώ σε κάποια σημεία η οριογραμμή υποχωρεί, σχηματίζοντας ρήγματα νερού, όπου εξασφαλίζεται η οπτική και ακουστική επαφή με το νερό.

Η διαπλοκή του φυσικού με το τεχνητό προσφέρει μια έντονη αίσθηση αλληλεπίδρασης του νερού με το έδαφος, ενώ συγχρόνως καθορίζει τις δραστηριότητες αναψυχής και χαλάρωσης, με κύριο στόχο την ανάδειξη του σημαντικού ρόλου του νερού.

Μελετητές:

Δημήτρης Πολυχρονόπουλος, Γιώργος Δέλιος, Κάλλια Ψύκου, αρχιτέκτονες
Μαρία Γρηγοριάδου, Μικελάντζελο Μπεβιλιάκου, Γιάννης Τσοσκούνογλου, φοιτητές αρχιτεκτονικής

Μητροπολιτικό Πάρκο

Κύριος νοηματικός κανόνας για την αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής είναι ο μετασχηματισμός της και η ενσωμάτωση όλων των ετερόκλητων στοιχείων της παρέμβασης ως ένα Μητροπολιτικό Πάρκο και μια «Πράσινη» Πύλη Εισόδου για τους εισερχόμενους στην πόλη.

Ο σχεδιασμός του Μητροπολιτικού Πάρκου διευρύνεται ως αντικείμενο «σύνθεσης», παράγεται και σχηματοποιείται ως η συνισταμένη τριών υφιστάμενων πεδίων:

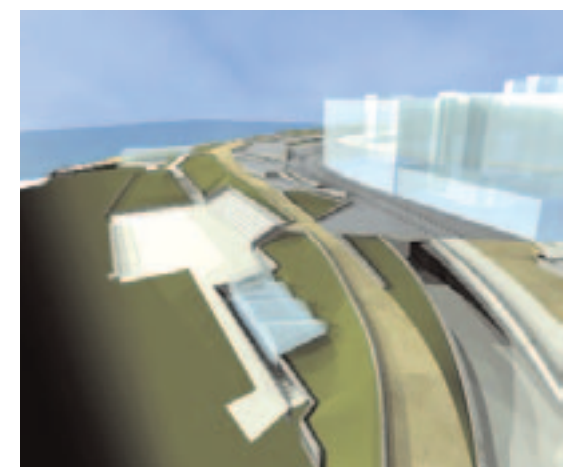
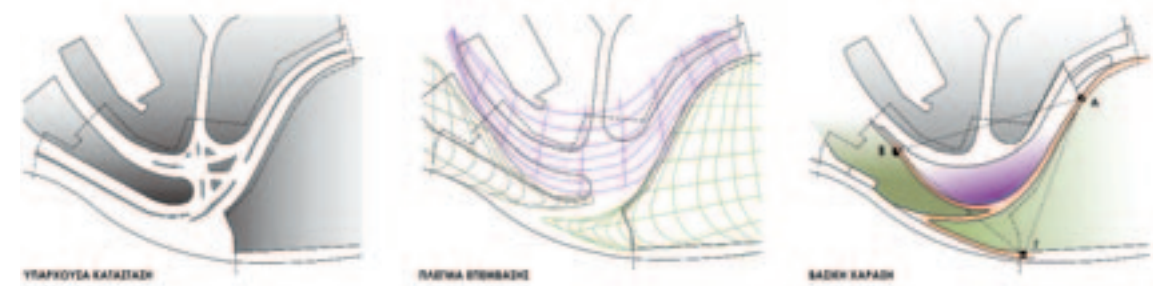
- του αστικού μετώπου (οικοδομικά τετράγωνα επί της 7ης Μεραρχίας). Το αστικό πεδίο εισβάλλει ως τεκτονική πλάκα-πρόβολος επί του νέου πάρκου,
- του πράσινου λόφου (μπροστά από το κτήριο του Πυθαγόρα). Ο πράσινος λόφος εισβάλλει επί του «κενού» χώρου (που προκύπτει με την ταπεινωση του αυτοκινητοδρόμου) και συναντά την κίνηση «αναρρίχησης» που πραγματοποιείται από το υφιστάμενο πάρκο Φαλήρου, και
- του υφιστάμενου πάρκου του Φαλήρου.

Σκοπός της πρότασης είναι η δημιουργία ενός ευρύτερου πάρκου και όχι ο αποσπασματικός σχεδιασμός ενός αποκομμένου χώρου πρασίνου. Έτσι η ανάπλαση αυτού βασίζεται στη μορφολογική υιοθέτηση και στη συνέχεια, την προέκταση του υφιστάμενου μοτίβου «pattern» των επιμέρους χαράξεων του σημερινού πάρκου Φαλήρου με στόχο τη δημιουργία ενός «γνωρίμου» τοπίου, μιας φυσικής «αναρρίχησης» του παλαιού «pattern» επί του νέου πάρκου.

Η είσοδος των οχημάτων στην πόλη σηματοδοτείται με τη δημιουργία υπόγειου ρεύματος κυκλοφορίας το οποίο ουσιαστικά δε βυθίζεται αλλά «σκεπάζεται» από έναν πράσινο λόφο. Όσοι εισέρχονται στην πόλη με ιδιωτικό όχημα μπο-

ρούν να παρκάρουν το όχημά τους (στο προτεινόμενο υπόγειο χώρο στάθμευσης 260 περίπου οχημάτων) και να κινηθούν πεζοί ή με τη χρήση ποδηλάτων προς το κέντρο της πόλης.

Επιδιώκεται η απρόσκοπτη προσπέλαση του χώρου μέσω ενός δικτύου πεζοδρόμων σε όλο το φάσμα του νέου πάρκου (με έμφαση στις περιοχές με σημαντική προσέλευση κοινού). Παράλληλα ο παραλιακός περίπατος που σήμερα κατέληγε σε αδιέξοδο, συνδέεται οργανικά λαμβάνοντας υπόψη τις κλίσεις των εδαφών που αντιμετωπίζονται με τις πιο ήπιες και προφανείς χαράξεις, δημιουργώντας ένα «κύκλωμα» ενοποίησης. Σημαντικό χώρο στάσης και αναψυχής αποτελεί η Πλατεία-Belvedere, μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η βέλτιστη οπτική ενοποίηση και εποπτεία του συνόλου της πόλης της Καβάλας.

Μελετητές:

Γιάννης Πατρώνης, αρχιτέκτων, αναπλ. καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών
Χρήστος Πατρώνης, Γιάννα Πανδής, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Γιάννα Λαζαρίδη, Γιάννης Καρράς, αρχιτέκτονες
Χρήστος Κλείτου, Άννα Τασιώνη, Χάρης Χριστούλης, φοιτητές αρχιτεκτονικής

Η πρόταση αντιμετωπίζει έναν χώρο αλωμένο από δρόμους που αποκόπουν το αστικό μέτωπο από την παραλία.

Στοχεύει στην αποκατάσταση συνέχειας του αστικού ιστού με την ακτή, και με το ήδη χαμηλότερο υφιστάμενο παράκτιο πάρκο και την υπάρχουσα δημοτική ακτή λουομένων.

Τούτο απαιτεί τη διαμόρφωση ενός νέου ενδιάμεσου κοινόχρηστου χώρου και πεδίου κίνησης των πεζών από το αστικό μέτωπο που βρίσκεται πολύ ψηλότερα από την ακτή και το οποίο θα αξιοποιήσει τη σημαντική από ψηλά θέα της θάλασσας στη θέση που σήμερα κατακλύζεται από την κυκλοφορία αυτοκινήτων.

Διαμορφώνεται ΕΝΑ ΑΣΤΙΚΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ

Η κύρια αλλαγή που σημειώνεται στην περιοχή του Φαλήρου είναι η υπογειοποίηση της οδού Χρ. Σμύρνης και επιφέρει μία σειρά από αλλαγές στην κυκλοφοριακή λειτουργία του τοπικού οδικού δικτύου:

– Η υπογειοποίηση του ενός ρεύματος διαμερούς κυκλοφορίας δίνει την ευκαιρία για ένα νέο σχέδιο τοπίου και διαδρο-

μών πεζών και ποδηλάτων παράλληλα με την παραθαλάσσια γραμμή.

– Όλες οι διαβάσεις είναι προσβάσιμες από άτομα με ειδικές ανάγκες.

– Ενθάρυνση των πολιτών να περπατούν και να χρησιμοποιούν ποδήλατα.

– Με τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων και χώρων για περίπατο προσφέρονται στους πολίτες περισσότερες επιλογές περιπάτου.

Στη θέση ενός απόλυτα σφραγισμένου χώρου όπου κυριαρχεί η άσφαλτος και ο θόρυβος η πρόταση επαναφέρει τη βλάστηση και τις μαλακές επιφάνειες και τη δυνατότητα απόλαυσης της θέας του νερού. Ο νέος περίπατος κλιμακώνεται μέχρι την παραλία με εξέδρες και ράμπες καθόδου που φέρνουν τον κόσμο κοντά στο νερό με κατάληξη σε έναν μόλο που προσατεύει μια μικρή μαρίνα και ένα μικρό παράκτιο βιότοπο.

Μελετητές:

Ιωάννα-Ιώ Καρύδη, αρχιτέκτων, τοπική πολεοδόμος ΜΑ
Γιώργος Κουφάκης, αρχιτέκτων, MPhil σχεδιασμού χώρου
Γιάννης Γιούνης, Εύα Πουλοπούλου, αρχιτέκτονες
Αλεξάνδρα Αυγεροπούλου-Καρύδη, αρχιτέκτων-πολεοδόμος

Ειδικοί σύμβουλοι:

Κώστας Μωραΐτης, αρχιτέκτων, καθηγητής ΕΜΠ
Χριστόφορος Βεϊνόγλου, συγκοινωνιολόγος
Άννα Κεφάλα, χημικός περιβαλλοντολόγος

Η περιοχική μελέτη βρίσκεται στα όρια της πόλης του Κιλκίς και περνά σήμερα μια μεταβατική φάση: από εξοχική –σχεδόν αγροτική– μορφή οδηγείται σε πλήρη αστικοποίηση. Στόχος της πρότασής μας μέσα από τον ανασχεδιασμό της, είναι να διατηρηθεί ο μεταβατικός της χαρακτήρας ανάμεσα στην πόλη και την εξοχή ώστε να αποτελέσει λειτουργικά και μορφολογικά τον τόπο συνάντησης του αστικού με το φυσικό στοιχείο.

Οι ήπιες λειτουργίες της περιοχής (κατοικία-αναψυχή-πολιτισμός-εκπαίδευση) συνδέονται μέσα από κινήσεις πεζών οι οποίες έχουν ως τόπο αναφοράς έναν ζωτικό πυρήνα στον σημαντικότερο οδικό άξονα: την οδό Μεσημβρίας, όπου διαμορφώνεται ένας επιμήκης ελεύθερος δημόσιος χώρος μέσα από τον οποίον οι κάθετες κινήσεις που φθάνουν από το κέντρο της πόλης οργανώνονται, με σαφήνεια σε δύο βασικές διαδρομές: μια γραμμική κίνηση προς την εξοχή και το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, και μια κλειστή πορεία προς τα σχολικά συγκροτήματα, η οποία διαμορφώνεται με μικρές ή μεγαλύτερες διαπλάτυνσεις (πλατεία σχολείων), πάνω στις οποίες βρίσκουμε τις προσβάσεις στα σχολεία.

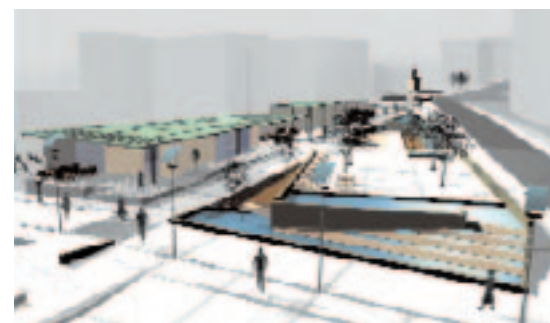
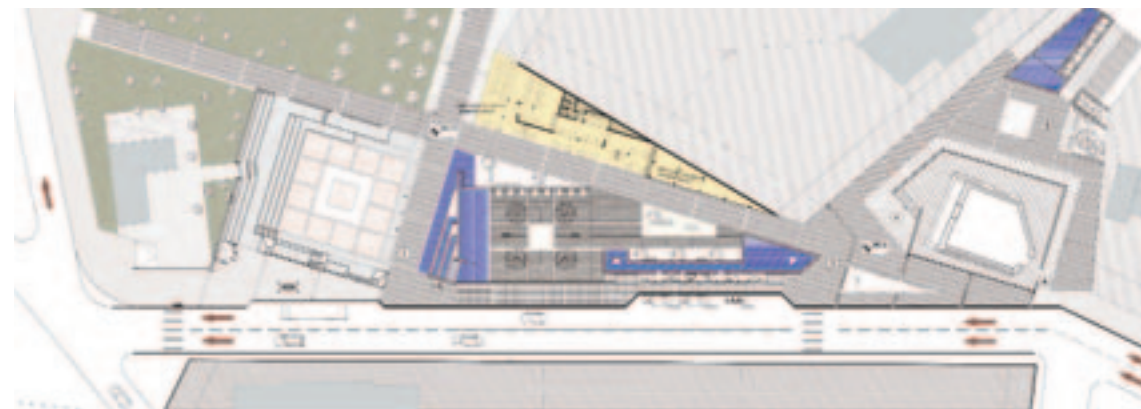
Ο κεντρικός πυρήνας, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «νέα κεντρική πλατεία του Σαλάτς», απαντά, επιπλέον, σε δύο βασικά ζητήματα που μας απασχόλησαν:

– λειτουργικά συνδέει σφικτά σε έναν και μόνο περίπατο τις σημαντικές λειτουργίες αναψυχής και πολιτισμού που βρίσκονται εκεί και,

– μορφολογικά, δίνει μια ανάσα στο αυστηρό αστικό ανάγλυφο, που διαμορφώνεται από τα μέτωπα των πολυκατοικιών.

Ο σχεδιασμός του προκύπτει από τη δυναμική συνύπαρξη των κινήσεων που τον διασχίζουν, έτσι ώστε στα όριά του να εξελίσσεται σε γραμμικές κινήσεις που εισχωρούν στους κοινόχρηστους χώρους των οικοδομικών τετραγώνων, και παρέχουν τη συνέχεια του χώρου.

Σημαντικό εργαλείο για τον χειρισμό του υπαίθριου χώρου είναι το πράσινο, το οποίο εισχωρεί από την εξοχή στην πόλη με δενδροστοιχίες, και διαμορφώνει συγκεντρώσεις τόσο στον κεντρικό χώρο της πλατείας, όσο και στους υπόλοιπους χώρους στάσης που σχεδιάζουμε.

Μελετητές:

Θόδωρος Πολίτης, Θάλεια Καβύρη, αρχιτέκτονες

Η λύση προτείνει μια απλή στη βάση της σύνθεση, με πολλές αναγνώσεις.

– Επαναπροσδιορίζει το ύψος και τον χαρακτήρα της περιοχής και ανανεώνει την αντιληπτική και συναισθηματική σχέση του πολίτη με αυτή.

– Αναφέρεται στην ιστορικότητά της εισάγοντας ταυτόχρονα στοιχεία σύγχρονου αρχιτεκτονικού λεξιλογίου.

– Αναίρει την αποσπασματική και ετερόκλητη εικόνα της, εισάγοντας μια ενιαία ελεύθερη σύνθεση, αναπτυγμένη στις τρεις διαστάσεις, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις αντίληψης και κλίμακα του χώρου.

– Συνδέει την περιοχική μελέτη με τον άμεσό της περίγυρο.

Πέντε σημεία συγκροτούν τον σκελετό γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται η πρόταση.

– Η επαναφορά του υδάτινου στοιχείου στο επίπεδο κίνησης των πεζών. Ένα αβαθές επιφανειακό υδάτινο δίκτυο, παρέμεινε συνειρμικά στο δίκτυο των ανοικτών πέτρινων αγωγών που με αφετηρία τη βρύση Σαλάτς υδροδοτούσε την περιοχή. Στατικά και κινητικά νερά, δημιουργούν ένα μικροκλίμα που βελτιώνει τις συνθήκες παραμονής στους υπαίθριους δημόσιους χώρους.

– Η συνάρθρωση ενός πολυδιάστατου κοινωνικού χώρου ανάπαυλας, αναψυχής και πολιτισμού, που ξετυλίγεται από το Γ324Α προς το παλιό κτηνιατρείο, μέσω ενός υπαίθριου «εκθεσιακού περιπάτου».

Το νέο ανοικτό κτήριο βιβλιοθήκης – internet cafe στη θέση των παλιών σφαγείων, συνδέεται με το ασύλλιο με ελαφρά μεταλλική γέφυρα που μπορεί να φιλοξενήσει υπαίθριες εκθέσεις ορατές από απόσταση και καταλήγει σε πύργο-παρατηρητήριο με θέα στον Προφήτη Ηλία.

Μελετητές:

Ελισάβετ Κοντομιάλη, Χριστίνα Φραγκούλη, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Θεοδώρα Βαρδούλη, σπουδάστρια αρχιτεκτονικής
Μαρία Τσάκαλη, σχεδιάστρια
Μαργαρίτα Κοντομιάλη, γραφίστρια-αρχαιολόγος
Αδελαΐς Αράπογλου, γραφίστρια

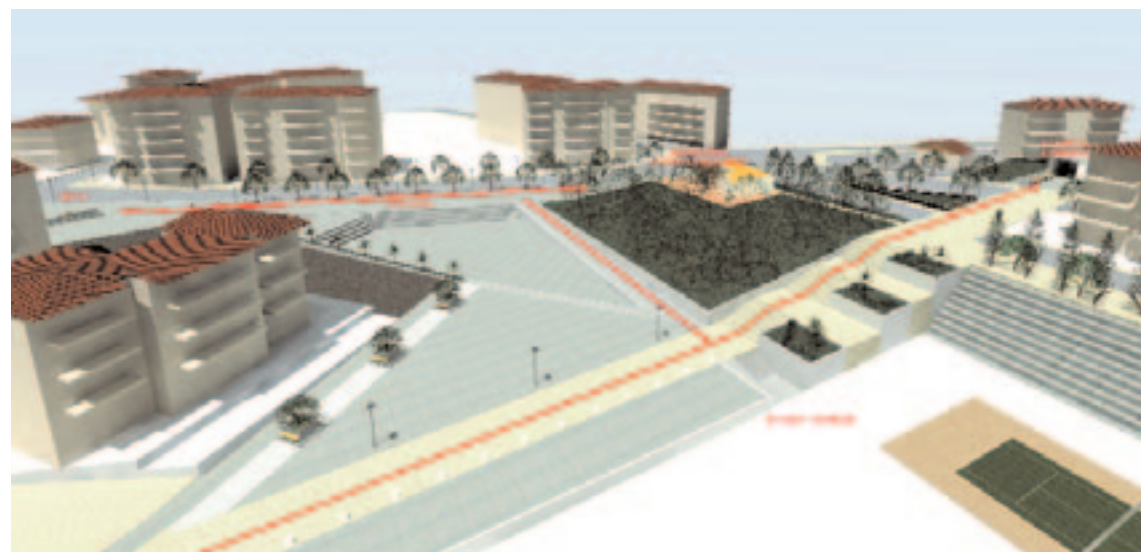

Η περιοχή της βρύσης του Σαλάτς έχει σύνθετο χαρακτήρα, τόσο σε τοπικό όσο και σε υπερτοπικό επίπεδο, με πολλές δυναμικές ανάπτυξης λόγω της συνύπαρξης διαφορετικών στοιχείων. Για την οργάνωσή τους, θεωρήθηκε απαραίτητη η ανάπτυξη ενός πυρήνα, στην ευρύτερη ζώνη των σφαγείων τα οποία κατεδαφίζονται, ως σημείο αναφοράς της περιοχής. Προτείνεται μία πλατεία η οποία ακολουθεί τη μορφολογία του εδάφους. Το επάνω τμήμα της, στο επίπεδο του δρόμου, γραμμικό, σηματοδοτείται από δύο ισχυρά άκρα: από τη μία η βρύση, από την άλλη το άλσος με το κτηνιατρείο το οποίο μετατρέπεται σε αναψυκτήριο. Μέσω ενός υπαίθριου αμφιθεάτρου, η πλατεία μεταβαίνει στο κατώτερο σημείο της απ' όπου επιτυγχάνεται «ασφαλής» πρόσβαση στο συγκρότημα του Λυκείου και στα λοιπά κοινωφελή ιδρύματα. Η πεζοδρόμηση τμήματος της Οδησσού ευνοεί αυτήν τη μετάβαση και ταυτόχρονα οδηγεί σε ένα δεύτερο νευραλγικό σημείο που συμπληρώνει την κεντρική πλατεία: έναν υπαίθριο κινηματο-

γράφο με μικρό αναψυκτήριο σε παρακείμενο δημοτικό οικόπεδο.

Από την κεντρική πλατεία, ένα δίκτυο πεζοδρόμων-πεζοδρομίων οδηγεί σε επιμέρους πλατείες με κοινή λογική αντιμετώπισης και σχεδιασμού, οι οποίες οργανώνουν τους υφιστάμενους κοινόχρηστους χώρους. Αυτές λειτουργούν σε επίπεδο γειτονιάς, για την εκτόνωση της αναπτυσσόμενης περιοχής κατοικίας και συνδυάζουν τον αστικό χώρο με ευρείες ζώνες φύτευσης και με περιοχές περιπάτου, καθιστικών και παιδικών χαρών.

Η οργάνωση λοιπόν του δεδομένου χώρου μέσω της ιεράρχησής του σε περιοχές υπερτοπικού ενδιαφέροντος και σε ζώνες γειτονιάς, και η μετατροπή του σε ένα ενιαίο συνεχές δίκτυο με ισορροπία ανάμεσα στο αστικό και φυσικό περιβάλλον αποτελεί τη βάση για τη μετατροπή του κενού σε ζωτικό στοιχείο της νέας περιοχής, με σεβασμό στις ήδη εμφανείς δυναμικές που αυτός φέρει.

Μελετητές:
Ελένη Κουσκούτη, αρχιτέκτων

Συνεργάτης:
Ελένη Μαλαχία, αρχιτέκτων

Ροές Τοπίου Μνήμες Νερού – Ροές Νερού Μνήμες Τοπίου
«Ροές Τοπίου» δημιουργούνται με την ενοποίηση του αστικού χώρου, την όσμωση μεταξύ αστικού και αγροτικού τοπίου. «Μνήμες Νερού» ανασύρονται αναδεικνύοντας τις παλιές, φυσικές πορείες του νερού στην πόλη του Κιλκίς. Το αγροτικό τοπίο και ο αστικός χώρος, ρέουν όπως το νερό, κυρίαρχο στοιχείο της σύνθεσης. Το νερό ανασύρεται στη μνήμη και επανέρχεται στο προσκίνητο, όπως το κυρίαρχο αγροτικό τοπίο διεισδύει στα όρια της πόλης και την τροφοδοτεί.

Το νερό μέσω ενός υπόγειου δικτύου λιθόκτιστων αγωγών, διέσχισε την πόλη και την υδροδοτούσε. Κατά μήκος αυτής της υδάτινης διαδρομής υπήρχαν κρήνες, με σημαντικότερη τη Σαλάτς, το μόνο εναπομένον στοιχείο που φέρνει στη μνήμη μας εικόνες του παρελθόντος. Παράλληλα, η θέση της περιοχής μελέτης σε χώρο άμεσης γειτνίασης με αγρούς που κάποτε αποτελούσε και η ίδια τμήμα τους, μας έδωσε το έναυσμα να επιχειρήσουμε μια όσμωση μεταξύ αγροτικού και αστικού περιβάλλοντος, επαναφέροντας μνήμες και δημιουργώντας ροές, τοπίου αυτή τη φορά.

Οι τεθλασμένες γραμμές και τα σφηνοειδή σχήματα είναι αυτά που υπερισχύουν στις χαράξεις της περιοχής και στα όριά της. Η πρόταση εκμεταλλεύεται αυτήν την ιδιαιτερότητα, επιστρατεύοντάς τα ώστε να δώσουν ταυτότητα στην περιοχή με τη δημιουργία ενός δικτύου από πεζοδρόμους, δρόμους ήπιας κυκλοφορίας και υπερυψωμένες πορείες, που συνδέει τους διάσπαρτους διαθέσιμους προς επέμβαση χώρους. Στη

σύνθεση κυριαρχεί το δυναμικό σχήμα της σφήνας, όχι μόνο εκεί όπου ήδη υπήρχε, αλλά και στις διαδρομές που χαράχθηκαν, στους όγκους, ακόμα και στον αστικό εξοπλισμό που προτείνεται, και είναι αυτό τελικά που ενοποιεί την όλη περιοχή και της δίνει τη ζητούμενη αναγνωσιμότητα και ταυτότητα. Πέρα από τις χρήσεις πολιτιστικού και κοινωφελούς χαρακτήρα που προτείνονται, ιδιαίτερο στοιχείο της πρότασης είναι οι φυτεύσεις ορισμένων περιοχών με σιτηρά, που αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των καλλιιεργειών της περιοχής. Έτσι, στα σφηνοειδή σχήματα που ορίζουν όρια, σπέρνονται σιτηρά προσφέροντας ποικιλία εικόνων και χρωμάτων κατά τη διάρκεια του έτους σηματοδοτώντας έτσι την αλλαγή των εποχών.

Μελετητές:
Αλεξάνη Αρχοντία, Κοκκίνη Αποστολία, Κυριάκου Μαγδαληνή, Ταραπέρας Χαράλαμπος, Τάσιος Δημήτριος, Τσιώρης Δημήτριος, Χίου Μαλαματένια, Χρυσανθοπούλου Παρθενόπη, αρχιτέκτονες

Ειδικός συνεργάτης:
Μύθη Αγγελική, περιβαλλοντολόγος

Σύμβουλος:
Γιάννης Πατρώνης, αρχιτέκτων, καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών

Ανάπλαση του Ο.Τ. 106 στη Φιλοθέη Αττικής

Επιχειρείται μια περιβαλλοντική επανόρθωση, που επαναφέρει τους εσωτερικούς μηχανισμούς διαμόρφωσης του φυσικού τοπίου και εγκαινιάζει μια νέα πολιτιστική ιστορία στην περιοχή.

Με άξονα τη διεπιστημονική στρατηγική της Πολεοδομίας Τοπίου (Landscape Urbanism) η μεταφορά των όρων παραγωγής –βελτίωσης– και αποκατάστασης του φυσικού τοπίου μέσα στον πολεοδομικό σχεδιασμό αποτελούν θεμέλιο αντιμετώπισης και προσέγγισης του θέματος. Στα ζητούμενα του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού προτάσσονται ο περιβαλλοντικός έλεγχος και ο βιώσιμος σχεδιασμός του πάρκου.

Προτείνονται:
Συστατικά διαχείρισης του νέου φυσικού τοπίου με ρόλο στον δροσισμό, ηλιασμό και σκιασμό, και την αντιμετώπιση της πχορύπανσης.
– Αντιδιαβρωτική διαμόρφωση εδάφους, εξοικονόμηση δράσεων για φυσική αναγέννηση της βλάστησης, ελκυστική πρόσβαση και παραμονή ανθρώπων κάθε ηλικίας στον χώρο.

– Επαναφορά του στοιχείου του νερού ως «ενσωματωμένου αστικού γεγονότος») δηλαδή ως λειτουργικού και αισθητικού στοιχείου εξοπλισμού του πάρκου με κατασκευή:

1. συστήματος περισυλλογής των επιφανειακών υδάτων σε υδροκρτικές λεκάνες και διοχέτευσής τους σε ρηχό κανάλι χαμηλής ροής με μεταβαλλόμενη στάθμη νερού με την κατάλληλη υποδομή (διαμόρφωση όχθης σε κλιμακωτά επίπεδα με χρήση συρματοκιβωτίων που θα καλυφθούν από βλάστηση υδροχαρών και στα ανώτερα τους τμήματα καλυμμένα με ειδικό μίγμα άμμου και χαλικιών θα προσφέρονται για παράχθια διαδρομή), και
2. ενός ταμειυτήρα εξοπλισμένου για τη δυνατότητα ανακύκλωσης του νερού με αντλία που αξιοποιεί ενέργεια από φωτοβολταϊκά

Η αποκατάσταση της ροής του νερού υπομνήσκει –σηματοδοτεί– και εξοικειώνει με την αρχέγονη παρουσία του Ποδονίφτη το ίκνος του οποίου ακολουθεί. (Στην περιοχή μελέτης το ρέμα έχει εγκιβωτιστεί σε κλειστό αγωγό και συμπεραίνεται ότι έχει εξαιρεθεί από τις αντιδιαβρωτικές εργασίες που περιέλαβε η μελέτη του ΕΜΠ για το

Μελετητές:
Ιωάννα-Ηώ Καρύδη, αρχιτέκτων, τοπιακή πολεοδόμος ΜΑ
Γιώργος Κουφάκης, αρχιτέκτων, MPhil σχεδιασμού χώρου
Ιωάννης Γιούνης, αρχιτέκτων

Συνεργάτης:
Μαρία Κατσαγιαννάκη, αρχιτέκτων

Σύμβουλος υδραυλικών:
Νίκος Μαυρονικολάου, πολιτικός μηχανικός

ακάλυπτο τμήμα του ρέματος, επομένως η παρούσα πρόταση συμπληρώνει το έργο του Δήμου τοπικά)

– Υποδομές για προστατευμένο ήπιο περίπατο και παραμονή επισκεπτών – σύστημα ξύλινου δαπέδου (deck) και μεταλλικού περιδωτού στέγαστρου εξοπλισμένου με μικρά φωτοβολταϊκά στοιχεία που υπηρετούν την κίνηση της αντλίας ανακύκλωσης του νερού.

Η πρόταση τιτλοφορείται «Τοπία σε Μεταβολισμό», όπου το κυρίαρχο σήμερα «αστικό» μεταβάλλεται και αναμορφώνεται μέσα από τη «συμφιλίωση με το φυσικό».

Η κατασκευή του τοπίου του πάρκου:

Ένα «αυτοσυντηρούμενο τοπίο γραμμικού υγροβιότοπου στο ίχνος της διαδρομής του ρέματος» όπου κυριαρχούν οι «μαλακές επιφάνειες» και το ελκυστικό μικροπεριβάλλον χάρη στον δροσισμό που προσφέρει η επανένταξη του υγρού στοιχείου.

Προτεινόμενα μέσα:

– Διαχείριση-πτώχωση του φυσικού εδάφους, αναχώματα και κοιλότρες, ζώνες κατά υψομετρικές στάθμες προστατευμένα – κάτω από τη ζώνη θορύβου της διαμπερούς κυκλοφορίας της οδού Καποδιστρίου.

– Διατηρούμενο –και νέο– πράσινο βάσει λειτουργικών χαρακτηριστικών για παραρεμάτιο σύστημα. Ένταξη 1000τμ νέο πρασίνου.

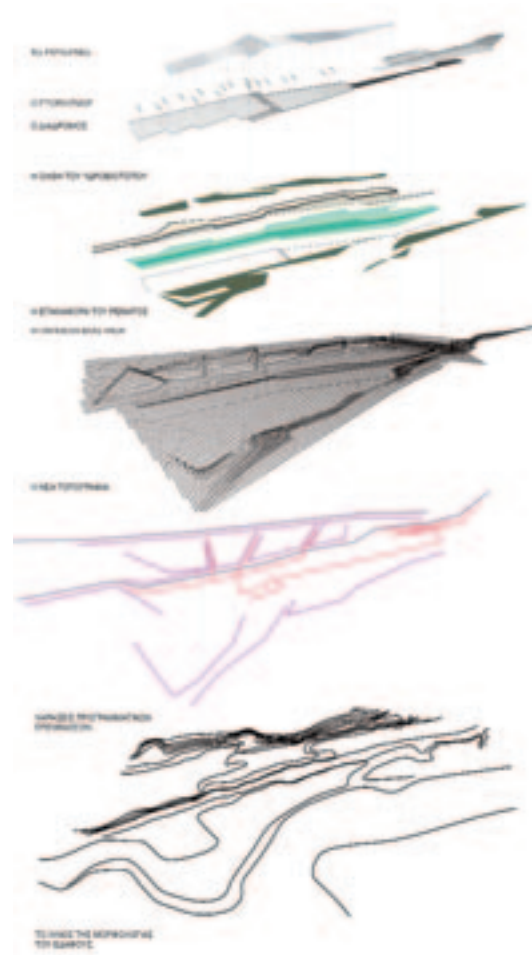
– Υψομετρικές στάθμες με ζώνες βλάστησης και διακριτές θεματικές και λειτουργικές διαδρομές.

(Υπάρχουν πευκώνας-ευκαλυπτιώνας. Όχθη 1 – Διαδρομή με ανθοφόρα δένδρα και υποδοχείς για νέα βλάστηση ως εξελισσόμενο-αυτοσυντηρούμενο τοπίο προσφερόμενη για τρέξιμο/jogging, ποδήλατο και περίπατο. Όχθη 2 – Μεταβλητό τοπίο νερού. Διαδρομή μεταβλητή ανάλογα με τη στάθμη του νερού, με χαμηλή βλάστηση προσφερόμενη για εναλλακτικό περίπατο, τοπίο πουχίας με καθιστικά περιτριγυρισμένα από βλάστηση).

– Κανάλι χαμηλής ροής.

– Κατασκευή «αστικού διαδρόμου» περιορισμένης έκτασης, (Κατασκευή μεταλλικού στέγαστρου λιτής μορφής, αποσυρμολογούμενου, εξοπλισμένου με φωτοβολταϊκά στοιχεία για την ηλεκτροδότηση της ανακύκλωσης νερού και κατασκευή δαπέδου περιπάτου και εκδηλώσεων).

– Διαμόρφωση «κάμπου» με φυσικό έδαφος κατάλληλο για ελεύθερες δραστηριότητες παιχνιδιού-άθλησης.

Βασικές παράμετροι που καθόρισαν την πρόταση ήταν αφενός οι συγκεκριμένες δεσμεύσεις που επέβαλε ο αγωνοθέτης, και αφετέρου η πρόθεση να δημιουργηθεί ένας χώρος, ο οποίος να διατηρεί την αίσθηση και την ανθρώπινη κλίμακα ενός αστικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τα παραπάνω:

– Η διάταξη ανοίγεται προς τον αστικό ιστό, και ορίζεται από τον άξονα-όριο προς τη λεωφόρο Καποδιστρίου, και τον κάθετο προς αυτόν άξονα, ο οποίος εκτείνεται παράλληλα προς την οδό Κριεζή. Οι άξονες αυτοί καθορίζουν τη διεύθυνση του καννάβου, βάσει του οποίου οργανώνεται η όλη σύνθεση.

– Η σύνθεση διατάσσεται κατά κύριο λόγο στην ελεύθερη βλάστησης περιοχή του οικοπέδου, με τρόπο τέτοιο, ώστε να διατηρηθεί το υφιστάμενο πυκνό υψηλό πράσινο.

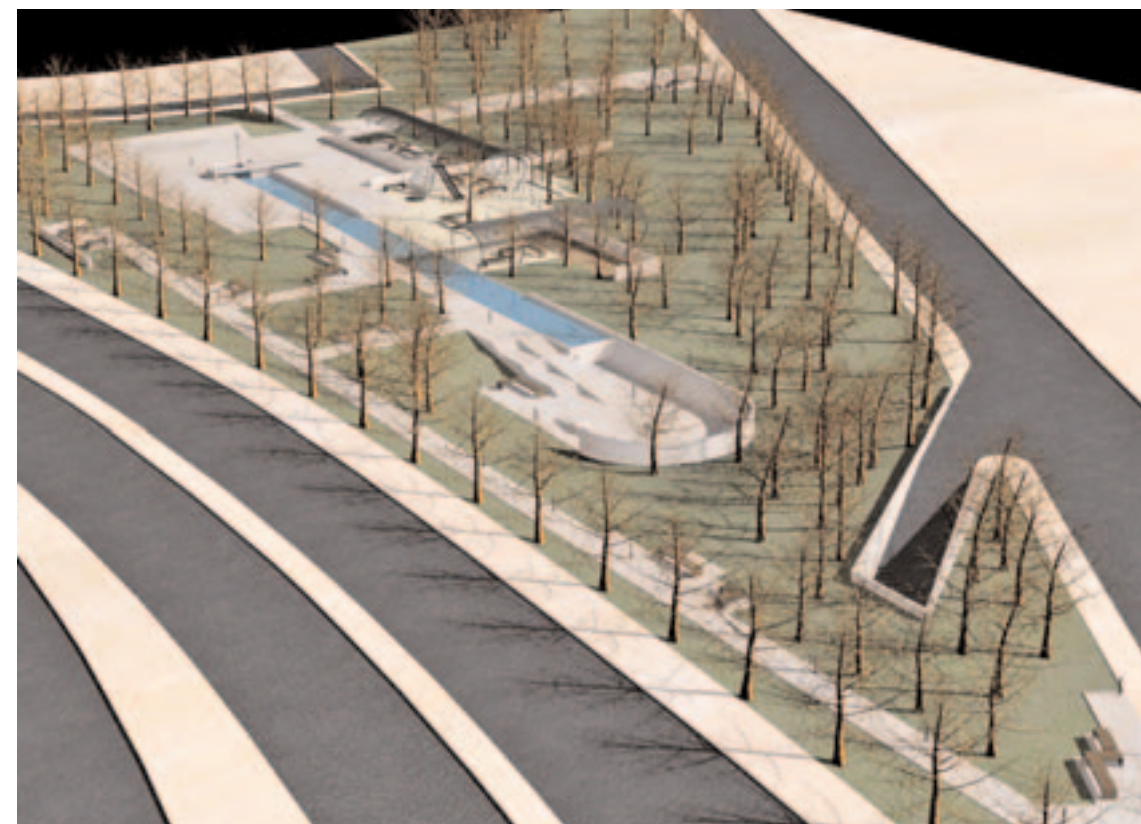
– Προτείνονται λειτουργίες, οι οποίες θα καταστήσουν το πάρκο προσιτό και ελκυστικό για κάθε ηλικία και κατηγορία επισκεπτών. Η βασικότερη λειτουργία, αυτή της κεντρικής πλατείας, αποτελεί το κέντρο βάρους της σύνθεσης, και συν-

δέεται απευθείας με τις υπόλοιπες προτεινόμενες χρήσεις του πάρκου, την παιδική χαρά και το πάρκο τροχοσανίδας (skateboard), με τις οποίες ο χώρος καθίσταται φιλικός προς τα παιδιά και τους εφήβους.

– Οι παραπάνω λειτουργίες ενοποιούνται μέσω του, αυστηρής γραμμικής μορφής, υδάτινου στοιχείου, που διασχίζει τη σύνθεση, εξασφαλίζοντας παράλληλα, ως φυσικό όριο, την απομόνωση της παιδικής χαράς από το πάρκο τροχοσανίδας.

– Δημιουργείται ένα δίκτυο περιπάτου, το οποίο αναπτύσσεται είτε ανάμεσα στην κεντρική πλατεία και το πάρκο τροχοσανίδας, είτε κατά μήκος του άξονα-ορίου προς την Καποδιστρίου.

– Προτείνεται η δημιουργία ήπιων κατασκευών με τη μορφή στεγαστρών, τα οποία τοποθετούνται στην κεντρική πλατεία, που αποτελεί τον κυρίως τόπο στάσης, και στην παιδική χαρά, ως χώροι ελέγχου των παιδιών από τους συνοδούς τους.

Μελετητές:

Γιάννης Αθανασόπουλος, Γιώργος Αθανασόπουλος, αρχιτέκτονες

Σύμβουλος:

Χρήστος Αθανασόπουλος, Δρ αρχιτέκτων, καθηγητής ΔΠΘ

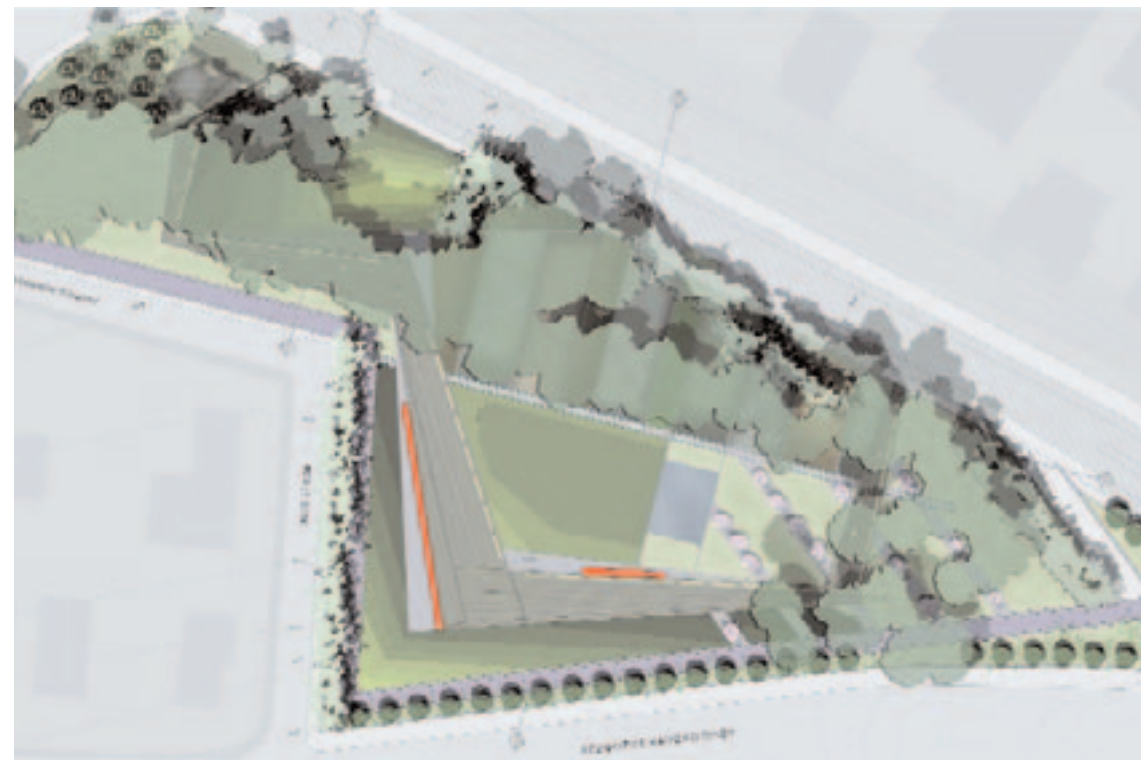
Το οικόπεδο, με την ιδιότυπη θέση που καταλαμβάνει στον αστικό ιστό, συνιστά ένα πολλαπλό όριο αποτελώντας σύζευξη ανάμεσα στο φυσικό και το τεχνητό τοπίο της Φιλοθέης.

Εκεί καλούμαστε να διαμορφώσουμε έναν δημόσιο χώρο αξιοποιώντας τον φυσικό πλούτο και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής. Δικός μας στόχος είναι ο σχεδιασμός ενός τοπίου μικρής κλίμακας, ενός κήπου για τη γειτονιά, χωρίς εξειδικευμένη χρήση, φιλόξενου σε όλες τις ομάδες του τοπικού πληθυσμού, με έμφαση στην κίνηση του πεζού αλλά και του ποδηλάτη.

Επίκεντρο του σχεδιασμού είναι η φύση. Με βασικά εργαλεία τα φυσικά υλικά που βρίσκουμε στην περιοχή (βλάστηση, χώμα και νερό) δημιουργούμε ένα οργανωμένο σύστημα, στα πλαίσια της έννοιας του κήπου: όχι μόνο διατηρώντας το φυσικό, αλλά αναδιοργανώνοντάς το και εμπλουτίζοντάς το, προκειμένου να παραχθεί ένα εντελώς νέο και σχεδιασμένο σύστημα.

Με βάση αυτή τη λογική οι κατασκευές είναι ελαφριές, ακουμπούν στο φυσικό αυτό πεδίο συμμετέχοντας στην καινούρια διάρθρωση. Η χάραξη μιας πλατφόρμας κινήσεων και δράσεων επιδιώκει να στρέψει τον κήπο προς τη γειτονιά, να οργανώσει μια ποικιλία οπτικών, να καταστήσει ορατή και προ-

σπελάσιμη, μια σειρά από επιμέρους περιοχές (λόφος, πλάτωμα, πολλαπλές κλίσεις, παιχνίδι νερού, μικρό φυτώριο κ.ά.), σαν διαφορετικές εκδοχές ενός σχεδιασμένου-φυσικού τοπίου. Σε ένα τέτοιο τοπίο η βλάστηση, εκτός από παράγοντα σκίασμού, δροσισμού ή και ηχοπροστασίας, αποτελεί βασικό εργαλείο ογκοπλασίας και χειρισμού των οπτικών, παράγει διαβαθμίσεις στην κλίμακα και ποικιλία στις υφές, σε έναν κήπο που θέλουμε να είναι επισκέψιμος και φιλόξενος όλες τις μέρες του χρόνου αλλά και όλο το 24ωρο.

Μελετητές:

Δήμητρα Μαράντη, Ελένη Μπτάκου,
Στεργία Σαραντοπούλου, Αγγελική-Βασιλική Σιδέρη,
αρχιτέκτονες

Ο επιθυμητός χαρακτήρας της πρότασης

A. Η κοινωνική-ψυχαγωγική διάσταση

Ένας χώρος ανοιχτός σε όλους, στάσης, αλλά και περιπάτου που ενσωματώνεται στο γενικότερο περιπατητικό δίκτυο που διατρέχει τη Φιλοθέη με δυντηκική κατάληξη στα ερείπια του Αδριάνειου Υδραγωγείου.

B. Η πολιτισμική-διδασκαλική διάσταση

Επιπλέον, μέσα στον χώρο αυτό ο δημότης εκπαιδύεται:

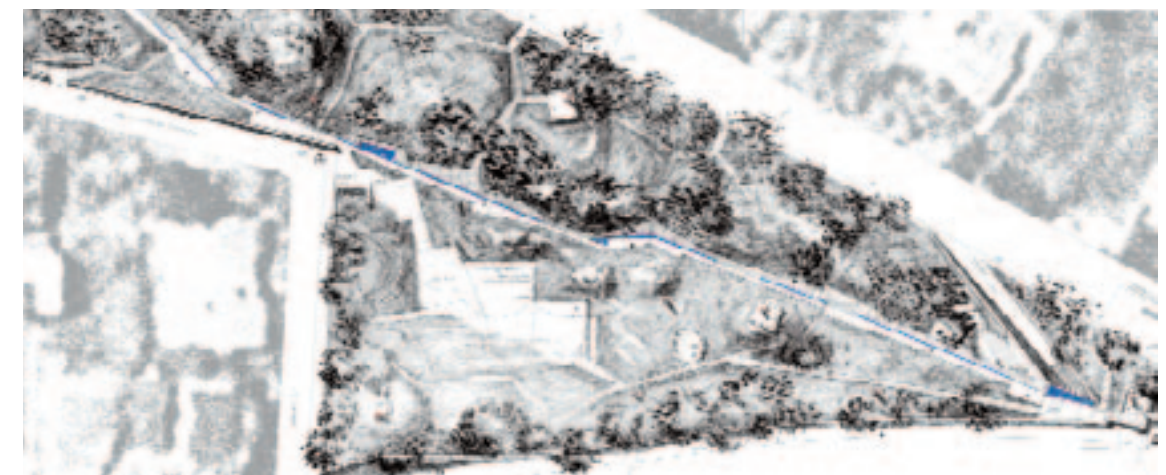
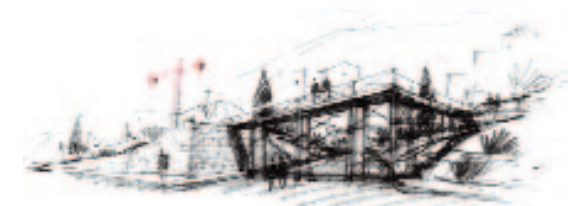
– Για τη σημασία της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος

– Για την οικονομία στην αλόγιστη σπατάλη φυσικών πόρων, και τη σημασία των αρχών αειφορίας.

– Για τη σημασία της φυσικής γης, της ανεπιτήδευτης αυτοφύουσας φύτευσης, του νερού.

– Για τη σημασία της Τέχνης «εν υπαίθρω» (ιδιαιτέρως της γλυπτικής, που εδώ λειτουργεί ως συμπλήρωμα της φύσης).

Η λειτουργία λοιπόν του χώρου και ως «μόνιμης υπαίθριας έκθεσης γλυπτικής» αποτελεί το πιο ευκρινές στοιχείο διαφοροποίησης και διάκρισης από τους υπόλοιπους υπαίθριους χώρους του προαστίου.

Κύριες ιδέες που συγκροτούν τον σύνθετο χαρακτήρα του χώρου

A. Η πολλαπλή αξιοποίηση και ανάδειξη του κεντρικού επιμήκους άξονα του «οικοπέδου»

Ως στοιχείου «μνήμης» του υποκείμενου ρέματος που ακολουθεί την ίδια γραμμή περίπου. Η μνήμη της κρυμμένης φυσικής παρουσίας του νερού ενισχύεται:

– από τεχνητή ανακυκλούμενη υδάτινη ροή, σε ρηκό αύλακα,
– από μια κυμαινόμενη σχήματος, διεύρυνση του αύλακα εν είδη ανοιχτού και ήπιου «μαχιά», που είναι ταυτοχρόνως και η επιφάνεια κίνησης και περιπάτου.

– Τέλος, η μνήμη του «κρυμμένου» ρέματος ενισχύεται και από τις συνεχείς τούφες καλαμιών που ακολουθούν την τεθλασμένη γραμμή του «μαχιά».

B. Η τοπογραφία του χώρου

– Αξιοποιείται το φυσικό ανάγλυφο, το οποίο σχηματικά, λειτουργεί στο σύνολό του ως φυσικός υποδοχέας, καθώς οι φυσικές κλίσεις οδηγούν τις κινήσεις και δράσεις προς το κεντρικό και ανατολικό τμήμα του οικοπέδου.

– Επεμβάσεις γίνονται με μέγιστη οικονομία τεχνικών δομικών έργων, μόνο στο χέρσο τμήμα του χώρου, όπου αναδιατάσσεται το χώμα και διαμορφώνεται ήπιος γήλοφος στο όριο με τη λεωφόρο Καποδιστρίου.

– Το ισχυρό «μπάζωμα» προς τη λεωφόρο Καποδιστρίου λειτουργεί μαζί με το προτεινόμενο πράσινο, ως φυσικό κηπιτικό φράγμα προστασίας.

– Οι πλακοστρώσεις περιορίζονται στις απολύτως απαραίτητες. Κυριαρχούν τα απλά χωμάτινα μονοπάτια.

Γ. Η υπαίθρια έκθεση γλυπτικής, το γλυπτό-«σήμα» στη λεωφόρο Καποδιστρίου

Δ. Η δυντηκική συνέχεια του περιπάτου προς το Αδριάνειο Υδραγωγείο μέσω της υπερυψωμένης ξύλινης «γέφυρας», εντός των ορίων του Δήμου

Μελετητές:

Βασιλική Δήμα, Σοφία Τσιράκη, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:

Γιώργος Αναγνωστάκης, Χρυσούλα Κουμάντου,
φοιτητές αρχιτεκτονικής

Σύμβουλοι αρχιτεκτονικής τοπίου:

Ελένη Κούλη, αρχιτέκτων-αρχ. τοπίου
John MacCleary, αρχιτέκτων τοπίου

Η περιοχή μελέτης ενώ αποτελεί ένα τοπικό πάρκο με ήπιο χαρακτήρα, καλείται με την όψη της προς την οδό Καποδιστρίου να «αποκρούσει» την όχληση, με τον ίδιο γαλήνιο τρόπο, που θα φανερώνει και την εσωτερική λειτουργία του πάρκου.

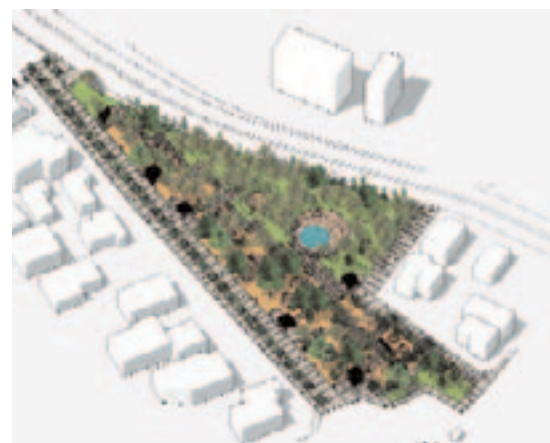
Η προτεινόμενη λύση βασίζεται στη φυσική διάσταση του τοπίου, όπου η ελάχιστη ανθρώπινη παρέμβαση προσθέτει ζωή και ενέργεια, καθώς και χαλαρή οργάνωση στη λειτουργία του χώρου. Ο περίπατος είναι η σπονδυλική στήλη στην οποία αναφέρονται και στηρίζονται όλα τα ζωτικά επίσης στοιχεία του πάρκου, (πλατεία, λίμνη, είσοδοι, περιοχές δραστηριοτήτων), με σκοπό την ήπια και αειφόρο λειτουργία του σαν ένας αυτοτελής και ζωντανός οργανισμός. Οι αρχές αυτής της λογικής είναι η έμφαση στο φυσικό στοιχείο, η ελαχιστοποίηση τεχνικών έργων, η οικονομία.

Μελετητές:
ONOFFICE environmental architecture
Δημήτρης Αντωνίου, Ελένη Κατσούφη, αρχιτέκτονες

Συνεργάτες:
Αγγέλα Δάγλα, Νταίζη Δίτσα, αρχιτέκτονες

Τα συνθετικά στοιχεία της πρότασης είναι: α) το εμπλουτισμένο με νέα φύτευση τοπίο που δημιουργεί μικροκλίμα με σκιερές και ηλιόλουστες περιοχές, β) η εσωτερική χωμάτινη διαδρομή κατά μήκος της περιοχής μελέτης, γ) Οι πολλοί και ποικίλοι χώροι στάσης και δραστηριοτήτων, δ) Το πράσινο τείχος προς την οδό Καποδιστρίου, ε) Οι περιμετρικές πορείες με πεζοδρομήσεις, στ) οι είσοδοι σε καίρια σημεία του πάρκου, ζ) το κεντρικό στοιχείο νερού με πρανή επίπεδα καλάρωσης στο βασικό ξέφωτο της περιοχής, η) ο νυκτερινός φωτισμός που τονίζει την ήπια λειτουργία αυτού του χώρου πρασίνου. Οι αρχιτεκτονικές επεμβάσεις είτε σαν τρισδιάστατες κατασκευές είτε σαν λιτές γραμμικές και κυκλικές χαράξεις οργάνωσης του χώρου γίνονται με τρόπο τέτοιο ώστε να συμπληρώνουν τα φυσικά στοιχεία και όχι να τα ανταγωνίζονται.

Σκοπός της μελέτης είναι η ανάπλαση του υπαίθριου χώρου με γνώμονα τη διατήρηση και προστασία της φυσιογνωμίας του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο εντάσσεται. Ο σχεδιασμός στοχεύει στη λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση του χώρου, και διέπεται από τις εξής αρχές:

1. Η δημιουργία μιας κεντρικής «πράσινης πλατείας» ως στοιχείου υποδοχής και κεντρικού θέματος, ή «κεντρικού ξέφωτου» του πάρκου. Η πλατεία αυτή διαθέτει μία σημαντική ποσότητα νερού ως στοιχείου δροσισμού και αισθητικής ανακούφισης των χρηστών. Η σχεδιαστική προσέγγισή της έγινε με ομόκεντρους κύκλους σε αναφορά στο χωρικό μοντέλο της κηπούπολης, σύμφωνα με το οποίο αναπτύχθηκε η περιοχή της Φιλοθέης.

2. Η δημιουργία δύο κυρίαρχων αξόνων περιπάτου ανάμεσα από τα υπάρχοντα δέντρα χωρίς καθόλου να θίγεται η βιολογική ζωή τους, κατασκευασμένους από υλικά φιλικά προς το περιβάλλον.

3. Η δημιουργία μιας ομοειδούς πορείας τύπου «ελισσόμενου μονοπατιού» για ήσυχη βόλτα ή jogging που διασχίζει τον χώρο από άκρη σε άκρη και συνδέει-οδηγεί νοητά στα σημεία ενδιαφέροντος της ευρύτερης περιοχής (Αδριάνειο Υδραγωγείο, γειτονικό αλσύλλιο κ.λπ.). Η ομοειδής αυτή πορεία σχεδιάστηκε σε «μνήμη» του υπόγειου ρέματος του Ποδονίφτη και τονίζει τη σημασία του ως φυσικού στοιχείου του ευρύτερου περιβάλλοντος.

4. Η μόνωση της Καποδιστρίου με έντονη αναμόρφωση του εδαφικού ανάγλυφου. Αυτό εξασφαλίζεται με τη δημιουργία τεχνητού λόφου που θα έχει απότομη κλίση (60%) προς την οδό Καποδιστρίου και ήπια κλίση προς το πάρκο. Η δημιουργία του λόφου αυτού έχει διπλή χρηστική σημασία. Απομονώνει ακουστικά την οχλούσα χρήση και «στρέφει» τη συνολική πρόταση αναβάθμισης του χώρου προς το εσωτερικό του Δήμου Φιλοθέης, αποδίδοντας λειτουργικά, αισθητικά και οπτικά το σύνολο του χώρου στους δημότες.

Μελετητές:
Μιχαήλ Ροΐδης, Αναστασία Τσολάκη,
Ευσταθία Χατζηπαγούρου, αρχιτέκτονες

Η ανάδειξη της περιοχής μελέτης στο υπάρχον φυσικό και οικιστικό περιβάλλον της Φιλοθέης, προτείνεται μέσα από:

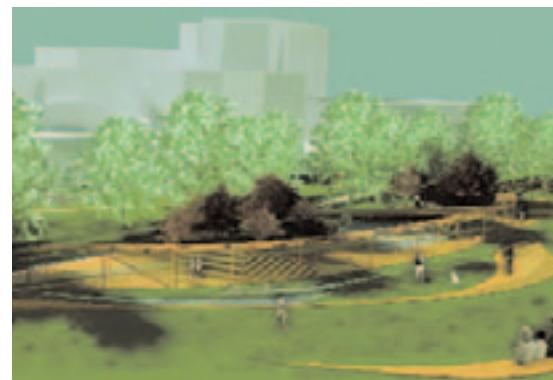
- την οργάνωση της προσβασιμότητας μέσω φυσικής και τεχνητής οριοθέτησης του οικοπέδου και την πεζοδρόμηση της οδού Λουκιά Ακρίτα στο τμήμα που γειτνιάζει με το οικόπεδο,
- τη χάραξη διαδρομών (ελεύθερες και γραμμικές πορείες από πέτρα και μπετόν) και τη δημιουργία ήπιων κατασκευών (ξύλινες πρισματικές επιφάνειες, πέργκολα που αναδιπλώνεται σε καθιστικά), συμβατών με τη φυσιολογία της περιοχής,
- την εισαγωγή του υγρού στοιχείου,
- τη διατήρηση και τον εμπλουτισμό του φυσικού ανάγλυφου, και
- τον χειρισμό εργαλείων όπως προσανατολισμός, φυσικός και τεχνητός φωτισμός, δέντροφύτευση, με στόχο την κάλυψη των αναγκών για ηλιασμό, σκίαση και φωτισμό.

Η πρόσβαση στην περιοχή μελέτης οργάνωνται μέσα από την οριοθέτηση τεσσάρων εισόδων από τις παρακείμενες οδούς, αποκλείοντας κάθε πρόσβαση από την πλευρά της λεωφόρου Καποδιστρίου, μέσω της δημιουργίας φυσικού και τεχνητού φράγματος. Το φυσικό φράγμα, ένα εκ νέου ανάχωμα της τάξεως των 2,50 μέτρων, κατά μήκος της οδού Καποδιστρίου, λειτουργεί συμπληρωματικά στη διατήρηση του υπάρχοντος φυτεμένου αναχώματος κατά μήκος της οδού Λ.

Ακρίτα, στοχεύοντας στη διατήρηση και την ενδυνάμωση του υπάρχοντος πρασίνου και την ηχοπροστασία. Οι δύο αυτές φυσικές διαμορφώσεις δημιουργούν ένα περικλειστο από υψομετρικές καμπύλες, προστατευμένο περιβάλλον στην «καρδιά» του οποίου συγκεντρώνονται ποικίλες δραστηριότητες, με την ελάχιστη δυνατή τεχνητή παρέμβαση, όπως στάση, περίπατος, παιχνίδι.

Η εκ νέου φύτευση περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο είδη δέντρων που αποτελούν κομμάτι της υφισταμένης βιοποικιλότητας της Φιλοθέης, δεν χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας και ανταποκρίνονται πλήρως στο μικροκλίμα της περιοχής.

Μέσω των παραπάνω, επιχειρείται ο επαναπροσδιορισμός της σχέσης των κατοίκων της περιοχής με το φυσικό τους περιβάλλον, μιας σχέσης που ξεπερνά την οπτική εμπειρία, και οδηγεί σε μια ουσιαστικότερη βιωματική προσέγγιση του χώρου.

Μελετητής:

dARCHstudio

Ελένη Δρόσου, αρχιτέκτων

Ειδικοί συνεργάτες:

Ευτυχία Μαλανδράκη, Νικόλαος Καρκατσέλας, αρχιτέκτονες

Βοηθός:

Παρασκευή Δρόσου

**Το Συμπόσιο Intelligent Coast
«Tourism XXL»**

Το ερευνητικό κέντρο *Intelligent Coast*, στα πλαίσια των ερευνητικών και εκπαιδευτικών δράσεών του, διοργανώνει το II Διεθνές Συμπόσιο *Intelligent Coast «Tourism XXL»*, στις 28 και 29 Μαΐου 2009, στη Βαρκελώνη. Στόχος αυτού του Συμποσίου, που θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα εκδηλώσεων του Μουσείου *Picasso*, είναι να προωθήσει την έρευνα για τον τουρισμό σε σχέση με το παράκτιο περιβάλλον και να δημιουργήσει ένα κοινό τόπο συνεργασίας, συζήτησης και κατάθεσης απόψεων όσο αφορά τα κριτήρια και τις στρατηγικές ανάπτυξης των ευρωπαϊκών μητροπόλεων του 21ου αιώνα. Ένα μέρος του συμποσίου θα επικεντρώσει το ενδιαφέρον του στην πόλη της Βαρκελώνης, μια σύγ-

χρονη μεσογειακή μητρόπολη. Συγκεκριμένα, στα θέματα των ορίων, των στρατηγικών και των δευκτών που ορίζουν την ανταγωνιστικότητα μιας ευρωπαϊκής μητροπόλης. Η Βαρκελώνη θα χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς για την ανάλυση αστικών, παραγωγικών, στρατηγικών, επιχειρησιακών και τουριστικών μοντέλων. Κατά τη διάρκεια του Συμποσίου θα παρουσιαστούν αναλύσεις σχετικά με τα επίπεδα διασύνδεσης των σύγχρονων πόλεων, τον βαθμό ανταγωνιστικότητας των τουριστικών προορισμών και τη δυνατότητά τους να καινοτομούν μέσω της εφαρμογής νέων στρατηγικών βασισμένων στην οικονομία της γνώσης. Τρεις θα είναι οι βασικές ενότητες του Συμποσίου: 1) Όρια και δίκτυα/Επίπεδα διασύνδεσης και αστική περιπλοκότητα, 2) Η κοινωνία της ψυχαγωγίας/Τουριστική ανταγωνιστικότητα, 3) Η Μητρόπολη και η γνώση/Η δυναμική της καινοτομίας. Στο Συμπόσιο, μεταξύ άλλων, θα συμμετέχουν: ο *Enric Truño*, διευθυντής του Στρατηγικού Σχεδίου για

τον Τουρισμό της Βαρκελώνης, ο *Oriol Nello*, γενικός διευθυντής του Χωροταξικού Σχεδιασμού της Αυτόνομης Κυβέρνησης της Καταλονίας, ο *Alfonso Vegara*, πρόεδρος του ιδρύματος *Metropolis*, ο *Josep Francesc Valls*, καθηγητής της Τουριστικής Οικονομίας της *ESADE*, ο *John Urry*, κοινωνιολόγος, ο *Pere Duran*, διευθυντής του Οργανισμού Τουρισμού της Βαρκελώνης και ο *Ramon Prat*, διευθυντής του *Disseny Hub Barcelona* και εκδότης των εκδόσεων *Actar*. Το ερευνητικό κέντρο *Intelligent Coast*, παράλληλα με τις υπόλοιπες δράσεις του, διοργανώνει, σε συνεργασία με το κρατικό Πολυτεχνείο της Καταλονίας (*Universitat Politècnica de Catalunya*), το *Master Intelligent Coast*, που μελετά την επίδραση του τουρισμού στις παράκτιες περιοχές και στον σχεδιασμό του χώρου και της αρχιτεκτονικής. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στο *website: www.intelligentcoast.es*

Εκ μέρους του *Intelligent Coast*
Manuel Gausa
Silvia Banchini
Luis Falcon
Νεκτάριος Κεφαλογιάννης

Η σειρά των επόμενων αφιερωμάτων του περιοδικού «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ»

• **No 76 Ιούλιος/Αύγουστος 2009** «Ανακατασκευή και προσθήκη» (επιμ. Σ.Ε.)

• **No 77 Σεπτέμβριος/Οκτώβριος 2009** «Κατοικία: ιδεογράμματα και διαγράμματα» (επιμ. Α. Κωτσάκη)

• **No 78 Νοέμβριος/Δεκέμβριος 2009** «Ξενοδοχεία – τουρισμός» (επιμ.Α. Κωτσάκη, Ν. Κεφαλογιάννης)

• **No 79 Ιανουάριος/Φεβρουάριος 2010** «Popular spaces – Δημοφιλείς χώροι» (επιμ.Ο. Βενετσιάνου, Ν. Μπαζαίου)

• **No 80 Μάρτιος/Απρίλιος 2010** «Η Αρχιτεκτονική ως υπεραξία» (επιμ. Ε. Λαϊνά)

• **No 81 Μάιος/Ιούνιος 2010** «Παράκτια θέματα (εντός και εκτός πόλεων)» (επιμ. Ν. Κεφαλογιάννης)